

پیشہ نگار

گوفارنگی پامباری و پرؤشنیری پیه راگه یاندن ناوه ندی ی پارتی دیوکرائی گه لی کوردستان دهری دهکات

ژماره (۷) سالی: ۳ کانونی پیه کهم ۱۹۸۴

پاپورتی پیه پامباری
گه ل و پیشه نگار

پاش گه پانگی دوورو دپتر به کوردستان دا

هونه رمه ند پیه نماز گونده ی
به کوردی زیا به کوردی مرد

جگه رخنوین چوووه ریزی نه مرهکان

يادی تپه ربوونی سائیک به سهر کوچی دوايي هه قالی نه مر (نوری شاوه یس)

پۆژی ۱۹۸۴/۱۱/۱۵ یادی تپه ربوونی سائیکه به سهر کوچی نه مری هه قالی ((نووری شاوه یس)) نه نامی مه کته بی سیاسی پارتیمان، شه و خه باتگیره ی که هه موو گو ره پانه کانی خه بات له کوردستان دا به و په ری شانازییه وه نه اوی ده هینن و یادی ده که نه وه، شه و خه باتگیره ی هه ره له سه ره تاي لایه وه هه تا دوا پۆژی ژيانی خوی بۆ کوردستان و ئازادی کوردستان و ئاشته کوردستان ته رخا ن کرد.

له راستی دا کارێکی سه یر ده بی گه رباسی هه قالی نووری و خه بات کردنی بکه ین، چونکه شه مه نه مره به یو یستی به پینا سین نییه و وه ک و وتمان هه موو گو ره پانه کانی خه بات و هه موو خه لکی کوردستان به زانا و ساکاره کانیانه وه ده پینا سن، هه ره له هاری هه لمه ت و قوربانی یه وه هه تا هه موو شاره کۆلنه ده ره کانی تری کوردستان هه ره وه ها هه موو شه و گو تده و ئا وه دانیا نه ی خه باتی پۆژانه ی تیا برده سه ره وه ک ئا و کورتی و مالومه و به تگه ره و مه رگه ره هیرۆزه هه لشه وۆ شاربازیر و سه دانی تر له و گوندانه ی کوردستان که هه قالی (نووری شاوه یس) وه ک خه باتگیره یکی به لیمه ت و زانا و دلسو ز و کۆلنه ده ره و به یشکه و تن خواز ناسیوه .

هه قالی نووری له م پۆژه دا ، به ره له سائیکه مال ئا وایی لیکه ردین و پووی کرده جیهانی نه مره کان و بوو به شه ستیره یه کی گه شه و پرشنکداری ئاسمانی کوردستان، چووه پیزی شه وانیه هه رگیزا و هه رگیز نامرن و له ده ل و ده روونی گه ل و میله ت و هه قاله کانیان دا تا هه تابه به زیندووی ده میننه وه .

هه قالی نووری مال ئا وایی لیکه ردین، به لام دواي شه وه ی میرا تپه هکی گه وره و فراوانی بۆ جیهینشتین ، که له پینش هه موو پانه وه ره پنگای به یرۆزی پارتیمان که شه ره فی زۆربه ی نه خشه کیشانه که ی بۆ شه و بوو، ئینجا شه و ئاموزگاری به دلسو زانه ی که بوون به و به یره و به رۆگرام بۆ هه قاله کانیان هه ره له خه بات کردنه وه له پینا وای پاراستنی به که ینی ریزه کانی شۆرش کوردستان هه تا هینانه دی کوردستانیکه ئازاد و سۆشالیست .

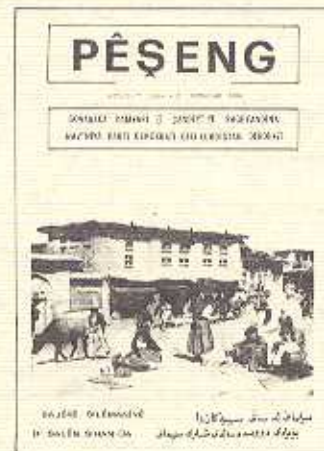
له یادی تپه ربوونی سائیکه دا به سهر کوچی نه مری هه قالی پینشه واما ن دا په یمان نه وین ده که به نه وه که هه رگیز شه و ره پباز نه نیشتمانی و به یشکه و تن خوازه به رنه ده ین که شه و ده ستی بی کرد و نه خشه که ی بۆ کیشا ین و سوورین له سه ره پینانه دی شه و ئا و اتانه ی که هه قالی نه مر هه موو ژيانی خوی بۆ ته رخا ن کرد .

سلا و له گیانی پاکی هه قالی پینشه واما ن ((نووری شاوه یس))

سه ره برزی و نه مری بۆ شه هیدانی پارتیمان و هه موو شه هیدانی بزوو تنه وه ئازاد یه خوازی گه له که مان و بزوو تنه وه ئازاد یه خوازی به کانی جیهان .

پێشهنگ

كۆفاریکی راییاری و رۆشنبیری
راگهیانندی ناوهندی پارتیسی
دیموکراتی گهلی کوردستان
دهری دهکات .

له مژماره یه را

- ٤ پته و بوونی بهرەى نیشتمانی دیموکراتی .
- ٦ راپۆرتی په یامنیڤری پێشهنگ
- ٨ دروشمهکانی پارێتیمان
- ٩ ئاشکراکردنی په یوهندی عیڤا قوشه مریکا .
- ١٠ لیکۆلینه وه له کاره ساتی کوردستان .
- ١٤ له بیره وه ریهه کانم - نوری شاهه یس .
- ١٧ رێکخراوی ئازادی خوازی فهلهستی -
به ره و کون؟ - ئامانج
- ٢٢ درێژترین مانگرتنی کرێکاران له
به ریتانیا . . نووسینی سهوع .
- ٢٥ گۆشه یی -
سلیمان - ئاریکه مل که چناکا -
- ٢٧ به لمار گۆنه ی هونه رمه ند به کوردی ژیا
به کوردی مرد - چالاک .
- ٢٨ رابه ری رێکای شه مرۆی چیرۆکی کوردی
نووسینی : رۆسته م کاکسی
- ٣٠ بیلۆگرافیا ی فه ره نه نگه کوردیه کان (٣) .
- ٣٢ رۆژ ژمی -
ئومیدم به چاکه ی تۆنیه زیانم لێ مه ده .
- ٣٣ نووسینی که ریمی حوسامی .
- ٣٨ زیان و خه باتی گه لی کورد له چیرۆکی
پێشه مرگه دا - چه مشید کوردو
- ٤١ تا نیوه ی رێگه ها تووین - هۆنرا وه
عه بدوللا په شیو
- ٤٢ شیوه نی پۆ کوردستان هۆنرا وه - یاسین وه رزێر

HELBEST (44)

- ÇAVPEKETİN Lİ GEL HUNERMENDE NAVDAR ŞIVAN (48)
- ZAROKEN ŞOREŞGERA (49)
- Jİ CERGA DENGBEJ Ū SAZBENDEM ME (53)
- Jİ RAPORTA POLETİKİ YA P.D.G.K. (54)
- KURD Ū MESELA KURDI (57)
- BİR-İNAN (58)

زياتر پته و بوونی بهرەي نيشتمانی ديموکراتی (جود)

به چوونه ريزی پارتيما و پارتي سوشیالیست عیراق و ته جه موعی ديموکراتی عیراق بوناوئەم بهرەيه

گەرچی جیا وازیش هه بئێ له پلهی چالاکیانا ، وهک ناشکرا بوونی جیا وازی شتیکی ئاساییه و سروشتی هه موو شتیکه .

شایانی باسکردنه له نیوان پارتييه کانی بهرەي نيشتمانی ديموکراسی دا په یوه نهدی گهرمی برابانه هه یه که ده بیته هوی بهرە سندن و بهرده وام بوون و گه شه کردنی بهرە بئێ گومان پارتييه کانی نا و بهرە گه شه ده کهن و بهرەو پيشه و ده چن و زیاتر ده بینه جئێ بئێ نا و هری جه ما و هرو پیکه خرا و ه کانی هویان ، خه بات گه پاران دهسته دهسته دئنه کۆری خه بات گهر په کئیتی کارکردن و په کئیتی ووشه هه بیته ، ههروه ها له کاتی شه ری نا و خو و به کئێ به کتری جوون دا - پۆل پۆل خه بات گه پاران له خه بات کردنه ته کئینه وه ، زۆر ئاسایی بوو که لایه نه نيشتمانییه عیراقییه کانی لایه نه شۆرشگه پره کانی کوردستان و جه ما و هری گهل به گهرمی پيشوازی له م ههنگا وه گرنگه بکهن و هوی به کانی راگه یاندنی عه ره بی و جیهانی بایه خی بئێ بدهن . هه وادارین " جود" به م شئوه نوئێ په یه وه ببیته هانده ری پاره پرنی سه رانه ری بۆ جه ما و هری عیراق به عه ره ب و کورد و که ما په تیه کانییه وه ، ببیته شئوازی بۆ قرا و انکردن و په کخستنی چالاکیه خه بات گه پره کانی له نا و هوه و ده ره وه ی نيشتمان . له لایه کی تره وه " جود" به و هئیزو توانا یه وه که له قرا و انبوونی و له به ره و پيشه وه چوونی دامه زرا و ه کانی و چالاکیه سیاسی و عه سه کهری و راگه یاندنی و په یه ندییه گه شتییه چا و هره و انکرا و ه کانی له نا و هوه و ده ره وه ی وولت و له پشتگیری برابان و دوستان بۆی ، ده بیته شه و هئیزه ی بئێ ووچان دزی رژیمی (صدام حسین) ی فاشیستی و خوینریژ راده وه ستئو به تئو ندی لئێ به دا .

گومانی تیا نییه که شه و سئ پارتيیه یه چوونه ريزی (جود) هوه ، به یئێ شه و به یانه ی رۆژی ۱۳/ تشرینی دووه می را بووردوو ، سئ هئیزی کارا و زیندوون له بزوو تنه وه ی نيشتمانی عیراق دا . چوونه ريزیان بۆنا و " جود" ووزه یه - کی نوئێ بوو بۆ بهرەيه که له کۆری خه باتا بوونی خوی سه لماندبوو . ده توانئێ شه م کاره به ههنگا وئیکی مەزن دا بئری له رووی چو نیه تیه وه گهر " جود" هئیشنا نه گه یشتیته شئوه ی بهرەيه کی نيشتمانی قرا وانی بئو یست ، شه و ا شه چوونه ريزه وه ک برینی قونا خئیکی دوورودریژه به ره و گه یشتن به و ئامانجه . شه م کاره باری نيشتمانی عیراقی به ره و زیاتر ئیجا بیسه ت حوالاند و هئیز و گۆریکی توئقی بئێ به خشی .

شایانی باسه شه م چوونه ريزه کارئیکی کتوپر نه بوو ، به لکو شه ناجمی شه و په یه ندیانه بوو که بهرده وام بهرەي ده سندن له گهل شه و چالاکیه ها و به شانه ی که به جۆره ها شئوه خه باتی بۆ ده کرا و شه ناجم ده درا ، به تاییه تی له سه ره تای شه مساله وه ، هه ر بۆنموونه په نجه راده کئشین بۆ به یاننامه ی چوارقۆلی و به یاننا مه ی شه و ت قۆلی و پیکه وه ئاماده بوونی ئاههنگه کانی شۆرش لیبیاله ته را بلووسی رۆژ ئا و ، جگه له په یه ندییه مئزو و بیه کانی له نیوان هه موو شه م پارتيانه ی شه مرۆکه له " جود" ها و په یمانن .

بۆ مئزو و تو ماری ده که یین ریکه وتن بۆ چوونه ريزی نا و بهرەي " جود" له رۆژی ۱۱/۸ ی شه مسال دا بوو گهرچی به یاننامه که له رۆژی ۱۱/۱۳ دا ده رجوو بوو .

بهرەي نيشتمانی ديموکراسی به م شئوازه سوئیه وه ، بهرەيه کی به هئیزو پته وه و پیکه ها تووه له پارت و هئیزه کارا و زیندوو چالاکه کان

پاروڤى به يانيزى (گه ل وپشه نگ) پاش گه پانگى دوورو دريتر به كوردستان را

ئەم ڤۆ ئەگەر بە چاوتكى زانستيانە سەیری یاری ناوخۆی عێراق بکەین، دەبینین کە ڤۆ ڤۆ فاشیستی عێراق لە ھەموو لایەکەو بەرەوداوە دەچێ، چ لە ڤووی پارمباری و چ لە ڤووی سەربازی گەلی عێراق لە ژبانگى سەخت و ناخۆشدا دەژی، ھەموو شتیک دووقاتیان زیاتر گران بووە، سەرەپای ئەوێش ھەر پۆستیستییە بە تەبەتی خوار دەمەنی بە کۆڤۆن دا بەش دەکری لە گەل ئەوێشدا ئەوێندە تادەن کە بەش بکات. خەلکی ناچار دەبن لە بازاری ڤەش خوار دەمەتی بکرن بە نرخیکی بە کچار گران.

لەناو سوپادا برسەتی بەدی دەکری و ڤۆز بە ڤۆز خواردنی سوپا ڤوولە کەمی بە، وەک لە ھەندئ سەربازمان بیستوو، ئەگەر بە ھیوای خواردنی سەربازگە بن لە سەرا دەمرن بەلام ئەوانەى نۆکەری ڤۆژمەن وەک بە عەسیبەکان و سیخوورەکان و دارو دەستەکەیان ھێچ شتیک لە ژبانیان نەگورایە بە لکو گەر گۆرانیک ھەبێ بەرەو باشتەرە بو ئەوان.

یاری کوردستان جیاوازییەکی تەبەتی ھەبە بەرەوورد کردن لە گەل بەشەکانی تری عێراق، چونکە وەک ئاشکرایە لە سەرەتای ھاتنی ئەم فاشیستانە بو سەر حوکمی عێراق و ئا ئەم ڤۆلە کوێرەوێ و برسەتی و کوشتن و لێدان بو گەلی کورد بەولایە جی تر ئەنجام بەدراوە. ڤۆز بە ڤۆز یاری ژبان بو خەلکی کوردستان گرانتر و سەخت تر دەبێ بە تەبەتی بو دانەستوانی گوندەکان.

لە سەرەتای مانگی ھەشتەو تاشتە ڤۆژمە ڤۆژمە نەداوە ھێچ جۆرە خوار دەمەنی بە بیری بو گوندەکان، ئەو کەسە کیلویەک بڕنج یان ھەر جۆرە خوار دەمەنی بە بیری بگێرێ بە توندی سزای دەدەن.

"جود" لە گەل ھەموو ھێزە نیشتمانییەکاندا خەبات دەکەلە پیناوی ڤووخاندنی ئەو ڤۆژمە و لەناوبردنی دام و دەزگا و دامەزراوە خۆنمژە - کانی، خەبات دەکەلە پیناوی دامەزراندنی حوکمیکی نیشتمانی کە دیموکراسی بو عێراق و ئافە نەتەوێیە ڤەواکانی گەلی کوردستان بەپێنێتە دی.

ئێ گومانین "جود" ھەمیشە باوەش کەراوە دەبێ بو پەبوەندی کردن لە گەل ھەموو ھێزە نیشتمانییەکان، ھەر و ھەر دنیایین "جود" بایەخیکی تەبەتی دەدات بە کەسایەتیییە نیشتمانییە ڤەوورەکان تا شوێنی سڕوشتی خۆیان بکرن لە ڤیزەکانی دا.

پارتیمان پارتی دیموکراتی گەلی کوردستان ھەموو ووزە و توانای دەخاتە کار بو سەراوان کردن و بەرەو پێشەو بەردنی چالاکیەکانی بەرە لە سەر ئاستی سیاسی و ڤاگەیانندی و جەماوەری و چەکداری لەناوەو و دەرەوێ وولات پارتیمان پاش ئەوێ بو بە لایەنییک لە "جود" لە توانای دا ھەبە ژمارەبەکی زۆر پێشەو و کادر بخاتە ناو ڤۆزە ھێزەکانی ئەم بەرەبەو.

"جود" کە ھێزیکى سیاسی و چەکداری گرنکە لە عێراقدا، گرنکییەکی تەبەتی ھەبە بو بزوووتنەوێ ئازادبخوازی نیشتمانییە ڤەوورەبە تەبەتی بو لایەنە بەرەبەنییەکانی، واتە: سوریا، لیبیا، بەمەنی دیموکراتی، شۆرشی فەلەستین و بزوووتنەوێ نیشتمانی لوبنان.

"جود" دەبێتە پالێشتیان دژی پیلانەکانی ئیمپریالیزم و زاپۆنیزم و کوێنەپەرستی، بە شۆوێیەکی تەبەتی دژی پیلانەکانی ڤۆژمە عەفلەقی لە عێراق کە لە سەر تەوێ ڤەمان، قاھیرە ڤۆگای گرتووتە بەر، ئەو تەوێ وولاتە بە کگرتووتەکانی ئەمریکانەخشی بو دەکێشێ بو گەمارو دانێ بزوووتنەوێ ئازادبخوازی ڤەوورەبە ھەر و ھەر چالاکیەکانی "جود" ڤەنگدانەوێیەکی ئیجابی دەبێ بو بزوووتنەوێ ئازادبخوازی کوردستان و ھێزە نیشتمانی و پێشکەوتنخوازی بەکانی تر لە ناوچەکەدا.

سەرکردایەتیەکی شۆرشگێڕیان ھەبێ .
لەپەیمانگەو خۆبەدوونگەکان دا راپەرین و
مانگرتن ھەر بەردەوامە ، بەلام بە شیوەیەکی
بچڕ بچڕ و بەرەلایە و ناتوانی ماوەیەکی درێژ
بخایەنن .

لەبەر ئەوەی راپەرینەکانی خۆبەدوونگەکانی
کوردستان لە مانگی (نیسان) ی رابووردوو بە
شیوەیەکی (عەفەوی) بوو ، لەلایەن پزۆریمی
خۆبەدوونگەو سەرکوتکرا . ھەرچەند ھەندیک
پارتی وەک پارتی یە نیشتمانپەرورەکان
و پارتیمان رۆلێکی باشیان بینیوو ، بەلام
ھێشتا کەم بوو . کە دەبینرا رۆلی پارتییەکان
لەم راپەرینەدا بەپێی پێویست نییە
ھاو وولاتیان دایان سارد دەبۆو . بەباوەری
ئێمەگەر ئەوراپەرینانە بەھاری رابووردوو بە
رێک و بێکی لەلایەن پارتییە نیشتمانپەرورە
کانەو سەرکردایەتی بکرایە لەناو ئەدەچوو
و بەرھەمی گەلیک باشی دەبوو بۆ بزووتنەو
قازادبوونی گەمان و بزووتنەو سەرانی
گەلی عێراق .

دیسان باوەرمان وایە کە پارتیک یان
چەند پارتیک بە تەنھا ناتوانن سەرکردایەتی
بکەن ، بەلکو تەنھا بەرەییەکی نیشتمانی فراوان
دەتوانن سەرکردایەتی خەبات بکات .

ئێستاش ئەگەر ئەم بەرەییە دروست بێ
زەحمەتکێشان و جووتیاران و رۆشنایی
شۆرشگێڕەکانی کوردستان ئامادەن بۆ راپەرین .

ھێزێکی گەورە جاشەکان ھێرشیان ھێنا بۆ
سەر ناوچە دەھۆک و زاخۆ ، ئەم ھێرشە بە
پشتیوانی توپ و فرۆکەو چەکی گران لە رۆژی
۱۹۸۴/۸/۲۶ دەستی پێکرد ، بەئامانجی گرتنی
ناوچە ئازادکراوەکان و گرتنی مال و منالی
پێشمەرگەکان تا ئەوانیش ناچار بن خۆیان
بەدەستەو ، زەحمەتکێشان و جووتیارە
ھەزارەکان لایان ئاشکرا بوو گەر ئەمان بە
ئەزکی سەرشانی خۆیان ھەلنەستن و جاشەکان
نەشکێن ، ناوچەکان داگیر دەکری .
زەحمەتکێشان گەل شان بەشانی پێشمەرگە
قارەمانەکانی کوردستان شێرانە راپەرین و
رێکایان ئەدا بە جاشە خۆفرۆشە مل کە چەکان
زەویە ئازاد کراوەکان داگیر بکەن . ھەقالاتی
پارتیمان ، پارتی دیموکراتی گەلی کوردستان ،
لە ھەردوو ناوچە شان بەشانی زەحمەتکێشان
گەل دلێرانە چەنگین ، ئەم ھێرشە تا ۱۹۸۴/۹/۴
خایاند . پاشایانێکی مەزن جاشەکان پاشە
کشەیان لێکرد ، لە ناوچە دەھۆک ۹۹ جاش کوژرا ،
۱۶۵ بریندار کران لە ناوچە زاخۆ ۱۴ جاش
کوژران و ژمارەییەکی زیاتریش بریندار کران ،
لە ھەردوو ناوچە (۱۰) کوردی شۆرشگێڕ و قارەمان
شەھید بوون لەوانە (۵) یان ھاو وولاتی بوون و
(۵) یان پێشمەرگەیی ھێزەکانی (جود) بوون .
بۆ پزۆریمی داگیر کەر و جاشە خۆفرۆشەکانی
ئاشکرا بوو کە ھێزی رەنجەرانی کوردستان
مەزن ترە لە توپ و فرۆکەکانیان و ھەموو
کوردیک پێشمەرگەیی بەرگری لە خاک و مافی
زەوت کراویان ئەکەن .

پاش تێکشکانیان لەم ھێرشەدا ، لێبووردنیکی
نەیتی دەرکرا ، وایان دەزانی ھێرش کردنە کەیان
و ئابووقە ئابووریە کە دانیشووانی ئەو

ناوچانە مل کەچ دەکەن بۆ خۆ بە دەستەو دان ،
بەلام خەیاڵیان ناو و ھەموو پیلانەکانیان کە
دژی نەتەوێ کوردە لەبەرەمبەر سوور بوونی
میللەتە کەمان بۆ قازادی ووردو خاش دەبی و
وێک بەفری بەرھەتا و دەتوێتەو .

لەسەر تاپای شارو گوندەکان ھاو وولاتیان
ئامادەیی شۆرش و راپەرین بەلام بە مەرجیک

دروشمه كاني پارتيمان به شاره كاني كوردستان دا بلاو ده كريئه وه

په واکانی و گه‌یشتن به مافی دیاریکردنی چاره‌نووس بۆ میلله‌تی کورد.

* پارتیمان، پارتی دیموکراتی گه‌لی کوردستان، خه‌بات ده‌کات له‌پیناوی پروخاندنی رژیمی بۆرزوای مشه‌خۆری ده‌سته‌لاتدار له‌عیراق و هینانه‌دی حوکمیکی دیموکراسی شۆرشگیتری خاوه‌ن ئاسۆی سۆشیا لیستی وگه‌یشتنی گه‌لی کوردمان به مافه‌ته‌ه‌وا یه‌تیبه‌په‌واکانی.

* پارتیمان خه‌بات ده‌کات له‌پیناوی مافی دیاریکردنی چاره‌نووس بۆ میلله‌تی کورد وه‌ک هه‌موو میلله‌تانی جیهان .

* بژی برایه‌تی کوردو عه‌ره‌ب .
* مردن بۆ (صدام) و قادسیه شوومه‌که‌ی و دام و ده‌زگا فاشیستیا نه‌که‌ی و جاشه‌کانی .

* کۆچی دوا‌یی خه‌باتگێری نووری شاه‌وه‌په‌س زیانیکی بوو نه‌ک ته‌نها بۆ پارتیمان، به‌لکه‌ بۆ هه‌موو بزروتنه‌وه‌ی ئازادی خوازی کوردو بۆ بزروتنه‌وه‌ی نیشتمانی عیراق بوو .

* بژی شۆرشی نه‌له‌ستین به‌سه‌رکردایه‌تی پیکرخاوی ئازادیخوازی نه‌له‌ستین که‌ نوینه‌ری راسته‌قینه‌ی گه‌لی نه‌له‌ستینه .

* نه‌مری و سه‌ره‌رزى بۆ شه‌هیدانی پارتیمان و شه‌هیدانی بزروتنه‌وه‌ی ئازادیخوازی کوردو بزروتنه‌وه‌ی نیشتمانی عیراق و شه‌هیدانی بزروتنه‌وه‌ی ئازادیخوازییه‌کانی جیهان .

* پارتیمان خه‌بات ده‌کات له‌پیناوی به‌ره‌یه‌کی نیشتمانی فراوان دا .

* پارتیمان خه‌بات ده‌کات بۆ دامه‌زراندنی پارتیکی پێش‌ه‌روی دیموکراسی شۆرشگیتری په‌شت‌په‌ستی به‌بنه‌ره‌ته‌کانی سۆشیا لیستی زانستی و خه‌باتی نه‌ته‌ه‌وا یه‌تی گری‌بدا به‌ خه‌باتی جینایه‌تیبه‌وه‌ له‌ چوارچیوه‌ی نیونه‌ته‌ وه‌یی دا .

له‌م چهند مانگه‌ی دوا‌یی دا ، هه‌فالانمان له‌ ناوچه‌ی دهۆک ، زاخۆ ، بامه‌رپی ، وه‌له‌کبیر و زۆریه‌ی گوندو ناوچه‌کانی تری کوردستاننی عیراق چهنده‌ها به‌یاننامه‌و بلاوکراوه‌ودروشمیان له‌ قوتابخانه‌کان ، داگیره‌کان ، مزگه‌وته‌کان ، ناویازاره‌کان ، شه‌قام و شوینه‌گه‌شپیه‌کانی تر دا بلاو کردۆته‌وه . . . لێره‌دا هه‌ندیک له‌و دروشمانه‌ ده‌خه‌ینه‌ به‌رچاوی خوینه‌رانی گۆتاری "پیشه‌نگ"

((ئه‌و دروشمانه‌ی به‌ کوردی نووسرا‌یوون))

- * بژی کوردو کوردستان .
- * بپۆختی رژیمی (صدام)ی خوینمژ .
- * مردن و پروپه‌شی بۆ (صدام) و جاشه‌کانی .
- * بژی بزاقا رزگاری خوازا کوردی .
- * شۆرش‌شۆرش تا سه‌ره‌که‌فتن .
- * ئه‌ی زه‌حمه‌تگیشان ده‌نگ بێند که‌ن بۆ قییک گرتنا هێزیت شۆرشگیتری کوردستان دا .
- * بمرن خوازو کیت شه‌ری برا کوژی .
- * کوردستان ده‌کینه‌ گۆرستانا فاشیستان
- * ئه‌م داخوازا به‌ره‌یه‌کی نیشتمانی به‌ه‌ر فراوان ده‌کین که‌ هه‌موو هێزیت شۆرشگیتری عیراقی تیدا به‌شدار بێ بۆ پروخاندنا رژیمان به‌عسیت عه‌فه‌قی .

* به‌گه‌رتن یه‌که‌گه‌رتن شه‌وه‌ ریا سه‌ره‌که‌فتن .
((ئه‌مه‌ش هه‌ندیک له‌و دروشمانه‌ی به‌عه‌ره‌بی

بلاوکرا‌بونیه‌وه))

- * بژی بزروتنه‌وه‌ی ئازادیخوازی کورد .
- * بژی پێشمه‌رگه‌ نه‌به‌زه‌کان .
- * سلاوی خه‌باتگێرانه‌ بۆ پارتیمان (پ ، د ، گ ، ک)
- له‌یادی سێ یه‌می دامه‌زراندنی دا .
- * سه‌ره‌که‌وتن بۆ قوتابیان و جه‌مه‌اوه‌ری راپه‌ریوی گه‌له‌که‌مان .
- * بژی خه‌باتکردن له‌پیناوی شاد بوونی گه‌لی کوردمان به‌ مافه‌ نه‌ته‌ه‌وا یه‌تیبه‌

ئاشكرا كودنى پەيوەندى رېژىمى عىراق ۋە مېركا

لەگەل زايۇنئىيەكان. بەپەرۋەشەۋە باسقى نىشتىمانپەرۋەرئىتى رېژىمى مىسىرى كامبىدېئىفىد دەكات و پەلەپەئى بۇ كىردنەۋەىبالوئىزخانە لەقاھىرە ...

رېژىمەى"ۋول سترىت جۇرنال"ى ئەمىرىكى لىسەر زامانى ھەندى لەئىپرسراۋانى رېژىمى بۇگەنى عىراق نووسىۋىيەتى (ھكوومەتى عىراق سالى ۱۹۸۰ ئامادە بوو بۇ كىزانەۋەىپەيوەندى لەگەل ۋولاتە يەكگرتوۋەكان بەلام بەھۋى جەنگە ۋە دواخرا).

ۋاشنتون بەھەموو شىۋەيەك سىياسى ياسەر بازى يا ئابوورى يارمەتى رېژىمى عىراق دەدا و بە ھاۋىيەيمان و دۆستەكانى راگەياندوۋەكە تىكشكانى(سەدام ھسېن) لەم جەنگەدا لىسەر بەرژەۋەندى ئەمىرىكا و ھاۋىيەيمانەكانى نىسە ھەرۋەك رېژىمەى (ۋاشنتون پۇست) لىسەر رېژى ۱/۱ / ۱۹۸۴ دا نووسىۋىيە •

رېژى دوۋشەمەى رېكەۋتى ۱۹۸۴/۱۱/۲۶ پاش چا ۋېيگەۋتىنى"ئارقىزىز" ۋەزىرى دەرەۋەى رېژىمە خوتىمۇزەكەى عىراق و"رۇئالدىگىن" سەروك كۇمارى ۋولاتە يەكگرتوۋەكانى ئەمىرىكا . بە شىۋەيەكى رەسى لە ۋاشنتون و بەغدادھەۋالى گەرانەۋەى پەيوەندى نىۋان عىراق و ئەمىرىكا بىلاۋكسرايەۋە بالوئىزخانەى عىراقلەۋاشنتون و بالوئىز خانەى ئەمىرىكا لەبەغداد كرانەۋە .

رېژىمى دىكتاتورى فاشىستى عىراق، گەرچى تا ئەو رېژىمە ، بەئاشكرا پەيوەندى نەبىۋو لەگەل ئەمىرىكا ، بەلام ھىچ كاتىك دەست بەردارى ئەو پەيوەندىيە نەبىۋو ، بابەشىۋەيەكى نەپنىش بوۋى ، بابەرادىۋو تەلەفىزىۋون و رېژىمەش بۇ لە خشتە بىردى گەلى عىراق و ناساندنى خۇى بە بېشكەوتنخواز و نىشتىمان پەرۋەر ، پىر بەدەم دىزى ئەمىرىكا و ۋولاتە سەرمایەدارىيەكانى تر بوۋىت ، چ بابەخىكى ھەيە گەر بۇرژۋاى مەخۇرى دەستەلات دار پىر بەدل لەناخەۋە كلكى ئەو ۋولاتانەى و بەپىۋى نەخشەۋە پىلانەكانى نجوۋلىتەۋە لەپىنساۋى بەرژەۋەندى ئاگانى دا ماغەكانى گىشت گەلى عىراق بە كوردو غەرەب و كەمايەتپەكا - نەۋە پى شىل بكات ...

جەنگەنارپەۋاكەى سەدام بۇ سەر ئىران و شلۇق بوۋنى تەختى پاشايەتى لەزىرى دا ھەموو درۇ و دەلەسەكانى ئاشكرا كود ، لەسەرەمەرگا ناچارە بەئاشكرا و بى شەرم پەنا بەرئىتە بەر ۋولاتە غەرەبىيەكۆنەپەرستەكانى سەر بەئەمىرىكا بۇ يارمەتى ۋەرگرتن ، ھەرۋەھا ناچار بوۋ پەنا ببات بۇ ۋولاتە سەرمایەدارىيەكان و كۇمىانيا مۇنۇپۇلىيەكان بۇ مانەۋەى رېژىمە رېزىۋەكەى ...

ۋا لە يازى تەمەنى دا دىكتاتورى عىراق بەئاشكرا كەوتۇتە پىاھەلدى ئەمىرىكا و فىسرائىل و بە پەرۋەشەۋە پال بەئەردەن وراست رەۋەفەلەستىنىيەكانەۋە دەئى بۇ رېكەۋتىن

ليکۆلینه وه له کاره ساتی کوردستان

پۆخبیر ئیک له کوردستانی ئێران

بێ گومان، کاره ساتی کوردستان، بڕیاریکی بۆیسته بۆ هه موو کوردتیک، ههروهها بۆ هه موو مرۆبهکی به شیبسه هه رف نه ناته بۆ خۆتک و برا تورکهکان، عاره ب و فارسهکان، له بهر شه وهی له داوی رژێمه رهگهز بهرستهکانی شهقه ره و تاران و وولاته عاره بهکان رزگاربان بێت. شه وه لیکۆلینه وه به ، هه رچهند کورت و سه ربه ئیه ، به لām هه وێ ئالۆزی له ناوچه دا روون ده کاته وه . هه روهها ده رده که وێ تاکو پزۆمهکانی رهگهز بهرستی سه رچاو شه نک و ئاشی بته ده ست له و کاره کلۆه بان هه لسه گرن ، تاکو کورد پزگار نه بی ئالۆزی له ناوچه ده رتا به ری .

لیکدا نه وه و هه له نه گانده نی دا به شه کردنی کوردستان ، له ناوچه دا ، بۆمان ده رده حا کتی له دا به شه کردنه که کده گسی وه رگرته وه .

هه رگه له تیک که وازی له ره گهز بهرستی و سه رچاو تهنگی و خۆ سه زل بینی هه نای ، بۆی روون ده بی شه وه که به شته ل کردنی ماغی نه ته وانه نی که لی کورد ، نه نیا شه و مه یله کلا وانه ی دا مرکا ندو وه . له و لی کدا نه وه و هه لسه نه گانده دا ، هه موو مرۆبهکی به ته ره ف بۆی ده رده که وێ که له دا به شه کردنی کوردستان که لانی تورک ، عاره به فارس که لکیان وه رنه گرتوه سه رچا وه ی کاره ساتی کوردستان له ناوچه دا به هه وێ پشکنینه وه و لیکۆلینه وه له رهگهز بهرستی و شه سته مار دا - به . به گورشی ، به یوه نه دی رهگهز بهرستی کۆن و به رده وام له پزۆهه لاتی نا وه راست له که ل رهگهز بهرستی فاشیستی و شه سته مار .

له پزۆهه لاتی نا وه راست کورد ده بینن له چ حال ته کدان له تورکیا به کورد ده لێن : تورکه کتۆ بیکه ، ره گه هه ز بهرستهکان " ئا نازی " تورک بو نه نی به کوردان نا ده ن ! له تاران وه کو به شوو له سه ر توانده وه ی که لی کورد ده پۆن ، ده لێن فارسی زمان ته کی شه لاسمه به ... ده لێن له شه لاسمه به یرس با سی کورد مه که ن ! هه ر شه و مه لایا نه ده لێن له به شخو را و ی- حیهان لایه نگرێ ده که بین . له شه لانه ، له سه حرا ، له ... به لām له ناوچه دا له هه موو پارچه کانی کوردستان ، ما فیکک بۆ کورد نا ناسن .

لایان وایه دا به شه کردنی کوردستان له کتێبه ئایه به کانا نو سه را وه ! مه لاکان له شه ران دارو دیواریان ره نه گانده وه له و نه کانی خوسه یینی و دارو ده ست که ی : " هه ترش و چوون بۆ شه ری کور تان عیبا ده ته " به لām په یامی (۸ مه ده یی ، ۱۷ ی - نو شه مه ری ۱۹۷۹ ی خوسه یینی بۆ دیاری کردنی که میک له ماغی کوردان له هه یج کو ی شه یینی نه ما وه . له حال ته کدا که هه ر شه و په یامه بوو به هۆی ئادما نی که لی کورد له شه و وا و ی ناوچه دا ، چ شه تیک بوو به هۆی له نا وچوونی شه و په یامه ؟

با دوور نه که وینه وه بۆ دیاری کردنی شه یینی ره که هه ز بهرستی کۆن و به یوه نه دی له که ل رهگهز بهرستی فاشیستی و شه سته مار . شه م لیکۆلینه وه به له دووبه ش دا به شه که شه ده کری : به شه یی به که م : با ری فه ره نه کی که له کانی تورک ، عاره ب ، فارس ، و کورد و کور شه ده که له مێژوو . به شی ده هه م : کاره ساتی کوردستان له شه ری به که می حیهان یه وه نا شه و رۆ .

به شه یی به که م :

با ری فه ره نه کی تورکهکان :-

تورکان ، له دوور ته ری - ناوچه ی پزۆهه لاتی ئاسیا وه به ره و پزۆ ئا وا - به هه ر شه وه کۆچیان کرد . نا وه ی دوو هه زار سالی کیشا نا شه و هه تر شه که بشته پزۆهه لاتی شه و روپا ، تورکان به هه ر ناوچه یه که دا پا بو رده ون ، ما و ده یه ک ما نیان گرتوه و ، زمان و خوکمی خۆیان به سه ر دانیه توانی به شو و دا سه یان ده له پزۆهه لاتی ئاسیا وه تاکو پزۆهه لاتی شه و روپا . پاش هاشی شه لاسم کوچی تورکان که بشته وولاتی کوردستان و پزۆهه لاتی نا وه راست کوردان له وه هه تر شه دا نه توانده و ، شه مپرا ئۆزی عوسمانی دا مه زرا به لām پاش پیک هاشی به که م را به ری نی ئایه نی شه کهکان له شه ران ، که بۆ که رانه وه بۆ سه ر شه رانی به ش شه لاسم له با ری دا مه زرا نده نی شه مپرا ئۆزی ته و او شه رانی پیک هات ، هه روهها شا شه سلا عیله سه قوی (سه ده ی ۱۶) که له دا نه که وه سه ر به بینه ما له ئازا ده کانی مه یحی بوو ، له دژی عوسمانیهکان که هه تر شیان بۆ شه و روپا بر ده بو ، ده شی به کوشاری سوتی مه زه ده بهکان کرد . به و هۆیه عوسمانیهکان له شه و روپا وه روویان کرده وه پزۆهه لاتی . به دا خه وه شه م کاره ساته بوو به هۆی به شه ل کردنی کوردستان . له و ده سه وه تاکو شه سته کوردستان به شی له ئاسایش کردو وه . کوردان - که به شی زۆریان ئایه نی شه یه بان زه چاو نه کرد . بۆ پاراستنی خۆیان دزی شه کهکان ، له که ل سولتان سه لیم پیک که وتن . شه و په یحانه که نه یکه ی ۲۵ خان و به که له ری کورد شیای دا . به ندهار بوون ، که رچی خوکمی نا و خۆی وولاتی کورده کانی نیا دبا ری کرا بوو . به لām بوو به هۆی به شه ل کردنی عوسمانیهکان له کوردستان دا .

عاره به کانی :-

پاش هاشی شه لاسم بۆ ناوچه ، عاره بهکان به ره بان سه ند . زمانه عاره یی له زۆر وولات خۆی چه سپان ده . به لām تاکو پاش شه ری به که می حیهانی و دا به شه کردنی میراتی عوسمانی به سه ر دیمه شق و به غدا ، عاره بان خوکمیک شه یی تونده بان له سه ر کوردان نه بوو ، ته نا نه ته خه لگی کوردستان به شی ئایه نی شه لاسمان قبول کردبوو .

فارسەكان :-

بىر لە بىستو بىنچ سەدەيە ، بناغەي دەس رۇشنىيان لە ناوچەدا دامەزراوہ . فارسەكان لىہ كاروبارى ساسى و فىل و تەلەكەي ساسى زۆر دەزان . مە نىۆي شىران مە سەر ھەموو گەلانى ھار تاغە و نزيك مە خۇيان و ھاوسى كاتيان دەستەلانى خۇيان دامەياند . نىۆي پادشاكاني خۇيان نا شاھان شاھ باي لە وولانتى شىراندا ھەر ناوچەكەك شاي خۇي ھەمە و خۇي بەرپۆتە دەيا . بەلام ھەموو سەر بە شاي شىران .

باش ھانتى خىلام كۆنكى شىمىران تۆرى شىران تىك شكا ، لە سەدەي شازدەدا مەفەوسەكان بۇدامەزراوندە ھەيوتىنى پادشا فارسەكاني كۆن ھەولتىكى زۆريان دا . بەلام تاھانتە سەر كارى بەھلەوي (۱۹۲۵) باشاكاني وولانتى شىران تىورك بوون . بەلام ناوہرۆكى دەستەلانى باشاكان لە ناوچەدا ، قەرھەنگ و زمانى فارسى بوو . لەدەزگاي ساسى ، سوپاسى و ئابوورى دا لە شىران توركەكان بى تەبىي فارسەكانىن ، بۇ يەش ھەكو كوردان لە دەزگاي ساسى شىران دوورنىن . بناغەي دەزگاي پادشاكاني فارسى لەسەر رەكەز پەرتى كۆنى فارسەكانە . شەو رەكەز بەرستىبە بۇ لىكۆلىنەسەوہ لىزەدا ھىي نىدە ، نەلام كەكەر بىتويست بى كەمىك روونى دەكەيتەوہ . لەسەدەي نۆزدەدا رەكەز بەرتى ئەوروپايى لە نىۆ رۇشنىرەكاني شىران بەرەي سەند ، تاكو كاتى ھانتە سەركارى بەھلەوي رىشەي خۇي داكوتا بوو . رەكەز بەرتى نوتى شىران لە سەرئواندەوہي گەلانى تىرى شىران ، بە تايبەت كورد دامەزرا . لە واقع دا شىران لە كاتى بەھلەوييەكانەوہ فارسەكانە | شاكاني راكردنى لە شىران ووتى باش من شىران دەبىتە شىرانستان | ھەكو ووتمان توركەكاني شىران خاوەنى دەزگاي كۆومەتى نارانى . ھىچ ئالۆزىتكىيان لەو دەزگايە نىدە - لەو دەزگايە ھوئ نىن . بەلام كوردان ھەلەمىزەراون ، سنورىان بى باراستون ، تاجو تەختى فارسەكانو توركەكانيان بى راگرتون ، شىرانىيان بى راگرتون . . .

كوردەكان :-

كەلى كورد بەھۆي رەووشتى ئابوورى وبەش دار بوون لە كشت وكال و مەرپومات ، زىنى خۇي بىكەوہ ناوہ لەوچەشە زىنە رازى بووہ . دەتوانىين بلىين زىنىكى خۇ بەشيان ھەبووہ . شەو رەوشتە زىنە ، بەداخوہە كوردى بۇ پىشكەوتن و كۆرپىنى چەنى زيان ھان نەداوہ . بۇيەش لە چەنى كشت و كال ، بەخىو كوردنى مەرپو مال و كاروبارى كۆمەل ئالو كۆرپىيان بىك تەھىناوہ . چاويان لە رابردوان بووہ . بۇ شەو چەشە زىنى كەپانو فىز بوون بىتويست نەبووہ ، كوردان مەكەر بۇشەر دەنا كەم كەراون . شاكايان لىہ ئالو كۆرى زىانى گەلانى تر نەبووہ . بەلام زۆر باش لە وولانتە چرو كوستانە عەستەمەكەي خۇيان پارىزكارىيان كوردوہ .

باراستى وولانت و ناوچە ، بۆتە ھۆي شەوہي كەمىتر خۇيان لى نزيك كوردوئەوہ . بۇ روونكردنەوہي بارى فەردەنلى كۆنى كوردان نووسىنەكاني كزىفونى بۇنانى دەھىنە بىش چار : كوردان زۆر باش وولانتى خۇيان دەپارىژن ، دەلىن سەد ھەزار سوپاي شاھىئاي شىران كە بۇ سەركوت كوردىيان چوہ لەناويان بردوون . كزىفون دەلى كوردان زۆر باش تىرى سەختە كەوان بەكار دىين ، خواردەمەنىكانىيان زۆر باش لە بىن كانياوان ھەل دەگرن ، قاب و زروفي مى باشيان ھەبەكە بۇنانىەكان نەيان ئوانىوہ دەستى لى بشون ! بەلام پاش سى و چار سەدە كەپۆلدىكاني تىرى شەوروپايى دەنووسن :- " كوردان لە ھەزار شىن كەلەكانى " ! شەوہ ياشەرپۆزى سياتەتى توركان و شىرانىەكانە لە كوردستان . لەو مئاوہ درىژەدا زۆر كەلانى جىھان لەدەوورى بەردەوہ كەيشتونە پەلى ھەرە بەرزى زىن .

لەپارى ساسى و فەردەنكى دا ، كەلى كورد كەچى لە سەدەي شازدەوہ سەر بە شىمىران تۆرى شىرانى و عوسمانىبوہ بەلام تاكو سەدەي نۆزدە بەتەواوى حوكمى خۇيان ھەبووہ ، تا سەدەي بىستەم و پاش شەرى بەكەمى جىھانىي توركەكان و شىرانىەكان بەلامارتكى زۆريان لە بارەي فەردەنكى سەوہ بۇ سەر كەلى كورد تەھىناوہ .

شىران و عوسمانى لە ماوہي چوارسەد ئال دا ، لىہ دەرەبەگان بە چەشنىكى زۆر فىلاوى كەلكيان ھەرگرتوہ : بەدەرەبەگان خەلات دەگرن دۇ چەند ناوچەي كوردستانىيان

شاي شىران : پاش من شىر دەبىتە شىرانستان .

دەست ئورگان و ئىرانىيەگان راپەرى، سابلانغ وموگريانىسى
رزگار كرد. سوپاي ئىيران لىد ھەموو ايەكەو ھىرشى ھىنا .
سابلانغ چۆل كرا ، سوپاي ئىيران لىد ئىئوى ئىسلام پەنا كۆرىپەي
كوردانى بەسەرە ئىيزە لەلانك دەرىئا . بەوچەئىنە دەستلانىسى
تاران بەسەر كوردان دا بىرا .

وھكو ووتمان لەپاش ھاتنە سەر كازى پەھلەوى ھىرشىسى
فەرھەنگى بۆ تۆاندەنەوى كوردان دەستى بېكرد . بەرئۆھەردىنى
فېر سوون و خویندەوارى ، دەزگای ئىدارى ، ئابوورى ، سىياسى
رادىو ، سىنما ، رۆژنامە ... ھەروەھا دىرۆ و دەلەسە و فېر بودان
و سوگ كزىدى ئاكارى كوردەوارى ھەموو بۆ تۆاندەنەوى كەلى
كورد دەستیان داووتە دەستى بەك .

داكىر كەرەگان زۆرباش دەزان ئا ھەبىتى كوردەوارى مابى
كوردایەتى ھەر سەر ھەلەدەداتەو . بەكورتى :-

۱- لىكۆلىنەو ھەو لىكدانەو ھەو كارەساتى كوردستان ، نەتەنیا
بۆ كوردان بەلكو بۆ تۆركە عارەب و فارس ، بۆ رزگار بوونىيان
لەزىر دەستەلانى رەگەز پەرسە فاشىستە بەرچاوتەتەكەگان
زۆر بئۆبستە ، كۆلە ئالۆزى كوردستان ئازاد بىن .

۲- دا بەش كزىدى وولاتى كوردستان ، بۆ كەلەگانى تۆركە فارس
و عەرەبەكە لە كۆنتار و خەرجى زیادە و پاشكەوتووبىسى
قازانچىنى شىە .

۳- لە راپۆردووى مېژوودا . بەداخەو كوردان ئەیان ئىتوانى
و ھە دوژمنى راستە قىنەى خویان بناسن ، بەكۆرەى فرىسوو
نەلەكەى عوسمانى و ئىران ھەلوپاون .

۴- زىيانى دەربەكەى و ئىلابەتى نەبەشتوو ھەو پىروپاى كۆمەلى
لەناز كەلى كوردا پەرە بىنئىتى .

۵- ھۆى تەتوانەو ھەو كوردان پەيوەندى ھەموو چىنەگان بىسوو
بۆ پاراستنى وولاتو كوردەوارى .

۶- تاكو سەدەى بىستەم و شەرى بەكەمى جىھانى كوردستان
لەلایەن كوردەو ھەو پەرتۆھە براو ھەو ھىرشى فەرھەنگى (پۆشنىپىرى)
كەلى كوردى ھەك ئىستا ئالۆز نەكردو ھەو .

۷- عوسمانىگان و ئىرانىگان ناو ھەرۆكى كوردستانىيان بە
سەوورى خویان داناو ھەو پاراستنى شو سۆرەتىيان بە خودى
كوردان سەپاردو ھەو . شەرى ناو خویان لەناو كوردان دا ھەن
داو ھەو خوش كردو ھەو .

بەشى دووھەم :-

لىكۆلىنەو ھەو لىكدانەو ھەو كارەساتى كوردستان
پاش شەرى بەكەمى جىھانى . لەبىيارى فېرما سالىسى ۱۹۱۹ .
دىارى كرا ، كەلانى زىر دەستى ئىمىراتۆرى عوسمانى رزگارو
سەربەخۆ بىسن . بەلام كوردەگان ئەیان ئىتوانى لەو ھەلە
ھەلەكەوتوانەى مېژوو كەلگ ھەرگەن . بەشى زۆرى كوردستان
دەنىو قوروى ئەزانىن دا سوو . كەم كەمىك لەو سىپارائە
ئاگادار سوو . ھەروەھا كەم تېرىش دەیان ئىتوانى لەبەيوەندى
كارەساتەگانى جىھانى سەر دەرىكەن .

ئىنگىلىز و فەرەنسا ، لەسەرلەنەرە كارنى جوغرافىيى پۆز
ھەلاتى ناو ھەراست ، چەند ھكۆمەتى بچوكى عارەبىيان لىد
مىراتى عوسمانى دا بىرى . سەوورىيان بۆ دىارى كزىدى . وولاتى
كوردستانى زىر دەستى عوسمانىيان سەرلەنوئى بە زىر دەستى
ھىشتەو ھەو .

رۆ دەكردن . بەو چەنە بە دەستى خودى كوردەگان لىد
سەريان دا زال بوون . زۆر كات تەنەت باجیان لىد
كوردان نەستاندو ھەو بەلكو بۆ شەپان بەردوون . شەرى نار
خۆيان لە وولات دا كەرم كردو ھەو ، شو رووداوانە لە كەل
چلۆنایەتى ئىلابەتى و دەربەكەى ھاورئى بەتى دەكەن .
بۆ ئىل و دەربەكەى دوندى چىاگانىيان سەوورىيانە ، لەوئى
بەدەر بىگانەى . زۆر باش دىارە كە بىرو راي كۆمەلایەتى
لە ناو ئىلابەتى و دەربەكەى ھەل ناكەوى .

بىرو راي كۆمەلایەتى بۆ كەل روون دەكاتەو ھەو دەبى
دەزگای دەولەت بىكەوتىن ، خۆيان بە ئىكرابى بىبارئۆن . بۆ
سەرگەوتن ئىكوشن ، خویان بناسن ، دەرووبەرىيان بناسن ،
بزانى لىكۆئ دەژىن ، لە چ زەمانىك دا دەژىن ، دۆستى وان
دەبى كۆئى . بۆ دۆستیان ئى ، تا چ رادەبەك بەدۆستا بەتتى
باو ھە بگەن . تا چ رادەبەك لە سەر ھىزى دەولەت خىباب
بگەن كۆ دۆژمنیانە بۆ دۆژمنیانە .

كەنعان ئىفیرىن - مىراتگرى
سولتانە عوسمانىيەگان

كاشك عوسمانى و ئىران لەسەدەى نۆزدەدا بۆ دا بەپا .
ئەنى <رەمى خۇدان كەوتنە پىلان لەمەل كوردەوارى ، لەلای
كوردانەو ھەو پىلان و شەرى دۆزى ئىران و عوسمانى دەستى بېكرد
چىنە چەو باو ھەكەنىش بۆ راکرتنى كوردەوارى ھەستان ، شو
كارەساتە سەرەتای بىرو راي كۆمەلایەتى كەلى كوردى
دامەزرايد .

دەولەتى عوسمانى لەسەدەى نۆزدەو ھەو تاكو تىكچوونىسى
لەكەل ئۆرشى كوردان رووبەروو بوو ، پاش شەو بىش ھكۆمەتى
ئەنقەرە لەكەل ئۆرش و ئالۆزى كوردستان رووبەروو ھەو . لە
ئىران ھىرشى ئاران بۆ سەرگوت كزىدى كوردەگان دەرەنگتر
دەستى بېكرد . ناسر الدىن شای قاچار شەمانوللا خانسى
شەردەلانى لاپرد ، كۆتايى ھىنا بە بىنەمالەى ئىمارەتسى
شەردەلان . ئەولاخانى موكرى بۆ ورمئ دەعوەت كرا ، لەوئى
دىليان كردو ھەو چاوبان دەزھىنا . ھاكەمى تۆركى شىعبان بۆ
سابلانغ (بەھا باد) نارد . ئالۆزى لە ناوچەكەدا دەستى بېكرد .
لە سالى ۱۸۷۹ شىخ عوبەيدوللا بۆ رزگار كزىدى كوردان لە

بەلەم لەساڠى ۱۹۱۹ دا كوردان دۆى بەرىتانىا راپەرىپ... بەرىتانىا لەئىكرىكى بەھىزى ناردە سەر كوردان. شەرىكىسى قورس و خوڠناوى پرووى دا . شىخ مەحمود دەستگىر كرا . ناردىان بۆ ھىندستان . ھۆى كارەساتى كوردستان باش شەرى بەكەمى جىھانى ئەم چەند رودا و بەرھەلستەن: دۆزبەتە ھۆى نەوت لە ناوچەدا ، راپەرىنى ئۇسالىستى لە پرووسىلەى شەزارى (قەسەرى) و بىك ھىتائى بەكىتى سۆقىت . شىتاش ھەر شەو ھىزانە بەكىتى سۆقىت بە مەترسەكى گەورەدەزانى لەناوچەكەدا . سۆبەش رىيان بۆ ھاتنە سەر كارى رزىمى مەلىتانرىستى رەگەز بەرستى بەرچا و تەنگ خۆش كورد . شەو ھىزانە لەباش پەرى بەكەمە ھە تاركو شىتا نايانە ھۆى دللى دىكنا تۆرەكانو . داتاشرا وەكان لەخۆيان بىكەن .

ھەموو ھەولدانىك بۆ وپران كوردنى كوردستان

مىژووى شەرى تاركو شىتا پروونى كۆدۆتە ھە كە مىلستانىستى رەگەز بەرست دۆى كۆمۆنىزمە . شەو ھەلئە و شەو ھەموو بىكە ھە بوونە ھۆى قوربانى كوردنى گەلى كورد لەجىھاندا . ھەروەھا لە مىژووى سەدەى بىستەم لە ناوچەدا بەر سەر دا بەئىكرەن و بى شىل كوردنى مائى نەتە و ابەتى گەلى كورد بىكە ھە ھا و رىن : بەيمانى سەدا باد بەغدا ، سەنتۆ ، جەزائىر ... ھىتە ، سەرى ھەموو شەو بەمانا نەش لەبى ھەنگلنى شىتەمار دا بە ، لىرەدا بۆمان پروون دەبىتە ھە دا بەئىكرەنى كوردستان بە قازانجى كام لاپە .

ئەگەر داتاشىنى كوردستانىش بەچەشنى دەولەتىك بە قازانجى شىتەمار بوابە ، شەورۆ كوردانىش دەولەتستان دەبوو ! بۆ ھەموو جىھان پروونە كە سنوورى دەولەتەكانى

بەغدا لەكاتى داتاشىنە ھە تا شەورۆ لە شەرى ناوخۆ دا دەگەوزى ، خەرج و خوڠنىكى بى حسانى بەخت كۆدە ھە ، ھۆى دواكەوتنى ، ئەگەر شۆرى كورد لە عىراق نەبابە ھۆبەد - ئۆشا و شىمرالىزم بىك نەدە ھەت كە خۆيان بخرىنەنا و تۆرىشەكە ھە . كاتىك شای شىران و شەرى بەكەى ، بە دە ھەو بارمەتى شۆرى كوردىان لە عىراق دەست بىكرد ، تا لە ھەللى بىرسارى پۆژنا سە نووسەكان دا ووتى : ((شىتە شۆرى كوردستانمان بىكە ھە نا ھە . بەلكو كاتىك دىتەمان شەو شۆرى ھە ھەو ناكوژىتە ھە بە قازانجى خۆمان كەلكمان لى وەرگرت)) .

تا بۆ لەنا و بىردنى شۆرى كوردان ، بەيمانى جەزائىرى بەسەر عىراق دا سەبەد ، باش رىكەوتنى لە شاپان بىرسى بەسەدان ھەزار شاوارەى كورد چى لى بەسەر دى ! لە ھەللا ما ووتى ((دەتۆبە ھە)) شا ھەو چەشە چوارچىلا ھە سىياسەتى خۆى دەرچەق بە كوردان دەربىرى : تۆبە ھە ھەو خاوەن شەرفىك پروونە ئەگەر بەبى تاران و بەغدا دەولەتتىكى بچوكى كورد ھەبابە شەو دوو رەگەز بەرستە وا بىك ھەل نەدە بەرژان . شىتاش ھەردوو لاشار و دىھاتى كورد بۆسا باران دەگەن ، وولاتتىكى كە ھى وان نەبە بەزۆر داگىربان كۆدە ھە .

بەداخە ھە ئەم نووسىنەم كورت و سەرىتە بى ھەكەم و كۆرى شاپە ، بەلەم ئەمە قەسە دللى بەشى زۆرى گەلى كوردستانە كەلابان وابە دەبى دەردەكەيان دىبارى كۆرئۆ بۆ ھەموو گەلانى ناوچەو جىھان پروون بىتە ھە . بەتابەت خوڠكو برا توركەكان فارسەكان و عارەبەكان . فرىبوى رەگەز بەرستان - دىخۆن . كوردستان رىكار كەن خۆشيان لەو تەنگ و چەلمەمە ركار كەن !

بەيمانى بەغدا زىندە و كوردنە ھە

كە لە مېراتى عوسمانى بىك ھەت لەلەبەن شىتەمار ھە دا تاشرا ھە . بۆ داتاشىنى سنوور لەلەبى شىتەمار وا بەرىزە ؟ شىرانىش بە درىزايى مىژوو ، بە فىل و كوشن و بىرىس دەستى بەسەر كوردستان داگرتو ھە . كام بەكە لەو دەولەتە لە داگىر كوردن و دا بەش كوردنى كوردستان قازانجىمان نەكۆدە ھە ؟ توركىا بە لەدەس دانى ھەموو وولاتە عەرەبىنە كان پازى بوو . بەلەم دسان دەستى بەسەر كۆدەكان داگرتە توركىا بۆ راگرتنى كوردستان سوپا بەكى زۆر ، خەرجىكى زۆر و خوڠنىكى بى حسانى رىتو ھە . لەبەر مەسەلەى كورد لەنا و ھۆى دا ، زۆر باشكەوتو ھە لە ئالۆزى دا بە . دەولەتتى

لە بیرە وەرییە کانیە

نژی شاوێس نەمر

لەبەر ئەوەی جلال تالەبانی ئەو کاتە گەنجیکی خۆش گەرم و کەم تافیکردنەوه بوو ، هەرۆهە مەلا مستەفەش مەروفتیکی زبەرەکو بە توانا و خاوەن شەخسەتیکی بەهێز بوو دەیتوانی خۆی لای هەموو کەسێ خۆشەویست بکات و پێستی خۆی وەک مەروفتیک فەرز بکات ، کە جلال تالەبانی گەراپەرە بوو بە لایەنگریکی بەهێزی مەلا مستەفا ، زۆر بەکەرمی بەوه ، باسی دەکرد .

* * *

مانگ و نیویک لە سەرگردایەتی یارنی باجرا بووم ، لە ۱۹۵۸ دا گەراپەرە کۆمستە ناوەندی ، لە کۆبوونەوەکانی ئەو کاتەدا ، ناکۆکی هەبوو لە نێوان جلال تالەبانی (کە تازە لە یەکیشتی سۆشێنی هاتنۆه) و خەسەر ، ئەم جلال تالەبانی بە راستی و ئاواستار دەکرد ، ئەو کاتە لە کۆمستە ناوەندی دا هەموو شتێ بە ئاشکرا و راستەو خۆی باسی دەکرا ، ئازادی بێرە یا دەربێرە هەبوو ، خەسەرە دەبوو جلال تالەبانی ئایانی ئەوە نییە بکری بە ئەندامی سەرگردایەتی ، هەرۆهە پەخنی لە هەمزە دەگرت ، چونکە هەمزە زۆر پەرۆشی ژبانی خۆش و بارەو خوارنەوه بوو . . . زۆرمان هەول دا کە هەبێر . ئەکری بە سکرێتی یارنی ، بەلام گەر ئەو پەوستانە تەبواوە هەمزە زۆر لێجانوو بوو بۆ سکرێتی یارنی ، ئەواند بوو کە مانگیک لە مالتیکی خۆش و خواردن و خواردنەوه و ژبانیکی خۆشی هەبێ نەرم بێی دۆزمان چي لێ داوا کەن سۆیان بکات .

هەمزە زۆر خەزی لە ئەلسەفەئە ئەبێقۆری دەکرد ، واتە لایەنە مادییە خۆشەکی ژبان و گوێ ئەدان بە هیچ شتێک ، بە پێچەوانەئە مەروفتی شۆرگێتێرەوه کە دەبێ بەسەر ئارەزووەکانی خۆی دا زال بێ و لەو لایەنەدا ئەوەندە شل نەبێ . " لە کۆمستە ناوەندی دا بە ئەواوی بەپەرەوی پەخنی و پەخنی لەخۆ گرتن دەکرا ، بەدربێژی ئەو ماوەیە سوود لە تافیکردنەوهکان وەر دەگیرا ، بەلام هێشتا بەو پادەبە نەبوو کە بێتویست بوو بۆ باریکی شۆرگێتێر . لەپاش چوار دەی . تەموز لەو پادەبەش هاتە خوار و وورده وورده کەستەر دەبوو تا گەشتنە کارەساتەکی ۱۹۷۵ کە لەو کاتەدا پەخنی و پەخنی لە خۆ گرتن بەهێز خۆی ئەما و هەموو شتێک بوو بە مەجملە کردن و خاتەر گرتن .

* * *

لەدوای تێکچوونی بزووتنەوهکە (مەدق) کوردستانیی نێوان دوو چاری هێرشێکی توند و تیز بوو لەلایەن هێزەکانی شای ئێرانەوه ، خەلکیکی زۆر گێرا ، زۆر لە کـ سـوردە نیشتمانەر وەرەکان و خێزانەکانیان رووبان کردە کوردستانی عێراق . . . زۆر بەبان هاتن بۆ سلێمانی ، چەند ئەندامێکی بەرز یارنی دیموکراتی کوردستانی ئێران ، کە ئەو کاتە لە ناو وولات دا بەنەهێنی خەباتیان ئەکرد ، هاتن بۆ لای شێمە وەک (شەحمەد توفیق و عبدالرحمن قاسم) بێش شوانیشت زەبێجی و هەزار هاتیبوون ، یارنی زۆر چاودێری دەکردن . . . شەحمەد توفیق و قاسم لە سلێمانی بەوه چوون بۆ کەرکوک لەوێ لە مالتی ئیبراهیم شەحمەد بوون ، کە ئەو کاتە سکرێتی یارنی بوو ، لەوێشەوه پەوانەکران بۆ بەغداد ، ماوەیەکی باش لە مالتی شێمە مانەوه تا ئوانیمان دوو بەسایپۆرتسی ساخەبان بۆ بەیدا بکەین ، لەعێراقەوه رووبان کـ سـوردە سوریا و لەوێ وە چوون بەرەو چێکۆسۆفاکیا ، ئەیانوو بێست لەوێ بچوشتن و بەیوەندیش لەکەل وولاتانی سۆشالیستی دا بەیدا بکەن .

کە شۆرشی ۵۸ بوو لەکەل هاتنەوهی مەلا مستەفا ، ئەمانیش هەردوکیان لەکەل چەند ئەندامێکی تری سەرگردا پەتیبان ، هاتنەوه بۆ عێراق . مەلا مستەفا یارمەتی ئەوان و نوویدی بەکانی دەدا بۆ دروست کردنەوه و پتەوکردنی رێکخستنی خۆیان و بەرەوام بوون لە خەبات دا لە ئێران .

* * *

جاریکی تر جلال تالەبانی چوو بۆ یەکیشتی سۆشێنی کۆمستە ناوەندی یارنی رایسپارد بوو لەلای مەلا مستەفا . پێشنیاری لایردنی شۆهێ سەرگردایەتی بکات و لەسەر شۆهێ سکرێتی کار بکری ، چونکە لە کۆمستە ناوەندی دا بۆ ماوەیەک دەچوو کە بێر دەکرایەوه سەرۆکایەتی لەپارنی دا . هەلگیرێ ، لەبەر ئەوەی رەنگە مەلا مستەفا و هەقانەکانی ئەگەر پێنەوه ئەو ئەندامانە کە هەموو چارێ بەتێوەبەکی ئۆتۆماتیکی دەکران بە ئەندامی سەرگردایەتی ، وەک سەید عزیز و میرحاج کە لەکەل مەلا مستەفا بوون ، یان مەلا مستەفا خۆی کە سەرۆکی یارنی بەو ناتوانی ئامادەئۆگرت ، و کۆبوونەوهکان بێی و پەنگە زۆر لە غەریبی بێستەوه . چاکتر وایە سێستەمی سکرێتی هەبێ نەک سەرۆکایەتی . . . ئەمە بێر یار نەبوو بەلکو پێشنیاری کۆمستە ناوەندی بوو . لە مۆسکۆ جلال تالەبانی مراد و سەید عزیز بێستی بە هۆی ئەوانیشەوه چاوی کەوتیبوو بە مەلا مستەفا ، لەوێ رایسپاردەکە بێ ووتبوو ، بەلام ئەو قیوولتی نەکردبوو ، داواي کردبوو کە سەرۆکایەتی هەر بێست .

لە كوردستانى عىراق دىزى رېژىمى مەلىكى بۇ دامەززاندىسى
 حكومەتتىكى نىشتىمانبەرور و سەر بەخۇ كە دان بىنى بىسە
 ماخە نەتەوا بەتتەبەكانى گەلى كورد دا .
 ئەو كاتە مەسەلەى ئۆتۈنۈمى لە مېككمانا گەلەلە بوو بوو .
 ئەو ئۆتۈنۈمى يەى كە ئىمە داوامان ئەكرد زياتر لىسە
 حوكمىكى فېدرالى شەچو . ھەولېشان دەدا بەپىي توانا
 لەگەل بەردو بېشەو چوونى بزووتتەو كەمان دا ، كەشەكەر
 لە توانادا بىي ھەر بەرەرازى نايبىن ، بەلكو عىراق كە
 بەرەز بەككردن دېروا لەگەل وولاتە عەرەبى يەكان ، كوردىش
 ئەبى ئەو ماقى ھەبىي لەئەنجام دا بىكاتە ماقى ديارى كوردى
 چارەنووسى خۇى . بىيرى بەككردىنى پارچەكانى كوردستان
 ھەمىشە لە مېككى ئىمدا بوو . بە درىزابى ئەو ھەمبوو
 ماوھىبو تا ئىستاس ئەو بىرە ھەر زىندوو .

* * *

چواردەى گەلاوېژ

((ھاتتەوھى مەلا مستەفا بۇ عىراق))

بەككى لە دەستكەوتەكانى عبدالكرىم قاسم داوى شۆزىسى
 چواردەى گەلاوېژ ئەوھو لىبووردنى كىتى(العضو العام) ي
 دەركرد بۇ زىندانىبە سىياسىيەكان . چەندەھا شەندام و سەر
 كردەى پارى كۆمۇنىستى عىراقو زامارەبەكى زۆر كىوردى
 نىشتىمانبەرور ئازاد كران . بارىكى ئوئ لە عىراقدا دروست
 بوو . ھەموو كەلى عىراق بە گىتلاپەنەكانىبەو (چكە لەكۆنە
 بەرستان كەلەدا ھا تووى خۇيان دەترسان) پشتكىرى عبدالكرىم
 قاسم يان شەكرد . سەرە راى ئازاد كوردى زىندانىبەكانىشە
 رېكا درا بە مەلا مستەفا و ھاوړېكانى كە بەرپەنەو بۇ
 عىراق .

ئەو كاتە بەرەى بەككىتى نىشتىمانى بەئدارى حوكم بوو
 بەلام لىبەر ئەوھى پارى ھىشا لە بەرەدا وەرئەگىرا بوو
 بەئدارى دانانى وەزارەتى بەكردبوو . كورد لە وەزارەتدا
 ھەبوو ھەك خالدىتەقتىبەندى كە ئەندامى (مجلس السیادة) بوو
 بابە على بە اعتبارى ئەوھى كورى شېخ مەحمودە و مرقۇقىكى
 نىشتىمانبەرورە و كاتى مەلىكى ھەلوئىستى ھەبوو بەرامبەر
 بەيمانى پۇرتسمۇس و لە ناشى ئىستقالەى داوھ ، كرا بە
 ھەزىر پاش ئەوانىش فواد عارف كرا بە ھەزىر .

مەلا مستەفا بروسكەيەكى نارد بۇ عبدالكرىم قاسم تىا
 نووسىبوو كە ئامادەبە ھەموو تواناى خۇى بخاتە كار بوو
 سەركەوتنى حكومەتى نىشتىمانى و داواى كوردبوو رېنگاى
 بەرئىت بۇ كەرانەو .

ئەو بروسكەيە لە رۆژنامەكان دا بلاو كرا بەو . ھەر
 ھەك مەعلوما تەكە بۇمان ئەھا تەقەومىيەكان بەنا بېتسى
 عبدالسلام عارف دىزى ھائىنەوھى مەلا مستەفا بوو . بەلام عبد
 الكرىم رېنگاى دا بىز كەرانەو .

لەناو ئىمەش دا ئەو وەختە حۆرە حمو جۆل و گۆپان
 و جالاكىەك ھەبوو ، بەنا بېتسى كە پاش شۆرشى جىزاردەى
 گەلاوېژ جەما وەرئىكى زۆر فراوان روويان شەكردە پارى بە

كە بەرەى بەككىتى نىشتىمانى عىراق (جبهة الاتحاد الوطني)
 دامەززا دىزى رېژىمى مەلىكى ، پارى تىادا بەئدار نەبوو .
 سىوعىبەكان ئەناووت بەعسىبەكان قىتۇبان لەسەرداناو ،
 بەعسىبەكان ئەناووت (كامل چارچى) قىتۇبى لەسەرداناو .
 ھەرەكە بەسەر ئەوى تىرى دا ئەشكاندەوھ ، بەلام لە بىنەپەتا
 ھۆبەكە ئەوھبوو كە تاوانبار دەكران بە (ئىنقىالسى) .

ئەوھبوو پاش شۆرشى چواردەى گەلاوېژ مەسەلەى چوونەناو
 بەرە لەلايەن ئىمەوھ بەكەرمى ياس دەكرا ، بەلام بەرلە
 وھى بېچىنە ناو بەرە ، لەگەل پارى كۆمۇنىستى عىراق
 پەيوەندى دووقۇلېمان گرى دا بوو . ئەوھ زۆر بارمەتى داين
 بۇ وەرگرتىمان لەناو بەرەدا . . پاش ماوھەيەكى كەم ناكۆكى
 كەونە نىوان پارى كۆمۇنىستى عىراق و پارى دىموكراتى
 نىشتىمانبەرور (الحزب الديمقراطي الوطني) سەبارەت بە
 مەسەلەى بەككردىنى عەبب (الوحدة العربية) لەگەل مېسر
 كە ئەوكاتە جەمال عەبدولناسر سەرۆك بوو ، ئىمەش لەگەل
 عەرەب قەومىيەكان كەوتىنە ناكۆكى بەوھ ، بەنا بېتسى
 لەگەل بەعسىبەكان و (حزب الاستقلال) . (مدىق شتابل) و
 ھاوړېكانى راى نا بېنەى خۇيان ھەموو بۇ بەككردىنى عەرەبى .
 زۆر بىرو پا ھەبوو ، ئايا بەككردىنەكە دەست بەجئ و بەكسەر
 ئەنجام بەرئى ئان وورده وورده ئايا عەرەبى بېت باننا ،
 كونفدرالى بىتتا بە شۆھەكى تر . . .

بەلاى پارى كۆمۇنىست و ھەرورەھا بەلاى شەشەوھ وا چاك
 بوو بەككردىنەكە بۇ بەككىتى بىتتەك بوو تواندەوھ لە ناو
 بەكتر دا ، چونكە مەترى دەكرا لەزال بوونى لايەنە
 قەومى و رەگەز بەرستەكان ، سەرەراى ئەوھش دەنگويناى
 ئەوھ بلاو دەئوھ كە بەككردىنەكەى مېسر و سوريا بەتەواوى
 سەركەوتىو سىبە و رەنگە سەر نەكرى . دەووترا ئەبى
 دراسەى واقىبى كەلى مېسرو كەلى عىراق سوريا بىكرئى . ئەبى
 بەككردىنەكە وابىي حساب بۇ ئەو گەلانەى تىرىش بىكرئىت كە
 لەگەل عەرەب لەو وولاتانەدا دەژىن . ئىمە بىرو پاى زۆر
 لايەن بوو ، ئىمەش بىرو پاى نا بېتتىمان ھەبوو لىسە
 بارەبەوھ ، ئەمانووت ئەكەر عىراق بچتە ناو بەككردىنەى
 (الوحدة) عەرەبى بەوھ ، لەگەل ئەوھى نەئەوھى عىسەرەب
 چەند بەرەو بېشەوھ دەجئ ئەبى ماقى كوردىش بىار بىزئى .
 ئىمە دىزى بەككردىنەى عەرەب نىن ھەك نەئەوھى عەرەب . بەلام
 ئىمەش ھەك نەئەوھى كورد داوا دەكەين ئان بەشانىسى
 نەئەوھى عەرەب بەرەو بېشەوھ بچىن ، چونكە ئاسۇبەكى
 دىبارى كراومان سىبە ، ئەوكاتەش بىرومان بەماقى دىبارى -
 كوردنى چارەنوون ھەبوو بۇ مىللەتى كورد .

* * *

بېش بەككردىنەكەى مېسرو سوريا ، توانىمان جىزۆرە
 بەبوھندىك لەگەل سوريا دروست بىكەين ، پاش ئەوھى كە
 بەككردىنەكەش بەسەردا ھات ، بەبوھندىكەمان زياتر بوو .
 لەو سەردەمەدا چا بىنا ئەكەمان دەست كەوت و ئىزگەيەكى
 كوردىش لەقا ھېرە كرا بەو . ھەولېمان دەدا پىشتكىسى
 لايەنگىرى جەمال عەبدولناسر بەدەست بىخەين بۇ مەسەلەى
 كۆرد و خۇمان ئامادە بىكەين بۇ بزووتتەوھەكى چەكدارانە

رێکخراوی ئازادی خوازی فەلەستین

بەرە وکۆی ؟

نۆرینی : ئامانج

دوای ئەوەی رێکخراوی ئازادبەخراوی فەلەستین لەناو رێکخراوی نەتەوایەتییە کۆمەڵگەکان بە ئەندامێکی چاودێر وەرگیرا ، ئەم رێکخراوە توانی بنجی خۆی لە مەیدانی پەيوەندی سیاسی جیھانی بەتوندی دابکۆتێ و حسابێکی تایبەتی بۆ بکەرێ لە کۆرەسیاسیەکان دا . بێگومان ئەوەش لە ئەنجامی ئەو خەباتە سەختە درێژخایەنە هاتە دێکە (ر.ئا.ف) گرتییە بەر تا بيسەلمینی کە بەراستی تاقە نوێنە پراستە قینەئێ گەلی فەلەستینی یە ، بۆیە هەرگیز بە هەلەدا ناچین گەر بلین - ر.ئا.ف - خۆی لەخۆی دایەکیکە لە هەرەدەستکەوتەگرنگەکانی خەباتی گەلی فەلەستین .

بەلام ئەوەی کەرۆر جێگای داخە ئەوەیە کە ئەم رێکخراوە بۆ ساڵ و نیویک دەچێ دوچاری کێشەیهکی ترسناک هاوئوو و هەتا دیت زیاتر هەرەشلەدوارپۆزی - ر.ئا.ف - و خەباتی گەلی فەلەستینی دەکات لەراستی دا ئەم کێشەیهش گەلێک رهگی قولی هەیه کە دەتوانین بلین دەگەریتەووە بۆساڵی ۱۹۷۰ و تەنانت پێش ئەو ساڵەش بەلام پێش ئەوەی بچیتە ناوقولایی ئەم کێشەیهووە ، بەپێوستی دەزانین باسیکی خێرای رێکخراوی ئازادبەخراوی فەلەستین بکەین لەگەڵ ئەو رێکخراوانەئێ لەژێر ئالای دا کۆبوونەتەووە - ر.ئا.ف - لەساڵی ۱۹۶۴ دامەزراوەو لە ساڵی ۱۹۶۵ خەباتی چەکداری دەست پێکرد ، ئەم رێکخراوە بریتییە لە بەرەیهکی نیشتمانپەیان کە هەموو رێکخراوە سیاسی و سەربازییەکانی فەلەستین بەهەموو رێبازە سیاسیهکانیانەو لە ژێر ئالای دا کۆبوونەتەووە . هەرۆهە لە ناو

- ر.ئا.ف - دا چەند دەزگایەکی تەشریعی و تەنغیری هەن کە ئەمانەن .

۱- ئەنجور - ی نیشتمانی فەلەستین :

۲- کۆمیتەئێ تەنغیزی :

۳- ئەنجوومەنی ناوهندی :

هەرۆهک ووتمان - ر.ئا.ف - بەرەیهکی پانە و

بریتی یە لەچەند رێکخراویکی سیاسی و سەربازی کە ئەمانەن :

یەکەم : بزووئتنەووەئێ ئازادبەخراوی نیشتمانی فەلەستینی (فەتخ) :

دووەم : بەرەئێ میلی بۆ ئازادکردنی فەلەستین

سی بەم : بەرەئێ دیموکراتی بۆ ئازادکردنی فەلەستین .

چوارەم : بەرەئێ میلی بۆ ئازادکردنی فەلەستین -

سەرکردایەتی گشتی -

پینجەم : پێشڕەووەکانی جەنگی ئازادی نیشتمانی -

- ساعیقە -

شەشم : بەرەئێ ئازادبەخراوی عەرەبی

هەوتەم : بەرەئێ خەباتی میلی فەلەستینی .

هەشتەم . بەرەئێ ئازادبەخراوی فەلەستین .

نویەم : پارتی کۆمۆنیستی فەلەستینی .

رێکخراوی (فەتخ) گەرۆهترین

رێکخراوە لەناو - ر.ئا.ف - هەر لەبەر ئەم

هۆیەش سەرکردایەتی - ر.ئا.ف - لە کۆتایی

شەستەکانەو لەبەندەستی ئەم رێکخراوە دایە ، رێکخراوە

فەلەستینیەکانی تر بەتایبەتی بەرەئێ میلی و

بەرەئێ دیموکراتی لەسەرەتای هەفتاکانەو

کەوتنە ناکوکی لەگەڵ سەرکردایەتی (فەتخ)

کە لەهەمان کاتیش دا سەرکردایەتی - ر.ئا.ف -

بوو و تاوانباریان دەکرد بەوەی سەرکردایە-
تیبەکی راسترەووە دەیەوئێت شۆرشی فەلەستین
بەرەو خۆ بەدەستەو دەان ببات و پەییوەنستی
لەگەڵ وولاتە عەرەبیە کۆنەپەرستەکان خۆش دەکا .
بەلام ئەم ناکوکی یە هەر لەنا و چوارچیووی
- ر.ئا.ف- دامایەووە . و شیۆوی توندو تیژی
و ەرنەگرتە ئەوێش لەسەر بنجینەئێ پیشخستنی
ناکوکی سەرەکی کە ئیسرائیلەو زال کردنی بە
سەر ناکوکییە لاوەکیەکان دا .

لە ھەمان کاتیش دا لەنا و بزووتنەوێ (فتح)
بالیکی پیشکەوتنخوازی دژ بە سەرکردایەتی
سەری ھەلدا بوو . ئەم بەلە لەسەرەتای ھەشتا
کانەو بەھێژ بوو ، بەشیۆویەکی ئاشکرا
نارەزایی خۆیان دەردەبەری بەرامبەر بە
رەفتارە راسترەوکانی سەرکردایەتیەکی
خویان .

رووداوەکانی دواى جەنگى ۱۹۸۲ :-

دواى ئەوێ سوپای ئیسرائیلی ھێرشەدەردانە
- کەئێ کردە سەر لوبنان و بیروتی گەمارودا ،
پێکخراوی ئازادخوازی فەلەستین لە دواى (۸۰)
پۆزی خۆراگرتن ، برپاری دالەبیروت بچیتە
دەرەو ، ئەوێ بوو ھێزەکانی (ر.ئا.ف) لە
بیروت چوونەدەرەووە بەسەر وولاتە عەرەبیەکانا
دابەش بوون .

ئەوێش سەرەتای قۆناغێکی تر بوو لە
ناکوکی نیوان دەولەتی سووریا و سەرکردایەتی
(فتح) بەتایبەتی کەسەرۆکی (ر.ئا.ف) یاسر
عەرەفات دیدەنیەکانی خۆی زۆرکردبو . ئەردەن

لەکاتیگ دا گە ناکوکیەکی قوول ھەبوولەنیوان
سووریا و ئەردەن . لەلایەکی تریشەو ھەندیک
لەو پێکخراوانەئێ کە پروویان کردە سووریا ، سەر
کردایەتی (ر.ئا.ف) و بەتایبەتی سەرۆکەکیان
تاوانبار کرد بەوەی کە لێپرسراو بەرامبەر بە
چوونە دەرەووەی ھێزەکانی شۆرشی فەلەستینی لە
بیروت و بەرامبەر بە پەرش و بلاو کردنەوێ ئەو
ھێزانی بەسەر وولاتە عەرەبیەکان و گوايە
دەیەوئێ کۆتایی بەخەباتی چەکارانە بەئێتی
و دەستەلات بەدات بە حوسین شای ئەردەن بوو
ئەوێ بەناوی فەلەستینیەکانەو ھوونوویژ
بکات لەگەڵ ئەمریکا و ئیسرائیل .

ئاکری ئەم ناکوکییانە زیاتر جۆشی سەند
کاتیگ کە دەنگووباسی ووتو ویژ پەیدا بوو لە
نیوان سەرکردایەتی (ر.ئا.ف) بەسەر و کایەتی
ياسر عەرەفات و رژیمی ئەردەن دەربارەئێ -
پێکھێنانی دەولەتیکی کۆنفدرالی لە نیوان
فەلەستینیەکان و دەولەتی ئەردەن .

تەقینەوێ کێشەکنە :-

لەپۆزی ۱۹۸۳/۵/۹ ھەندیک لە ھێزەکانی
بزووتنەوێ (فتح) لەدەشتی بیقاع لە لوبنان
دەستیان گرت بەسەر بنکەکانی سەر بە بزووتنە-
وێ (فتح) و بەیاننامەیکیان دەرکردو تیای
دا یاخی بوونی خۆیان ئاشکرا کرد بەرامبەر
سەرکردایەتی (فتح) و چەند داخوازیەکیان
خستە روو .

ئەم رووداوە سەرەتای تەقینەوێ ئەم
کێشەییە کە (ر.ئا.ف) نزیکەئێ ساڵ و نیویکە

لهوکاتانهدا بهرەمی میلی و بهرەمی
 دیموکراتی بهیاننامهیهکیان دهکرد که تیایدا
 به توندی شەری ناوخوایان تاوانبار کرد و
 داوايان له هەردوو لا کرد که پهنا بیهنا بهر
 ووتووێژی دیموکراتیانه

یەخنی بووهکان و بهرەمی میلی (سەرکردا -
 بهتی گشتی) و (ساعیقه) و سەرکردایهتی (فەتح)
 یان تاوانبار کرد بهوهی ئەو دەستپێشکەری
 دەکات له هێرشکردنه سەر هێزهکانیان و ئەمان
 تهنا بهرگری له خۆیان دهکەن . له لایهکی ترهوه
 سەرکردایهتی (فەتح) سووریا و لیبیا و
 بهرەمی میلی (سەرکردایهتی گشتی) و (ساعیقه) ی
 تاوانبار کرد بهوهی پشتگیری یاخی بووهکان
 دهکەن و بهشداری راسته و خۆدهکەن له کاره جهنگی
 یهکان . ناکۆکی نیوان سووریا و سەرکردایهتی
 (فەتح) گهیشته رادهیهک که سووریا داوا ی -
 له سەرۆکی (فەتح) یاسر عهرفات و یاریده ده ره -
 کهی (خلیل ئهلهزیر) کرد که خاکی سووریا
 جێ بهێڵن و جارێکی تر پروونه که نهوه خاکسی
 سووریا ، ههچهنده له ههمان کات دا گهلیک
 ههول و تهقه لای غهلهستینی و عهرهبی و جیهانی
 ده درابو سارد کردنهوهی ئەم ناکۆکیانه و چاره
 سەرکردنی کێشهکه .

شەری ناوخوا بووه وامبوو و درێژهی کیشا
 ههتا گو شه ره که وره کهی شاری تهرا بیلوس که
 هێزهکانی دژ به سەرکردایهتی (فەتح) هێزهکانی
 ئەوسه زکردایهتی بهیان گه مارو دا و دوای جهنگی
 توندو تیز ناچار یان کردن که بهیهجاری خاکی
 لوبنان جێ بهێڵن . دیده نییه کهی یاسر عهرفات
 بو لای سەرۆکی میسر (حوسنی موبارهک) بهکسەر
 دوای ئەم ده رچوونهی بوو له لوبنان که شهوش
 زیاتر بووه هۆی بهرز بوونهوهی دهنگی نارهزایی
 له دژی .

شەری تهرا بیلوس بووه هۆی دروست کردنی
 ناکۆکیهکی تر له نیوان بهرەمی میلی و دیموکراتی
 له لایهک و هێزهکانی دژ . به عهرفات له لایهکی
 ترهوه ، بهرەمی میلی و بهرەمی دیموکراتی ئەو
 هێزانهیان تاوانبار کرد بهوهی بهرپرسیارن
 بهرامبهر بهو شەری ناوخوایه و ئەو رێبنازه
 گرتوو یانه رێبازێکی پرووخی نه رێبنازه یه

به دهستهیهوه ده تالێت له گه ل شاکرا کردنی
 ئەم یاخی بوونه له دهشتی بیقاع له لوبنان
 خێرا باله پیشکه و تنخوازه کهی ناو (فەتح) که له
 دیمه شق بوون که وتنه هاریکاری کردن له گه ل
 ئەم جولانهوه بهربازیهوه که وتنه بهیان
 دهکردن به ناوی (پاپه رینه شو ر شکی رانه که ی ناو
 بزوو گنه وه ی فەتح) .

له راستی دا ئەم جولانه وه یه له سه ره تای
 ده ست پێ کردنی دا له لایه ن هه موو رێک خرا وه
 فه له ستینییه کانی تره وه پشتگیری کرا . بهرەمی
 میلی (سەرکردایهتی گشتی) و (ساعیقه) و -
 بهرەمی خهباتی میلی زۆر به توندی لایهتی ئەم
 پاپه رینه یان گرت و هه موو جو ره یارمه تییه کیان
 پیشکه ش کرد ، بهرەمی دیموکراتی و بهرەمی میلی
 پشتگیری داخوازیه کانی ئەم پاپه رینه یان کرد
 به لām له سه ر بنچینه ی پاراستنی یه کیتی (ر. ف.ا .
 ف.) سووریا و لیبیا ش به شیوه یه کی شاکرا
 لایه نی جولانه وه که یان گرت .

له سه ره تا دا سەرکردایهتی (فەتح) و ویستی
 به یی دهنگی ئەم گیرو گرتنه چاره سه ربکات و
 یاخی بووهکان ته ناغه ت پێ بکا که له جو لانه وه -
 که یان پاشگه ز بینه وه ، به لām کاتی که یاخی
 بووهکان سوور بوون له سه ر هه لوێسته کانی

خۆیان ، سەرکردایهتی (فەتح) جهنگی میعلامی
 بهرپا کرد دژیان ، تاوانباری کردن بهوهی که
 به کریگراوی سووریا و لیبیا و پاره و چه کیان
 له و دوو وولانه وه بو دیت .

سوور بوونی هه ر لایه له سه ر هه لوێستی خۆی
 بووه هۆی ئالوز بوونی بار و دۆخ و که له که
 بوونی ناکۆکیهکان له نیوان سەرکردایهتی
 (فەتح) و یاخی بووهکان له لایهک و له نیوان
 (فەتح) و سووریا له لایهکی تره وه .

دوای ما وه یه ک له شاکرا کردنی پاپه رینه کی
 ناو (فەتح) یاخی بووهکان ده ستیان گرت به سه ر
 زۆربه ی باره گا کانی بزوو تنه وه ی (فەتح) و وای
 له م ناکۆکیه کرد که شیوه ی به یه کا ها تنسی
 چه کدارانه وه رگرت له دهشتی بیقاع له نیوانی
 هەردوو لا و رۆژ دوای رۆژ زیاتر تینی ده سه ندو
 مه ترسی زیاتر پهیدا ده بوو .

(عدى) و ئەم جورە رەفتارانە دەبنە ھۆى
تەكداى شۆرشى فەلەستىنى ئەك چارە سەرکردى.

قۇئاغى دواى تەراپلوس :-

لەدواى چوونە دەرەوھى ھىزەكانى (فەتەح)
لەلوبنان لەدواى شەرى تەراپلوس، ھىزەكانى
ناو (ر.ئا.ف) بووبە سى ئەوھەر (محور) كە ھەر
پەكەيان ھەلوئىستىك و بىنىنىكى تايبەت بەخۆى
ھەبوو بۆ چارە سەرکردى كىشەكە، ئەم تەوھەرانە
ئەمانە بوون :-

۱- تەوھەرى يەكەم: بىرىتى بوو لە بەرەى مىللى
و بەرەمە دىموكراتى و بەرەى ئازادىخ—وازى
فەلەستىن و پارتى كۆمۇنىستى فەلەستىن كەلە
دواى دا پەيمان نىكيان پىكەئىنا بەناوى پەيمانى
دىموكراتى (التحالف الديقراطى)، ھەلوئىستى
ئەم پەيمانە ئەوھەبووكە دەبى پەنا بىرىتە بەر
ووتووئىز بۆ چارە سەرکردى ناكۆكەكانى نىوان
ھىزەكان لەسەر بناغەى پاراستى پەكەئى—
(ر.ئا.ف) و لە چوارچىوھى دەزگا شەرىعیەكانى
شۆرشى فەلەستىن .

۲- تەوھەرى دووھەم: بىرىتى يە لە راپەرىنەكەى
ناو (فەتەح) و بەرەى مىللى (سەرکردا يەتى گشتى)
(ساعىقە) و بەرەى خەباتى مىللى فەلەستىنى
ئەمان ناوى خۆيان نا پەيمانى نىشتمانى .
ھەلوئىستى ئەمانەش ئەوھەبوو كە سەرکردا يەتى
ئىستا شىاوى سەرکردا يەتى كردى (ر.ئا.ف) نىيە
و دەبى سەرکردا يەتییەكى نوئ پىكەئى—رى و
سەرکردا يەتییە كۆنەكە دەر بىكرى لە ریزەكانى
شۆرش

۳- تەوھەرى سىئەم: سەرکردا يەتییەكەى (فەتەح)
بەناوى كۆمىتەى ناوھەندى (فەتەح) زىاثر ناو
دەبرا، تەنھا بەرەى ئازادىخوازى عەرەبى (سەر
بەرژىمى عىزاقى) لەگەل دا بوو، كەوتە خۆ
ئامادە كردن بۆ بەستنى كۆنگرەى ھەفدەھەمى
ئەنجومەنى نىشتمانى فەلەستىنى ھەمووتوانا
— يەكى خستە كار بۆ ئەم مەبەستە .

لەراستى دا لەدواى چوونە دەرەوھى ھىزە
— كانى ئەم سەرکردا يەتییە لە لوبنان
ئەنجومەنى نىشتمانى دوا سەنگەر بوو كە بە
دەستى ئەم سەرکردا يەتییەوھە ما بوو، كە

دەلپىن لەدەستى دا ما بوو، مەبەست لەوھەكە
زۆربەى ئەندامەكانى ئەم ئەنجومەنە
سەر بەم سەرکردا يەتییەن، بۆیە لى—رەدا
دەتوانسا تۆلەى خۆيان بەكەنەوھە لەوانەى كە
دژا يەتیا ن كردون .

بۆیە شتىكى ئاسايیە كە (پەيمانى نىشتمانى)
(التحالف الوطنى) ھەر لەسەرە تاوھەدژ بەبەستنى
ئەم كۆنگرەى راپوھستا و داواى كرد كە سەر
کردا يەتییەكى نوئ پىكەئى—رى و ئەم س—سەر
کردا يەتییە ئىستا دەر بىكرىت پىش ئەوھى پروو —
بەكەنە ئەنجومەنى نىشتمانى فەلەستىن، پەيمانى
دىموكراتى لەلایەكى ترەو لەسەر ھەلوئىستى خوى
ما بووھە ئەوئىش نا بىت ئەنجومەنى نىشتمانى
بەستىت لە پىش ئاشتىوونەوھەكە نىشتمانى
سەرانسەرى لەنىوان لایەنە فەلەستىنىيە ناكۆكە—
كان ، ھەرەھا نا بىت ھىچ چۆرە گۆرانكارىكە
پروودات لەتاو سەرکردا يەتى (ر.ئا.ف) ل—سە
دەرەوھى دەزگا شەرىعیەكانى (ر.ئا.ف) واتە
تەنھا جىگا بۆ ئەم گۆرانكارىانە ئەنجومەنى
نىشتمانى فەلەستىنىيە ، وەلامى پەيمانى
نىشتمانى بۆ ئەم ھەلوئىستەى پەيمانى
دىموكراتى ئەوھەبوو كە ئامادە نىن ھىچ—چۆرە
دانىشتنىك بەكەن لەگەل كۆمىتەى مەركەزى
بزووتنەوھى (فەتەح) لە پىش بە جىھىنا نى
دا خوازییەكانىان بەتايبەتى لىبەردى ياس—سەر
عەرەفات كە سەرۆكى (فەتەح) بە بەلام لەگەل
ئەوھەش دا ووتو وئىز ھەر بەردەوام بوو ل—سە
نىوان پەيمانى دىموكراتى و پەيمانى نىشتمانى
و لەنىوان پەيمانى دىموكراتى و كۆمىتەى
ناوھەندى (فەتەح) .

سووربۇونى پەيمانى نىشتمانى لەس—سەر
ھەلوئىستەكانى خۆى بووھە ھۆى راپوھستانى ووتووئىز
لەنىوان ئەم پەيمانەو پەيمانى دىموكراتى ،
بەلام ووتووئىز لەنىوان پەيمانى دىموكراتى و
كۆمىتەى ناوھەندى (فەتەح) ھەر بەردەوام بووتا
گەبىشتىيان بە مۆركردى پەيمانى (عەدەن/جەزا ئىر)
كورتەى ئەم رىكەوتنەش لەم چەند خالان—سەدا
كودەبىتەوھە :

۱- كەمكردنەوھى دەستەلاتەكانى سەرۆكى كۆمىتەى
تەنغىزى .

۲- دانانی لایه‌نه یاخی بووه‌کانی ناو فەتح به لایه‌نیکی سه‌ربه‌خۆ هه‌روه‌ک لایه‌نه‌کانی تهر .
 ۳- دیاری کردنی دوا به‌روار بۆ کۆنگره‌ی هه‌فته‌ی ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانی فه‌له‌ستین له‌جه‌زائیر .
 په‌یمانی نیشتمانی زۆر به‌توندی هه‌یرشی کرده‌سه‌ر ئه‌م رێکه‌وتنه‌و په‌یمانی دیموکراتی ناوانبار کرد به‌وه‌ی که هه‌ولتی بوژاندنه‌وه‌ی - سه‌رکرده‌یه‌تییه‌که‌ی (فەتح) ئه‌دات به‌سه‌رۆکا په‌تی یاسر عه‌ره‌فات .

بە‌نەم شیوه‌یه‌ نا‌کۆکیه‌کان هه‌تا ده‌هاتن‌زیا‌تو په‌ره‌یان ده‌سه‌ند و کاتی به‌ستنی ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانی نزیک ده‌بووه . کۆماری یه‌مه‌نی دیموکرات و جه‌زائیر له‌سه‌ر ئاستی سه‌ره‌ک کۆمار هه‌ولتیکی راسته‌وخۆیان دا بۆ سا‌رکردنه‌وه‌ی نا‌کۆکیه‌کان و نه‌زم کردنی هه‌لوێسته‌کان به‌لام هه‌یج سوودێکی نه‌بوو .

په‌یمانی دیموکراتی توانی سه‌رکرده‌یه‌تی (فەتح) رازی بکات بۆ دوا‌خستنی کۆنگره‌که بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ولتی تر به‌دری‌ت بۆ که‌م‌کردنه‌وه‌ی نا‌کۆکی ئه‌م هه‌ولشه‌هیج سوودێکی نه‌بوو ئه‌وه‌بوود واکات دیاری کرا بۆ به‌ستنی کۆنگره‌که له‌جه‌زائیر . - به‌لام ئه‌وه‌ی بووه‌ هۆی په‌شوکاندنێ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی (فەتح) به‌پاری یه‌مه‌نی دیموکرات و جه‌زائیر بوو ده‌رباره‌ی ئا‌ماده‌نه‌بوونیان بۆ په‌شوازی کردن له‌ئه‌نجوومه‌نیک له‌سه‌ر خاکی ئه‌وان دووبه‌ره‌کی‌تی بکه‌وێت له‌هه‌مان‌کاتیشدا ئا‌شکرایان کرد که هه‌موو‌کا‌تی‌ک ئا‌ماده‌ن بۆ په‌شوازی کردن له‌ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانی فه‌له‌ستینی به‌مه‌رجێک له‌دوای ئا‌شتمبوونه‌وه‌ی هه‌موولایه‌نه‌کان .

ئالێزه‌دا هه‌موو فه‌له‌ستینییه‌کان رۆوبه‌هه‌ رۆوی راستیه‌کی ترسناک بوونه‌وه ئه‌ویش به‌رده - وام بوون له‌سه‌ر ئه‌م بارودۆخه‌ به‌ئێ‌گومان ده‌بی‌تته‌ هۆی پارچه‌پارچه‌ بوونی (ر. ئا. ف.) که ئه‌وه‌ش گه‌وره‌ترین زیان به‌جه‌باتی گه‌لی‌فه‌له‌ستین ده‌گه‌یه‌نی‌ت . به‌لام سوور بوونی هه‌موولایه‌نه‌کان هه‌ر یه‌ک له‌سه‌ر هه‌لوێستی خۆی به‌تایبه‌تی په‌یمانی نیشتمانی که سوور بوون له‌سه‌رده‌رکرد - نی یاسر عه‌ره‌فات له‌په‌رزه‌کانی شوێش به‌ر له‌ کۆنگره‌ و سووربوونی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی (فەتح)

له‌سه‌ر به‌ستنی کۆنگره‌که به‌زۆترین کات و له‌ هه‌ر جێگا یه‌ک‌بی‌ت ، ئه‌م هه‌لوێسته‌ره‌ قانه‌بوونه هۆی که‌له‌که‌ بوون و ئالۆزکردنی کێشه‌که به‌ شیوه‌یه‌ک که له‌ بازنه‌یه‌کی داخراودا ده‌سورانه‌وه هه‌تا کۆمیته‌ی ناوه‌ندی (فەتح) له‌لای‌خۆیه‌وه به‌پاری به‌ستنی کۆنگره‌ی ئه‌نجوومه‌نی‌نیشتمانی فه‌له‌ستینی دا له‌ (عه‌مان) ی پایته‌ختی ئه‌رده‌ن .
 له‌رۆژی ۲۲ / ۱۱ / ۱۹۸۴ .

ئه‌م به‌پاریه‌ی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی (فەتح) بووه هۆی نا‌په‌زایی هه‌موو لایه‌نیکی‌نیشتمانی و په‌شکه‌وتنه‌خواز ، چونکه به‌ستنی کۆنگره‌ی ئه‌نجومه‌ن له‌پایته‌ختی رژیمی‌ک که نا‌وبانگی ده‌رکردووه‌به‌ کۆنه‌په‌رستی و خۆفروشتن و دژایه‌تی گه‌لی - فه‌له‌ستین کارێکه‌ دژ به‌ویستی هه‌موو رۆله‌کانی گه‌لی فه‌له‌ستین .

کۆنگره‌که‌ی عه‌مان و پاشه‌رۆژ :-

ئه‌وه‌ی که هه‌موو نیشتمانی به‌روه‌ری‌ک و په‌شکه‌وتنه‌خوازی‌ک و دۆسته‌کانی گه‌لی فه‌له‌ستین لێ‌ی ده‌ترسان رۆوی دا . ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانی فه‌له‌ستین له‌ عه‌مان به‌سترا ، هه‌رچه‌نده هه‌موو رێکخراوه فه‌له‌ستینییه‌کان دژی ر‌ا‌وه‌ستان و ئا‌ماده‌ی نه‌بوون و له‌گه‌لی‌ک رۆوی تهره‌وه ئه‌م ئه‌نجوومه‌نه شه‌رعیه‌تی به‌ده‌ست نه‌هێنا .
 ئه‌مه به‌شیوه‌یه‌کی کورت یاسی ئه‌م کێشه‌یه که (ر. ئا. ف.) دووچار ی هاتووه‌و گه‌لی‌فه‌له‌ستینی به‌ده‌سته‌یه‌وه ده‌نالێنی و گه‌یشته‌ته‌ ترسناکترین په‌لی .

له‌کۆتایی دا ئه‌وه‌ ما‌وه‌ بلێین که هه‌رچه‌ند کۆنگره‌ی (عه‌مان) به‌سترا و هه‌رچه‌نده‌لایه‌نه‌ فه‌له‌ستینییه‌کانی له‌هه‌موو کاتی‌ک نا‌کۆکترن و چاره‌نووسی (ر. ئا. ف.) به‌ره‌و تاریکی ده‌چێ ، به‌لام هه‌یشتا ئومێد زۆره‌ به‌وه‌ی که له‌دوا‌رۆژیکی نزیک دا ئه‌م نا‌کۆکیانه نه‌هه‌یله‌رین و په‌کی‌تی نیشتمانی فه‌له‌ستینی بیته‌وه‌ دی ، چونکه - خه‌بات‌گه‌ی‌ره فه‌له‌ستینییه‌کان خا‌وه‌ن تا‌قی‌کردنه‌ - وه‌یه‌کی دوورو درێژن له‌کاروباری خه‌بات‌و شوێش و چاک‌ده‌زانن که به‌رزه‌وه‌ندی هه‌موویان له‌پاراستنی په‌رزه‌کانی (ر. ئا. ف.) دا‌کو‌ده‌بیته‌وه که ئا‌قه‌ نوێنه‌ری راسته‌قینه‌ی گه‌لی فه‌له‌ستینه .

دریژترین مانگرتی کریکاران لە بەریتانیا

پنی دەخاتە دەھەم مانگ

بە پینووسی : س . ع

بەر لە شەش ساڵ، حکومەتەکی تاجەر لە بەریتانیا جوگمی گرتە دەستە کە نوێنەری بۆرژوای دەمارگیر و خاوەن ئابدۆلۆژیالی پایاستترهوه ، بوسەرکردا بەتی کردنی سە— مابەداری لە هێرش کردنی دا بۆ سەر چینی کریکارانی بەریتانیا و لەناوبردنی دەستکۆتە کانی و بزوووتنەوه نبقا بیبە پتیکراوەکەپان ، کە لە هەفتا کانی دا دووجار بۆتە روخاندنی حکومەت .

تاجەر هاشۆتە سەر جوگم بۆ تۆلەسەندن ، بۆ ئەوەی ئەنجامی کێشە سەرما بەداری بخاتە ئەستۆی چینی کریکاران ، ئەمەش لەپینلای زیا تر دەولەمەند بوونی دەولەمەتدەکان و بۆ زیا تر هەزار کردنی هەزارەکان ، بەپشت بەستن بە تەکنۆ لۆژیای زانستی نوێکە بەهۆی—هه ئامییر شوینی کریکاران داگیر دەکات ، لەژێر سایە سیاسی ئابووری تاجەردا بیکاری لە بەریتانیا دا تەشەنە کردوو ، بەپیتی سەر ژمییری پەسیمی سئ ملیۆن و دووسەدو پەنجـا هەزار بئ کار هەیه جگە لە یەک ملیۆن کەسی تر کە لە سەرژمییری دا شۆمار نەکراوە (لە ئافرهتان و ئەو پیاوانە تەمەنیان لە سەر— پەنجا سائەوهیه .

لە سەرەتا دا حکومەتی تاجەر نەیدەویست پووبەرپووی کانی خەلۆزەکان ببیتەوه ، چونکە ژمارە کریکارانی ئەم پێشە سازییەنزیکی— (۱۸۰) سەدو هەشتا هەزار کریکار دەبئ کە بە شتووبیەکی باش پتیکراون لە نبقا بەکەیا نا بە سەرکردا بەتی سەرۆکە چەپرەوه بەناوبانگەکنە (ئارسەر سکارگل) .

گەرچی حکومەتی تاجەر ، کە بوگەن تریـن حکومەتی کۆنەپەرستی یە لە میژووی نووی بەریتانیا دا ، بۆ ماوێهک خۆی کەر کردلە کریکارانی کانی خەلۆزەکان ، بەلام خۆ ک—

کردنەکە کاتی بوو ، تاجەر هات (ئەب—سان مەگریگۆری) پیرەمیژدی بەدناوی لەئەمریکا وه هینا بۆ بەریتانیا و کردی بە سەرۆک—ی ئەنجوومەنی نیشتمانی خەلۆز ، پاش ئەوەی کە ناوبانگیکی ناشیرینی پەیدا کردی بۆلە پتیشیل کردنی کریکاران و قەلاچۆ کردنی گیروگرفتی پێشەسازێ خەلۆز لە هەندئ لە ناوچەکانی وولاتە یەگرتووکانی ئەمریکا .

ئەوهی شایانی باکردنە یەکەم حکومەتی کریکاری خاوەن زۆریە لە پەرلەمان ، دوا بە دوا جەنگی جیهانی دووهم پێشەسازێ خەلۆزی خۆمالی کردو ئەنجوومەنیکی دامەزرا تـ بـ بـ بەرپۆه بزدنی ناوی نا . (ئەنجوومەنی نیشتمانی خەلۆز ، بەلام بە تیپەرپوونگی کات و گۆرپینی حکومەت پێشەسازێ خەلۆز و هەموو پێشەسازیه خۆمالی کراوەکانی تر تەرخان کران ب— بەرژەوهەندی کەرتی تایبەتی (القطاع الخاص) کە

پيشه سازييه گرنگهگاني لهدهستي خوئی دا هيشتهوه . شهنجووهمه نهكه بوو به دهزگايهكسي بيوړكراتي دژ به كرټكاران و بوو بهداردهست بهدهست سهرمايه داري يهوه ، بهلام بههينانسي شهبان مهگريگور زهنگي جهنگ ليډرا ، مهسلسي بهگژ بهكدا چوونتي نيقيبهي كرټكاراني كانه خهلوژهكان و حكوممت گهيشته دواپلسه ئاماده بوون بؤ تهقينهوه .

له سهرتاي مانگي نازاري رابووردوودا ، مهگريگور بپياري دا ههنديك لهكانه خهلوژهكان دابخات بهو بيانووهي كه لهرووي ناپوورپهوه قازانچ ناكهن ، بهم بيانووه بيست هيلهزار كرټكار لهكار دهركران .

نيقابهي كرټكاراني كانه خهلوژهكان بپياري مانگرتني گشتي دا ، لهزوربهي زوري كانهكان دا كاركردن راپوهستينرا .

بهپيئي نهريتي كرټكاران كوमितه ياسهواني مانگرتن بيك هينرا له نزيك كارگهكان بوو رټكا نه دان بهو كرټكارانهي له ژئر زهبري جوړهها كاربگهريتي دا مگانگرتن دهشكتنن و دهرون بوو سهر كار . بهزووبي مانگرتنهكه بوو به بهريرهكانيهكي چينايهتي راستهقينهي توندو تيز له نيوان نيقيبهي كرټكاران و دامهزراوهي بوژرواي دهستلآت داركه بريتي يه له چوار دامهزراوهي بهكچار كهورهو بهتوانا بهكه م : دهستلآتداري يي ياسادانان " نهو ياساو بپياريانهي په رله مان بو بهرزه وهندي چيني سهر دهسته دهري دهكات " .

دووه م : دهستلآتداري يي تهنفيزي " پولييسي تايبهتي بوو دامركانندهوهي مانگرتن وراپهريپ سي يه م : دهستلآتداري يي نهزائي " كه بريباري گرتني كرټكاره مانگرتووهكان دهردهكات له كهل بپياري سزاداني نيقابهو سهروك نيقابه — و دهستي گرتووه بهسهر بهشي زوري سامانه — كاني نيقابهكهدا .

چوارهم : دهستلآتداري يي راگهيانندن ، كه زوربه يي روظنا مهكان و راديو وتله فزيوني بهري تانينا . هيژشي روظانه دهكه نه سهر كرټكاره مانگرتوكان به شيواندنني شيوه و ناوه روكي مانگرتنهكه ، تا له لايهكهوه ووره بهكرټكاران بهربدات وله

لايهكي ترششوه رټكا نه دا به راي گشتي لايهني مانگرتنهكه بگري .

هيچ شتيك وهك روظنا مهكان و هويهكان ي تري راگهيانندن توندو تيز نييه دژي مانگرتن جكه لههيژشي درندانهي پولييسي سواره كه ههموو روظنيك بهردهوامه بوو سهر كرټكاران .

توندو تيزي بوته موري تايبهتي نيوان كرټكاره مانگرتووهكان و پولييس ، كاربگهري يي شم توندو تيزي يه بهسهر ههموو تويژهكاني كومه لگاي بهري تاني دا بلاو بوتهوه ، ههموو روظنيك له تله فزيون دا بينيني پولييسي سواره كه دارهكهي دهستي هه لده سوپيني و بهگور خوئي دهكا بهناو كرټكاران دا و كرټكاران ينيش بهرده باراني دهكن بووه به ديمه نيكي ناسايي . تانيستا سگا كرټكاري كانه خهلوژهكان به دهستي پولييس كوژراون ، زياتر له (۷۵۰۰) كرټكار زيندان كراون و ههزاران ينيش بريندار كراوه . له بهرام بهريش دا (۷۵۰) پولييس بريندار بووه كه (۷۵) يان خراونه ته نه خو شخانه وه بوو چاره سهر كردن .

كه رچي بهكارهينانني توندو تيزي له مانگرتنهكه دا يهكه م جاري يه له بهري تانينا روويدات ، بهلام سهرنج رايكيش شمجاره رادهي

بەرزى پق و تورپىي نىوان ئەم بەشەھۆشمەندو
پىكخراوانەى كرىكارانە كە بەرژەوہەندى
چىنايەتى خۇيان لا ئاشكرايە ، لەگەل
نوینەرانى سەرمايەدارى مۇنۇپۆل كە لە پۆلىس
دا خۆى دەنوئىنى .

ئافرەتان دەستىكى بالايان ھەبوو لە
مانگرتنەكەدا بە ھۆى پىشتىگرى كردن و ھاندانى
كرىكاران و بەشدارى كردن يان لەمانگرتن و
ئامادە بوونىان لەكۆيۈنەو ھەما و ھەرييەكاندا
بەجۆرىك لە لاين ھەندئ لە پۆژنامەنووسەكانە
و ھەناران بەئافرەتەپۆلاينىەكان نەرامبەر بە
تاتچەر كە ناودەنرى بە ئافرەتى پۆلايىن .

لەلايەكى ترەو ھە مانگرتنى كرىكارانى
كانەكان دەرىپىنە لەوويستى ھەموو ھى
پىشكەوتنخوازەكانى بەرىتانىا كەدەيانەوئ بە
تەواوى پووبەرووى ھىرشەكانى حكومەتى تاتچەر
پاوەستن كە لە پۆژى دەستەلات و ھەرگرتنىەو
دەيكاتە سەر زەحمەتكىشان .

چەپرەو ھەكانى بەرىتانىا بەتەواوى پىشتىگرى
دەكەن لەم مانگرتنە ، بەتايبەتى چەپرەوانى
پارتى كرىكاران و نىقا بەچەپرەو ھەكان و پارتى
كۆمۇنىست كە پۆژنامەكەى خۆى (مورنىنگ ستار)
تەرخان كرددو ھە بۆبەوگىرى كردنى مەبدەئىيانەو
بەردەوام لە كرىكارە مانگرتو ھەكان و كىشە
رەواكەيان .

سەرگردايەتى پارتى كرىكارانىش دوو دگە
لە پىشتىگرى مانگرتنەكە ، بەلام لەگەل ئەو ھەدا
لەو كونگرەيەدا كە مانگى تىرىنى يەكەمى ئەم
سالگردىان ، پىشوازيەكى كەرميان لە (ئارسەر
سكايگلى) سەرۆك نىقا بەى كرىكاران كرد ، ھەموو
ئەندامانى كۆنگرە (۱۰) دە دەقىقە بەپى
پاوەستان و چەپلە رېزانىان بوو بۆ ئ
ووتارەى (سكارگىل) لەبەردەم كۆنگرەكەدا
خویندىەو ھە .

لەم دوايىبەش دا پىاوانى كەنىسەى شىنگلىز
دگىرانى ئىيان نىشاندا بەرامبەر بەكار ھىنانى
توندو تىزى لەناو كۆمەلگادا ، ھەروەھە
رەخنىيان گرت لە سىاسەتى ئابوورى حكومەتى
تاتچەر كەئەم ئەنجامە ناشرىنەى داو ھە
دەستەو ھە .

كرىكارانى بەرىتانىا و كرىكارانى جيهان
بەگەرمى پىشتىگرى و لاينەگرى كرىكارانى
كانەكان و نىقا بەكەيان دەكەن لە بەرىتانىا و
لەجىھانلەو ھەك باران خواردەمەنى و ھەموو
جۆرە پىئويستىيەكى تر بۆ ژيانى كرىكارە
مانگرتو ھەكان و خىزانەكانىان رزا بەسەريانا .
ھاوكارى و يارمەتى نىقا بەكانى كرىكارانى
يەكئىتى سۆفىتى رۆلىكى گىرنگى بىنى بۆ
پىشتىگرى كردنى نەو ھەى ئەو كرىكارانى لە
سەرەتاي شۆرشى ئۆكتۆبەردا ھاوكارىيان لەگەل
گەلى سۆفىتى دا كردو خەباتيان كرد گەمارۆى
ئابوورى دژ بەيەكئىتى سۆفىتى بىشكىن .

لەم دوايىبەدا ئەنجومەنى خەلۆز پەنايىبەدە
بەر فىل و تەلەكەبازىيەكى نوئ بۆشكاندىنى
مانگرتنەكە ، ئەنجومەن نىزىك بوونەو ھەى چەژشى

سەرى سالى بەھەل زانى ، بەم بۆنەيەو ھە نىريارى
دا ھەر كرىكارىك واز لەمانگرتن بەئىنى و
بگەرپتەو ھە بۆ سەر كار كردن (۱۹۰۰) پاوەند
و ھەردەگرى بەخەلات . ھەندئ لە كرىكاران چوونە
سەر كار كردن ، بەلام ھىشتا زىاد لە دوولەسەر
سۆى كرىكارانى پىشەسازى خەلۆز و سەر كىردە
نىقا بىيەكانىان سوورن لەسەر ئەو ھەى ھىچ
مافلىك نەدەن بە ئەنجومەنى خەلۆز و مەگرىگۆر
بۆ داخستنى كانە خەلۆز بەئارەزووى خۆى .

ئەمرو كرىكارانى كانەكان لە بەرىتانىا
پىئويستىيان بە ھاوكارى و پىشتىگرى ماددى و
مەعنوى ھەموو كرىكاران و پىشكەوتنخوازانى
جىھانە بۆ پووبەروو بوونەو ھەى دىندانە تىرىن
ھىرش كە دا مەزراو ھەى سەرمايەدارى بەرىتانىا
بە ھەموو ھىزو توانا و دەستەلاتىيەو ھەى دەيكاتە
سەريان .

ئەنجامەكانى ئەم مانگرتنە ھەرچى چۆنى بى
گىرنگ ئەو ھەى كرىكارانى كانە خەلۆزەكان
ئىسپاتيان كردكەدە بى تاتچەر و ئەو چىنەى
تاتچەر خزمەتى دەكات نىرخى ھىرش كىردنە سەر
كرىكاران بەدەن و بەئاسانى ناتوانن دژى مافە
كۆمەلايەتى و نىقا بىيەكانىان و دەستكەوتەكانى
چىنى كرىكاران پاوەستن .

لە پاپۆرتى سىياسىي پارتمېنتىمۇكراتى گەلى كوردوستانىمۇ

پېئولستى بەرەپەكى نىشتامى كوردستانى

بەجۆرەكانىش مەرجىكى پراكىتىكى زىاد دەكا بۆ
سەر مەرجەكانى دامەززاندىنى بەرەى نىشتامى
كوردستان .

لەپاش رېكەوتىننامەكەى ۱۱ى ئازار، تىوانىرا
بزووتىنەۋەى كورد بىكرى بەپەك لە شىئەۋەى
بزووتىنەۋەپەكى جەماۋەرى فراۋان دا بە سەر
كردا يەتى سەر كىردەى نىشتامى پىروەر
مستەفا بەرزانى، بەبۆچوونى ئىمە بەۋشىۋە
بەگگرتىنەلەكەل ئەۋقۇناخەراپۇردوۋەدا بەسەر
چوۋ ناتىۋانىرئى دووبارە بىكرىتەۋە، شىۋەى شىۋا
بۆ ئەمىرئى بەرەپەكە بەھاۋتايى ھەموۋ لايەنە
كان بىكرىتە خۇى.

سەر كەۋتىنى دروست كىردىنى بەرەلە كوردستان
دەتۋانى كارى پىكەپىننى بەرەى نىشتامى
لەغىپرا قدا ئاسان بىكات و بەشىۋەپەكى دىسنى
— كراسىيانە و پىشكەۋتىنخوازانە جەماۋەرقا مادە
بىكات و ھەموۋ شىۋەكانى پراكىتىكى شۇرپىگىپرانە
بەرە و پىشەۋە بىبات لە كوردستانى قىلەلەى
شۇرپىگىپران و ئازادىخوازان و پەنادەرى ھەموۋ
ھەلاتىۋان لەجنگ زۇردارى و فاشىستى .

دامەززاندىنى بەرەى نىشتامى كوردستان
زۇر رېگىا خۇش دەكات بۆ بەستىنى كۆنىگرەى
گىشتى كوردستان و پېئولستىيەكى مەزىنە بۆ پروو—
بەروۋبوونەۋەى كۆپانى بارو دۇخەكانى
پۇژھەلانى ناۋەراست كەلە دوۋتوئى دا ئاسۋى
فراۋان ھەپە بۆ بەرە و پىشەۋە بىرندى
بزووتىنەۋەى ئازادىخوازى كوردى ۋەدەپىننى
سەر كەۋتىن بەرە و بەدەستەپىننى مافە پەۋاكانى
كەلەكەمان .

بەرپا بوونى شۇرپى كورد لەگولانى ۱۹۷۶۱۹۷۶۱۹۷۶
كۆپانانەى بەسەرى دا ھاۋت و بەردەۋام بوونى
ئەۋشۇرپەبەھەموۋ شىۋەكانىيەۋەكارىگەرىيەكى
مەزىنى ھەبوۋ بۆ سەر بارى مەنەۋى جەماۋەرى
كەلەكەمان و سىۋورپىكى دانى بۆ ئەۋھەسەرەس
ھىننەنى پاش كارەساتەكە پروۋىدا ، بەلام بەپىئى
بۆچوونمان، ھىشتا بەشىۋەپەكى تەۋاۋجارەسەرى
ئەۋ كىشەپە نەكرۋە كە لەئەنجامى كارەساتەكە
پەيدا بوۋ، ھىژنە راستىرەۋەكان تۋانىۋىيانە
ھەندى لە بىكەكانى خۇيان بەدەست سەپىننەۋەلە
شۇرپىدا ، شلۇق بوونى رىزى لايەنە كاراكانى
تارىش لەشۇرپىدا ، بارى لەپەكتەر دوۋر كەۋتىنەۋە
و بىروا بەپەكتەر نەكردن دروست دەكات لەناۋ
جەماۋەردا .

لەدۋاى كارەساتەكەۋە كار كىردن بەردەۋامە
بۆ ھىننەۋە پال پەكى رىزەكان ، دوۋسالە
ئەم كار كىردنەگەرمە ، بەگى بەكارپىكى ئىجابى
دادەنىن، بەلام پېئولستە كار كىردنەكە ئاراستە
بىكرىت بەرە و رىز كىردىنى ھىژنە دىمۇكراسى يە
شۇرپىگىپرانەكان لەپەك رىزدا و ئاراستە كىردىن
بەرە و دامەززاندىنى رېكخراۋى پىشەرەۋى كوردستان
و كار كىردن بۆ بەكسىنى ھىژنە نىشتامى نىيەكان
لە چوارچىۋەى بەرەدا ، لەكەل دوۋپات كىردنەۋەى
مەرجى دا بىرنى ھىژنە راستىرەۋەكۆتەپەرسەكان،
بوونى ھىزى چەكدارى لايەنە سىياسىيە چۆر

سلیمانی شاریکه ملکهچ ناکات

بۆیادی (۲۰۰) دووسهه سالهی شاری مهولانا خالیدو نالی و سالم و مهجوی و بیکهس و گووران پرووه و گرده پیروزهکهی سهیوان و شهیدان و مامه یاره پراده وههستین و سرووده نه مراهکانی پیره میردو زیوه و دلدار دهلینه وه ، له ژیر سیهری داره رخوا نه کان دا مژه دههین به پشمه رگهکانی شهری به رده قاره مان و شهیدانی به رده رکی سهرا ، مژه دههین به شهیدانی نووی حوزهرانی شهت و سی ، به شهیدانی سهرتاپای کوردستان ، که نه وه کانیا ، ها ورتی و براکانیا چهکی خهباتیا نه هر له شان دایه ، دوژمن چه ند به هیز بی و جاش و خوقروشان چه ند زور بن مل به شاری شهیدان و شاره کۆلنه ده ره پاره پیره کانی شری کوردستان که چ ناکه ن.

که رچی نه مرۆ له ژیر زهیری ئاگر و ئاسنی جه لاده خوینمه کهانی رژیمی دیکتاتوری عیراق ، نه م گولاله سوریهی کوردستان وه ک جارانی سه رده می ژه ندرمه درنده کانی عوسمانی زامداره و ده نالینی ، به لام سهی هه موو بستنه زه و پیه کیان لی ده بیته بورکان و رۆلنه ی شهیده کانه مان به ده م" به تیشکی ئاگر ده نووسم جه نه پیروزه " په لاماری دارو به رده کوردستان ده دن و وه ک کلپه ی ئاگر شالو ده بن به رووی دوژمنان و خوقروشان دا ، شاری بابان و شیخی نه م ئازاد ده که ن کوردستان چی تر" نه مه محکومی عه جه م و نه سوخره کیشی ئالسی عوسمان نابی " .

نامه ی سلیمانانی

به م بۆنه یه وه نامه یه ک، بلاو ده که یه وه که به تاپه تی له شاری سلیمانانی به وه که یشتوتنه ده ستان ده رباره ی ژیا نی ئیستای شاری هه لمه ت و قوربانی:

..... وولات گه لی ناخوش بووه ، شهر ههر به رده وامه ، کوردستان ئیستا بۆته مۆلگای جاش جاش چه ند جوړیکی هه یه ونزیکه ی سالییک ده بی ژماره یان گه لی زیاد ی کردووه (ی.ن.ک) هه روه ک سالییک ده بی بی ده نگ بووه و شهه ری وه ستان دووه .. خه لکی بیزاری نه م وه زعه ن گه لی که س ووره یان پروخا وه .. جاشی شه عیسی و "قواتخا سه " و ده ست دریزی نه من و ئیستخا راته هه روه ک خو ی ما وه ، سه یته ره کان هه رما ون پشکین هه ره هیه ، کوشتن هه یه ، ئیعدام کردن هه رما وه ، ... ئاله مانه و گه لی شتی دیکه ش ... هه لاتن له سه ربازی هه ره هیه .. هه رچه نده گرتنیان و کوشتنیان له بهر ماله کانی خو یان دا پیکه وه ده کریت ، سه ره پای نه مانه ، له شازه کانه دا گه لی دیارده ی سه یه هیه .. گازینو زور بووه ، ده رمانخانه و دوکانی که مالیات و هه مبه رگر خانه زور بووه ، بی شه خلاقی بلا بوته وه ، کار کردن زور که مه ، پاره په ییدا کردن بۆته فیلبازی و ده ست برین .. دزی کردن بلا بوته وه .. خه لکی پروت کردنه وه زوری بووه .. چونکه جاش زور بووه ، جاشیتی چه ند شیوه یه کی هه یه

هونه رهنده یه ئاز گۆنه ی

به کوردی ژیا به کوردی مرد

چالان

جیهان و سهرنجی رای گشتی رابکیشی بو کیشهره واکه ی گه له که مان و ئابروی ژهنه راله ره گه زه رسته کانی شه نقره ی سهره "ناتو" بباو ریسوایان بکات .

یه ئاز گۆنه ی چل و جهوت سائهی ته مه نی بو چه وساه کانی کوردستان و تورکیا و هه موو جیهان ته رخان کرد ، له سهره تای لایه وه ، به هه موو جو ره چه رمه سهره که ، به تالی و سویری ژیان له ژیر سایه ی رژیمه مه ده نی . وه ربا زیه تو رانیه ره گه زه رسته چا و چنوکه کانی تورکیا به ئازادی یان به دیلی به ئاشکرا یان به نه ینی ، به نویسی شیعوو چیرۆک و رۆمان ، به نواندن و ده ره یانی سینه مایی ، له تورکیا یان له ئاواره یی و نامۆی و ده ربه ده ری و دووره وولاتی شو ریشکی راسته قینه ی ئاگراوی و پیروژ بوو ده جوو به گژ شه و داگیر که رانه دا که زمانی کوردی یان لی قه ده غه کردبوو ، ده جوو به گژ شه و کۆنه په رستانه ی ده یان نویسته ها واری پیشکه وتنخوازی له گه رویا بتاسین .

باش مردنیشی له دووره وولاتی له ۱۹۸۴/۹/۹ شو ریشه هه ل جووه که دانه مرکا په وه و دلی ره شی ژهنه راله کان ئاوی نه خواری ده وه ، نا به لکو زیاتر کلپه ی سه ندو مردنه که ی به شیوه یه کی دراماتیکی ، وه ک فلیمه کانی ، بوون به هوی سهرنج راکیشانی جیهان به ره و کیشهی میلله تی کوردی چه وساه وه کوردستانی پارچه پارچه کراو ، وه ک چۆن بو کورد ژیا نه هه مان شیوه هه ر بو کوردیش مرد . له گه ل هه وائی مردنه که ی ، گو ئار و رۆژنامه و رادیوو ته له فزیۆنی زۆربه ی وولاتانی جیهان باسکردنی ژیان و مردنی گۆنه ی یان گرێ دا به بوونی میلله تیکی (۲۰) ملیۆنی بی به ش له ساده ترین مافی مرؤفا په تی

سهره رای شه و هه موو کوشتن و برین وهی رشه درندانه یه ی دوو چاری کوردستانی ژوو روو ده بی له سهر ده ستی تورکه تو رانییه کۆنه په رسته کان . سهره رای سهرکوت کزدن و قه ده غه کردنی زمان و جل و به رگی کوردی ، به نیازی تواندنه وه ی گه لی کوردمان و ناو بردنیان به تورکی چیا یی ، به لام گه له که مان ملی که چ نه کردوه بو شه و باره ئال و سهخت و دژواری له سهرده می شه تا تورکی ره گه ز په رسته وه تی که وتوو ، نا به لکو به رده وام کولنه ده رانه به رگری له بوونی خۆی کردوو ، بو به رگری کردنیش له بوونی خۆی به چه نده ها شیوه خه باتی کردوو ، شو رشه کانی شیخ سه عیدی پیران و ئیحصان نووری پاشا و شو رشه کانی تر و به رگری چه کدارانه له خاک و خۆلی نیشتمان و پیشکه شکردنی هه زاران هه زار قوربانی له پیناوی ئازادی دا شیوه یه کی به رزو پیروزی شه و خه با تکرده یه .

روله کانی گه لی کورد بو به رگری کردن له ماف و ئازادی و راده برین و گه یاندنی ده نگی کوردستانی بریندار و داگیر کرا و هه موو رێگایه کیان گرتۆته بهر ، بو دۆست و دوژمنیان سه لماندوو کورد میلله تیکی زیندوو هه رده بی سهر به ستی .

به کی له و رێگایانه مه یدان ی هونه ره هونه ر گه ر به شیوه یه کی دروست به کار به یتر ی هۆیه کی مه زنی ده ربرینه و چه کیکی به هیژو چا و کویتر که رو کوشنده یه بو داگیر که ران .

یه لاماز گۆنه ی خه با تگێری هونه رمه ند توانی له رێگای فلیمی (یۆل ، په ز ، دیوار) و ده یان فلیمی تره وه داستانی چه وساندنه وه ی گه لی کوردی کوردستانی ژوو روو هه موو چه وساه کانی تری تورکیا بگه یه نی به سهرانسهری

رابه‌رای زینگای نه‌مرۆی هونه‌رو وێژێ

کوردی

پۆسته‌م کاکه

فەلسەفی خۆی داپشتوووه . یه‌که‌م کانی ئاسن و مس و زیو و قورقوشم له‌ کوردستان دا دوزراونه‌ته‌وه ، به‌ردو مه‌رمه‌رو گله‌سووروگله‌ سپی و په‌نگی گوله‌ کێوی چیا و دۆله‌کانی کوردستان هۆیه‌ک بوون بۆ دامه‌زراندنی هونه‌رو شارستانییه‌تی کوردو بگره‌ هی ئاشوری و بابلی یه‌کانیش

تاسه‌رده‌می نوێش ته‌گه‌ر ئاسنگه‌ر له‌ ناوچه‌ کانی تری رۆژ هه‌لا‌تی ناوه‌راست دا بینه‌را بێت هه‌موو کوردی چیا‌یی بوون و ته‌گه‌ر چی لـ هه‌ کوردستانیش دوور که‌وتنه‌وه به‌لام هه‌ر بیه‌که‌ی کوردی بووه و به‌جیهانیان راگه‌یاندوووه هه‌ر بۆ یه‌کا بێ بناغه‌ نییه که‌ پالنه‌وانی یه‌که‌م داستانی نه‌ته‌وا یه‌تی کورد کـا وه‌ی ئاسنگه‌ره ، ته‌م هۆیا نه‌ به‌گشتی و سازگاری سڕوشتی کوردستانیش به‌ تاییه‌تی یارمه‌تی

یه‌که‌م بڕسیار شه‌وه‌یه که هونه‌ری کوردی که‌ی و له‌کوێ و ده‌ست پێ ته‌که‌ات ، به‌زمانی کوردی که‌ شه‌وتریت ئاوه‌دانی ، واته‌ شارستانییه‌تیان (سفسلیزاسیۆن) مه‌به‌سه‌چی یه‌؟ بێ گوما نه‌وه‌ی میژووی کوردو کوردستانه‌جاکی بزانیته‌وه‌به‌ ئاسانی ته‌توانی وه‌لام بداته‌وه‌: هونه‌ری کوردی- له‌گه‌ل میژووی یه‌یدا بوونی کورددا ده‌ستی پێ کردوووه ، به‌دریژایی رۆژگاری دێژین و نوێ و هه‌ک سیه‌رو ئاویته‌یه‌کی راسته‌وخۆی بووه .

بتر دوزراوه‌ ته‌رکیۆلۆژی یه‌کانی نیوه‌ی یه‌که‌م و دووه‌می سه‌ده‌ی بیستم شه‌وه‌مان بۆ ده‌ر شه‌خا که‌ شارستانییه‌تی کورد هه‌شت هه‌زار ساڵ لـ مه‌وبه‌ر له‌ شه‌نگارو شانیده‌ر و برادۆست و . . . هتد ، ده‌ستی پێ کردوووه . ته‌توانین به‌ ئاسانی بلێین که‌ بڕه‌به‌ری چیاکانی کوردستان له‌ سه‌ره‌وه‌ بۆ خواره‌وه‌ - واته‌ له‌ ئارا راته‌وه‌ تاهه‌گاته‌ بێستوون و چیا و گرده‌ ته‌ختاییه‌ نزمه‌کانی خوارووی ، لانکه‌ یه‌که‌ بوون نه‌ک هه‌ر بۆ ئاوه‌دانی - شارستانییه‌تی کوردو به‌ لکو بگره‌ بۆ سه‌رتا پای شارستانییه‌تی جیهانی کۆنیش . چونکه‌ له‌ چیاکانی کوردستان دا هه‌که‌م شوێنی مرۆفایه‌تی سه‌ری هه‌لداوه - شوێنی کشتوو کالی - پاشا نه‌و بڕه‌به‌ری چیا یه‌دا شارستانی عیلامی و میدیه‌کان هاتونه‌ته‌ کایه‌وه . به‌دریژایی میژوو شارستانی یه‌ت له‌و جیا یانه‌ سه‌ری هه‌لداوه که‌ ئاوی زۆر بووه و هه‌ر کاتیگ ئا و ووشکی کرد بێت شارستانییه‌کانیش نه‌مان . کورد به‌ و پـه‌ری بلیمه‌تی یه‌وه‌ ناوی شارستانییه‌تی ناوه - ئاوه‌ دانی - ته‌مه‌ش بۆ شه‌وه‌ ته‌گه‌ر پێته‌وه‌ که‌ مرۆفی کورد له‌ ته‌نجامی گه‌لیک سه‌ختی و پراوه‌ کردنی زیا نه‌وه‌ زمان و فه‌ره‌نگی شارستانی و

دروست بوونی بەکەم شارستانیەتی جیھانی کۆنیان داوێ | سەرئەنجام بەرھەمە مەرمەری و برۆنزی و ... ھتدەکانی کوردستان لەئەنجامی ئەم ھەموو کۆبوونەوە چەندایەتیەیی بار و سروشت و کۆششی مەرۆفی کوردەوێ ھاتوونەتە کایەوێ ھەر و ھەر ھا کە لە سەدەکانی ناوێراستیش دا دووبارە - ئەبنەوێ و پتر لە شیبۆی جام و مافور و جل و بەرگ و مژگەری و زەرپەنگەری و سوارچاکی و ویژەدا ... بەم جۆرە ئەبیین کە بەدەگمەن نەتەوێ ھەبێ لە جیھانی ئەمڕۆدا کە ھێندە کورد مێژووی رابووردووی پڕ لە شکۆ و بەرھەمی شارستانی بیست .

ئایا ھونەرمانەندی ئەمڕۆی کورد، ئایا نووسەری ئەمڕۆی کورد، چەند پەيوەندییان بەم رابووردوانەوێ ھەبێ - واتە چەند مێژووی کوردیان لە خۆیان دا کۆکردوتەوێ - بۆئەوێ بتوانن ھاوکاری شۆرشەکەمان بکەن - چونکە ھەر وێکۆ ئەزانین شۆرش تەنھا خەباتی چەکدارییە بەلکو خەباتە لەمەیدانی دەرونیش دا، ھاندان و گۆش کردنی رەوشتی شۆرشگێڕیە ، بیست - خستنەوێ و زاخا و دانی مێژووی ئەمڕۆ لەسەر پۆشنایی رابووردو و داھاتوو . ھتد .

لەبەرھەمی ھونەر و ویژەوێ ئەمڕۆی کورددا پالەوانی سەرکەوێ پێشمەرگەبە کە سنگی خۆی بۆ ئازادی کوردستان ئەنێ بە گۆللەوێ ... پالەوانی سەرکەوێ جووتیار و پالەوێ کوردستانن کە لە ئارەق و خۆین و بەردی کوردستاندا نان دەرفەھێنن، کەلەژبێ بارووت و قورقوشمی دووژمن دا پەنا و سێبەری لەشکری شۆرشگێڕی کوردستانن . پالەوانی سەرکەوێ پۆشنیبیری شۆرشگێڕەکانن کە پێشەوێ خەباتی گەلی کورد -

ئەکەن پالەوانی سەرکەوێ ژن و منال و پیری ئاوارەوێ دەربەدەری کوردستانن . پالەوانی سەرکەوێ ئەو لاوێ کوردانن کە بە ووتەوێ بژی کوردستانەوێ ئەچنە بەر قەنارەکانی دووژمنانی کورد . . . جانی ئەتەوێ بەک کە ھێندە قارەمانانە بەرگری لەمافی خۆی و ئازادی خاکی بکات ئەبێ چ جۆرە ھونەرمانە و مۆسیقار و گۆرانی بێژ و بویژەوێ . کە بەراستی بتوانن ببنە ھەلنگ و درووشمی خەباتی دەروونی و مێژوویی نەتەوێ کورد . چونکە لێپرسینەوێ بەکە مێژوویی گرنگەوێ ئەندازیاری دەروونی نەتەوێ کوردکەوتۆتە سەرشانیان ! بێ گومان داھاتوو ئەمەمان بۆ دەرفەخات و بریا نووسەران بەچیرۆک و بویژان بە ھەلبەست و ھونەرمانەدان بە نیگار و تابلۆ و کاریکاتێر و گۆرانی بێژ و مۆسیقارەکان بە سڕود و گۆرانی شۆرشگێڕی ھاوێشەبەکی راستەوێ بکەن لەبزووتنەوێ ئازادیخوازی نەتەوێ کەیان دا کە بەسەختترین پلەوێ خەباتی مێژووییەدا ئەروات . . . پۆستەرێک ئەمڕۆ وێکۆ سا روخیگ وایە دژی دووژمن ، بمانەوێ و نەمانەوێ ئەمە تەنھا رێگەوێ ئەمڕۆی ھونەر و ویژەوێ کوردی بە - واتە - بەرھەمی شۆرشگێڕانە . . . چونکە ئەگەر ھونەری مەزن ھەر وێکۆ ئەلێن : ئەبێ ئاویئەوێ تالی و شیرینی رزگاری خۆی بیست ، بەرھەمی ھونەر و ویژەوێ کوردی ئەمڕۆ بەراستی ئەبێ ھاوندەریکی خەبات بیست ، شۆرشگێڕانە ئاگری پەرسنگای دەروونی گەل بلیسە پێ بدات و لەلایەکەوێ بەشکوێ مێژووی رابووردو زاخاوی بداتەوێ و لەلایەکی تریشەوێ بەداستانی پالەوانی و بەسەرھات و تراژیدیای دلتەزینی ئەمڕۆ ھێزو گری بختەدەروونەوێ کە مەرۆفی کورد بە تەواوێ خۆی تیادا بناسیتەوێ و باوہری بە داھاتووێکی پڕ لە فاشتی و سەرکەوتنی ژیان بیست لە کوردستانی سەینێ دا کە تیا نەک ھەر نیشتمانەکەمان بیستە قەلایەکی ئازادی بۆ کوردو بەلکو پەناپەکیش بیست بۆ بزووتنەوێ ئازادیخوازییە کانی تر . . . واتە دوور بین بین و باوہرمان بەوێ ھەبیت کە داھاتوو ھی خۆمان و ئێمە پەرزە بەخەباتمان بەدین ھەتا دوا پلەوێ سەرکەوتن ■

بیلۆگرافیای فەرھەنگە کوردیەکان

بەشی سێ یەم

ئامادەکردنی: ئالداری و ھەریم

- ۲- فەرھەنگی کوردی - پرووسی (بەسۆراتی)
سالی ۱۹۸۳ لە مۆسکو چاپکراوە ۷۵۲ لاپەرە
۲۵۰۰۰ ووشەییە .
- ۳۹- کەمال جەلال غەریب :-
فەرھەنگی زانیاری
عەرەبی کوردی بە لاسە دوو
بەرگدا سالی ۱۹۷۲، ۱۹۷۴ لە سلیمانسی
چاپکراوە .
- ۴۰- ئارزونی - ماوریزیو :-
فەرھەنگی ئارزونی (کوردی - ئیتالی)
سالی ۱۷۸۷ لە پۆما چاپکراوە ، بریتی یە
لە نزیکەی "۵۰۰۰" ووشە لە "۲۱۱" لاپەرەدا . ۱۷
- ۴۱- گیوی مۆکریانسی :-
۱- فەرھەنگی پابەر
(فەرھەنگی عەرەبی کوردی یە)
سالی ۱۹۵۱ لە چاپخانەی کوردستان لە
ھەولێر چاپکراوە ، بریتی یە لە "۱۲۰۰۰"
ووشە لە ۴۰۰ لاپەرەدا .
- ۲- کۆلکە زێرپنە
فەرھەنگی (کوردی- فارسی - عەرەبی -
فەرەنسی - ئینگلیزی) یە بریتی یە لە "۲۰۰۰"
ووشە لە ۲۴۰ لاپەرەدا . دووجار چاپکراوە ،
یەكەم سالی ۱۹۵۵ و دووھەم سالی ۱۹۶۶ لە
ھەولێر .
- ۳- فەرھەنگی مەھاباد
کوردی - عەرەبی یە ۳۶۰۰۰ ووشە یە لە ۷۹۵
لاپەرە قەوارە گەورەدا سالی ۱۹۶۱ ز لە
چاپخانەی کوردستان لە ھەولێر چاپکراوە .
- ۴- فەرھەنگی کوردستان
کوردی - کوردی
بریتی یە لە ۴۵۰۰۰ ووشە و ۱۲۰۰ وینە ،
ھێشتا چاپنەکراوە .
- ۴۲- لیرخ :-
فەرھەنگی کوردی - پرووسی

- ۳۳- فاضل نظام الدین :-
((شەستێزە گەشە))
شەستێزە گەشە فەرھەنگی کوردی عەرەبی
یە ، سالی ۱۹۷۷ لە بەغداد لە چاپخانە
"الاجبال" چاپکراوە ، بریتی یە لە (۷۷۴)
لاپەرە قەوارە گەورە .
- ۳۴- فەرھەنگی پەرەردەو زانست :-
لیژنە یەک لە نووسەران دایان ناوە ، تایبەتە
بە زاراوەکانی قوتابخانە ، ژمارە (۸ و ۹) ی
سالی ۱۹۷۴ و ژمارە (۱۴) ی ۱۹۷۸ ی گۆڤاری
(پەرەردەو زانست) ی بوو تەرخان کراوە .
- ۳۵- قادر فتاح قاسی :-
((جاشیە بر فرھنگ مەھاباد))
تەوریز ، چاپخانەی شەق ۱۳۶۱ غارس (۶۴)
لاپەرە یە لە شێوەی پەخنە و لیکۆلینە و لە
(فەرھەنگی مەھاباد) ی گیوی مۆکریانسی
نووسراوەتەو .
- ۳۶- کارام س :-
((فەرھەنگی ووشە بۆتەر - (واژەگزار) -))
فەرھەنگی فارسی کوردی یە لە سنە سالی
۱۳۶۱ ، فارسی چاپکراوە بریتی یە لە نزیکەی
بیست و پینج ھزار ووشە و (۳۴۸) لاپەرە
قەوارە بچوک .
- د.د. کامەران بەدرخان :-
((فەرھەنگی فەرەنسی - کوردی))
بریتی یە لە (چل و پینج ھزار ووشە ، بەلام
ھێشتا چاپنەکراوە . ۱۵
- ۳۸- پروفیسۆر کوردیویف - (قەناتی کوردو) :-
۱- فەرھەنگی کوردی - پرووسی
بەشیۆە زمانی کرمانجی ژووووو سالی ۱۹۶۰ -
لە مۆسکو چاپکراوە ۸۹۰ لاپەرە و (۲۴۰۰۰)
ووشە یە ۱۶ .

- ٤٩- موسا عهنتەر : -
 ((فهزهنگی کوردی - تورکی))
 بریتانی یه له ١٠٠٠٠ ووشه له سالی ١٩٦٧
 لهئهسته مبول چاپ کراوه ٢١
 .هشیخ محمدی مهردوخی کوردستانی:-
 (فهزهنگی مهردوخ، کوردی- فارسی- عهده بی به)
 سالی ١٩٥٦ له چاپخانهی تههش له تاران
 چاپ کراوه .
 ٥٠- مه عروف قههه داغی:-
 ((فهزهنگی کشتوو کال))
 دوو بهرگه سالی ١٩٧٢، ١٩٧٣ له بهغدا له
 چاپ دراوه .
 ٥٢- مه کاروس :-
 فهزهنگی ئینگلیزی - کوردی
 سالی ١٩٦٧ له میشیگان له ئه مریکا چاپ کراوه .
 ٥٣- یه گیزاروف - س . ئه لفر پاگۆزسکی ل . ب
 کوردی رووسی / رووسی - کوردی
 سالی ١٩٨١ له تفلیس چاپ کراون، یه که میان
 بریتی یه له ٣٠٠٠ ووشه ، دووه میش بریتی یه
 له ٤٠٠٠ ووشه * ٢٧

- (15): K.BEDİRİKAN :Nvisa Min,Conrs Pratiqede La
 Langue Kurde . Paris, 1965 .
 (16):Q.KURDEV:Kurdskoj slovar, Moscow 1960 .
 (17):Garzoni- Maurizio:Grammatica e vocabolario
 della Lingua Kurda, Roma,1787 .
 (18):Issledovanija ob Iranskix Kurdux i ixpredkax
 severnyx xaldejax.St.Petersburg.Izd.Imp.Akad.
 Nauk XXXVII.1958.
 (19):Lecoq-A.V.:Kurdische Text,Berlin,1903.
 (20):Kurdische texte im Kurmandj, dialecte aus der
 gegend von mardin St.Petersburg-Leningrad.1897.
 (21):Kürtçe-Türkçe Sözlük,Musa Anter,Istanbul 1967.
 (22):Kurmandjisko-Russkij slovar. in"Zapiski Kark-
 az kogo otdelimiya Imperatorskogo Russ Kogo
 Geograficeskogo obscestava".Tiflis,1891.

- سالی ١٨٥٦، ١٨٥٧، ١٨٥٨ کتیبیککی له سالی
 بهرگه دا چاپ کردوو به ناوی (لیکۆلینه وه له
 کورده کانی ئیران و نهژادیان)، له لاپه ره
 ١٠٨-١ به شتوه زمانی زازایی و کرمانجی زورو
 فهزهنگیککی کوردی - رووسی داناوه، سالی
 ١٨٥٩ وه رگیتراره بو سهر زمانی شهله مانی ١٨
 ٤٣- لی کۆک - ئی ، قۆن :-
 به زمانی شهله مانی سالی ١٩٠٣ کتیبیککی به
 ناوی (دهقه کوردیه کان) چاپ کردوو ، له
 پاشکۆی ئهم کتیبیهی دا فهزهنگیککی کوردی
 - شهله مانی نووسیه ١٩
 ٤٤- (شهله مانی)
 عهده بی - کوردی) یه سالی ١٢١٠ کۆچی
 نووسراوه ، سالی ١٩٣٦ له سلیمانی لاپیکرا .
 وه به شیعر نووسرا وه ته وه .
 ٤٥- ماکاس - هۆکۆ :-
 سالی ١٨٩٢ له پترسبورگ (لینینگراد) به زمانی
 شهله مانی کتیبیککی داناوه به ناوی (دهقه
 کوردیه کان) فهزهنگیککی کوردی -
 شهله مانی بو نووسیه به نیپی عهده بی و
 لاتینی .
 ٤٦- ما موستانی سلیمانی :-
 ((زارا وهی زانستی کوردی) عهده بی- کوردی
 عهده بی - کوردی ئیه بریتی یه له ٩٧ لاپه ره
 سالی ١٩٦٠ له سلیمانی چاپ کراوه .
 ٤٧- محمدتی ابراهیم پهنور :-
 ((واژه نامه ی فارسی - کردی" سنندجی،
 اورامی ، کردی شمال)) .
 سالی ١٩٨١ له تاران چاپ کراوه بریتی یه له
 ٧٤٢ لاپه ره یه وهاره گه وهه .
 ٤٨- د . محمد موکوری :-
 فرهنگ نامه ی پرندگان در لهجه های غرب
 ایران " لهجه های کردی ") .
 بریتی یه له ١٥١ لاپه ره ، تانیستا سی جار
 له چاپ دراوه ، چاپی یه که م سالی ١٩٤٦ له
 تاران . چاپی دووه م سالی ١٩٧٦ له پاریس ،
 چاپی سی یه م سالی ١٩٨٢ له چاپخانهی
 " سپهر " له تاران .

پۆز ژمییری کوردستان

کوردستان) که پۆزنامەیهکی هەفتانە بوو لە
لایەن حکوومەتی شیخ مەحمود لە سلێمانی
دەردەچوو، تەنها پانزە ژمارە لێ بلاوکرایەوه.

* ۱۹۸۴ / ۱۱ / ۸

پارتی دیموکراتی گەلی کوردستان، پارتی
سۆشالیستی عەرەبی/عێراق و (التجمع الديمقراطي
العراقی) چوونەناو بەرەوی نیشتمانی دیموکراتی
(جود)هوه .

* ۱۹۸۳ / ۱۱ / ۱۵

کوچی دوایی خەباتگێڕ هەفال ((سووری
شاوہیس)) ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی
دیموکراتی گەلی کوردستان، پاش نزیکی نیو
سەدە خەباتکردن لە بزوووتنەوهی ئازادیخوازی
گەلەگەمان دا

* ۱۹۶۲ / ۱۱ / ۱۹

کوچی دوایی شاعیری پایەبەرز کوردستان
مامۆستا (گۆران)
* ۱۸۲۰ / ۱۱ / ۲۰

مەولانا خالیدی نەقشەبەندی، ناچارکرا بە
بەکجاری شاری سلێمانی بەجێهێڵێت .

* ۱۹۳۰ / ۱۱ / -

دەستپێکردنەوهی بزوووتنەوهکە لە شیخ مەحمود
حەفید لە سلێمانی تا ۱۳ / ۵ / ۱۹۳۱ .

* ۱۹۳۵ / ۱۱ / -

دامەزراندنی کۆمەڵەی ئازادی کورد لە
کوردستانی عێراق .

* ۱۹۴۷ / ۱۲ / ۱۷

گرێنی قازی محمد و هاوڕێکانی .

* ۱۹۲۶ / ۱۲ / ۲۱

دەرچوونی پۆزنامە (ژیان) لە سلێمانی
(۵۵۳) ژمارە لێ دەرچوو، تا ۱۰ / مارت / ۱۹۳۸ .
بەردەوام بوو .

* پایزی / ۱۹۳۷

دامەزراندنی کۆمەڵەی بڕیارەتی لە کوردستانی
خواروو لە لایەن شیخ لەتیف شیخ مەحمود، صدیق
شاوہیس، عیسماعیل شاوہیس، شیخ لەتیف ی
دانساز، مەلائە سەدی مەحوی و جە بێدەندا میکی تر.

* ۱۹۳۹ / ۱۲ / ۲۶

دەرچوونی پۆزنامە (ژیان) لە سلێمانی .

* ۱۹۲۷ / ۱۰ / ۵

دامەزراندنی کۆمەڵەی (خۆبەوونی کورد) لە
ناوچەی (بەمەدو)ی لوبنان و هەلبێژاردنی
ژەنەرال ئیحسان نووری پاشا بە سەرۆک .

* ۱۹۳۰ / ۱۰ / ۸

دەستپێکردنی راپەرینی (پالامورە) لە
کوردستانی باکوور، لە چوار دەی تشرینی دووھەمی
ھەمان ساڵ دا تێکچوو .

* ۱۹۵۶ / ۱۰ / ۹

کوچی دوایی شیخ مەحمود حەفید .
* ۱۹۲۲ / ۱۰ / ۱۰

شیخ مەحمود حەفید بوو بە مەلیکی
کوردستان و بەکەم وەزارەتی دامەزراند لە
حەوت وەزیر بە سەرۆکایەتی شیخ قادر .

* ۱۹۳۰ / ۱۰ / ۱۰

تێکچوونی راپەرینی (ئۆرامار) لە
کوردستانی باکوور، لە شانزە گەلاوێژی ھەمان
ساڵ دا بەریا بوو .

* ۱۹۲۷ / ۱۰ / ۲۸

ئیحسان نووری پاشا لە سەر جیاکانی
ئارارات ئالای کوردستانی ھەڵکردو بانگی
ئازادی کوردستانی راگەیاند .

* ۱۹۱۸ / ۱۰ / ۳۰

پەیمانی (مۆندوروس) لە نیوان ئینگلتەرەو
فەرەنسا بەسترا، بۆ دا بەشکردنی وۆلاتانی
زێر دەستەلاتی عوسمانیەکان، کە کوردستانیش
دەگرێتەوه .

* ۱۹۴۵ / ۱۰ / -

دامەزراندنی پارتی (شۆرش) لە
کوردستانی خواروو .
* ۱۹۱۹ / ۱۱ / ۸

دەرچوونی بەکەم ژمارە پۆزنامە پێشکەوتن
لە سلێمانی، لە ماوەی سێ ساڵ دا ۱۱۸ ژمارە
لێ بلاوکرایەوه . (پێشکەوتن) پۆزنامەیهکی
ئەدەبی هەفتانە بوو .

* ۱۹۲۲ / ۱۱ / ۱۵

دەرچوونی بەکەم ژمارە پۆزنامە (پۆزی

من ئومیدم به چاکه‌ی تو نیه زیانه لی مه ده

«مرا به خیر تو امید نیست شر مرسان»

که ریخی هوسای

له بوونی کورد وه ک نه ته وه کردووه ، به زارۆکتی جنۆکه و رینگرو و دواکه وتوو وشاخاویببسان ناساندووه ، ئیتر هیچ پیوست نییه کاک نون بیگهس خو بو شه مه به سته ماندوو بکا و شه وه ی بیگانان کردویانه شه و بناوی (لیکۆلینه وه ی زانستی) له گوڤاری شه نستیتۆی کوردا بیک کورد شه گهر پیاو بی به سیه تی !

ئیسنا با بزانی کاک نون بیگهس که شه م ووتاره ی به فارسی بلاو کردۆته وه و کاک سیامه ند زید عوسمانیش هه ره عینی ووتاری به زمانسی شه له مانی له گوڤاری " مزگین " ژماره بیه ک / ۱۹۸۴ بلاو کردۆته وه ده لێن چی وده یانسه وی ج خزمه تیک به راوردوو ئیسنا ی کورد بکه ن؟ شه مرۆ نیوه رۆکی سیاسی کیشه هه لگه یسه نه ری مه سه له ی کوردستان به شه یوه بیه کی به ربلاو بوته

حاجی رهحماناغای ئیلخانی زاده به کییک له پیاوه هه لکه وتوووه خوینده وارو زانباو تیگه یشتوو قسه خوش و نیشتمان پسه ره وه ری کوردستانی موکریان بووه کاکه ی چوار دیواریش قوله ئاغایه کی ده ورو به ری سوکان و سه ر به ماله حاجی بایز ئاغا و هه میسه له گه ل شه وان ده ووه .

کاکه سه نه ی قزلجی یادی به خیزبسی ده یگیزاوه و ده یووت " جاریک حاجی رهحماناغای له گه ل کابرایه ک کیشه یه کی ده بی . کاکه ی چوار دیواریش به لابه نگری له حاجی رهحماناغای ده م تی وهرده دا و ده سته قسان ده کا . قسه کانی شه وه نه ده بی جی و هیچ و پووچ ده بن که حاجی رهحماناغای مه جبور ده بی و ده نه نگ بی و ده لی : با به کاکه دیفاعم لی مه که با مه حکوم نه م "

چا و گیزانیک به ووتاری (کاک نون بیگهس) دا به ناوی ((نکرسی کوتاه درمنشا کردها)) واته (روانینیکی کورت له سه رچا وه ی کورده کان) که له گوڤاری ژماره بیه کی (دراسات کردیه) ژانویه ی ۱۹۸۴ دا بلاو کرا وه ی شه نستیتۆی کورد- پاریس بلاو کرا وه ته وه ، راست شه م قسه خوشه ی حاجی شه و رهحماناغای پهحمه تی وه بیه خوینه ری کورد ده خاته وه که بیژی : با به م (کاک نون بیگهس به قهستی و کاک سیامه ند زید عوسمانی) به راستی مه ردی خوا به دیفاع له م کورده کلۆل و بن ده ست و به شخورا وه مه که و په گه ز و ریشه و سه رچا وه و شوینی به یدا بوونیان بو مه دوزه ره وه و به دیو و درنج و جنۆکه یان مه ناسینه و لیان گه ری با هه ر وه ک خو به مینه وه .

دوژمانی کورد، داگیرکه رانی کوردستان و بیگانه چا و جنۆکه کان شه وه ندی بو یان کرابی نیژووی کوردیان ئاواژوو کردۆته وه ، حاشایان

نکرسی کوتاه درمنشا کردها

ن. بیکس

امروز حمایت سیاسی محاذی برانگیزماننده کردستان به شکل گسترده توسط تالیفات و سرورگمی- فانی است که در هر جنبه از زندگی، تعداد، منشأ و تاریخ کردها به چشم می‌خورد. نمونه‌ای مثال، تمامی کوششهای انجام شده برای بستن آلودن کر جمعیت کردها به تریز بی فرجامی از دعای اغامیده است. میان افرادی که توسط منابع گوناگون بست داده اند اختلاف های بسیار وجود دارد. برای نمونه، از روزنامه فانی که بطور پراکنده انتخاب شده است، کل تعداد کردها را چنین تخمین می‌زند: ۱. شاکر بیل بوز (۲۱ مارس ۱۹۱۶) : ۸۰۰ میلیون تن. گاردین (۲۱ مارس ۱۹۱۶) ۲۵۰ میلیون، تایمز (۶ مه ۱۹۱۶) ۲ میلیون، تریبون دوناویس (۱۱ دسامبر ۱۹۱۸) ۹ میلیون، لیکتر من (۱ ژانویه ۱۹۱۹) ۲۵ میلیون و نیویورک تایمز (۷ آوریل ۱۹۵۲) ۲ تا ۴ میلیون تن. برآوردها شه شه از بکه روزنامه تارون نامه دیگر تفاوت میکنند بلکه در شماره های مختلف هر روزنامه به برتقیب کرده اند. بعنوان مثال، نومند در ۱ دسامبر ۱۹۱۶، کل تعداد کردها را ۸ تا ۹ میلیون تن تخمین می‌زند اما شش سال بعد، در ۷ دسامبر ۱۹۲۱ رقم ۲۲۰۰۰۰۰ را پیشنهاد می‌کند! همین‌اها به در مورد محدوده جغرافیایی محل زیست کردها، یعنی کردستان (۱) نیز وجود دارد. در حقیقت بنابر نظر ژرفان حساسیت معمول در مورد مرزهای جغرافیایی سیاسی و تعداد اقبت هیا، همه این اظهارات می‌تواند طبیعی باشد، شکفت آور است که این محاذله به مسئله این که چه کسی و چه چیزی کرد است نیز گسترش یافته است .

کر چه بحث درباره فرضیه های متعدد پیرامون منشأ کردان - به هرمانی - در چارچوب اشاره های کوتاه فانی کنیم، اما درخواست به باشیم، در حاد امکان، فقط قومی اتنیک (کردان را تینیک کنیم، معرفی مختصر نقطه نظرهای موجود در این مورد ضروری است، بدون در نظر گرفتن بازه ای کوشش های معین سیاسی وفاد ارزش علمی، که منشأ کردان را به اغراب نسبت می‌دهند (۲). بیشتر پژوهش های اخیر از ۲ نقطه نظر پیرامون این دارند:

۱) ساروقل، میروسی، این اصطلاح تحت ارسون برکن ماحول دیموریا با تریه کورده که امروز تهاباش کوچکی از منطقه ای است که کردستان خوانده می‌شود. نگاه کنید به «Kurdistan and Kurds in The Encyclopedia of Islam, Vol. II, E.K. London, Luzac and Co., p.p. 1130-1135.

۲) برای نمونه ۱. م. ر. فیل، الاکارد لی نظر العم، (کردها از نظر نظر)، بغداد ۱۹۶۵.

بوون؟ معلوم نیه بۆچی دهی نووسه ریکی کورد
بۆ دیاری کردن و یا به راودکردنی ژماره
کوردده کان پهنا بهرینه بهر چند پوژنامه ی چل
سال له مه و بهر و بنووسی: "تیکوژان بۆ وه ده ست
هینانی ته و او ی ژماره ی خه لکی کوردنه نجامیگی
نه بووه" ؟

من نالیتم وه ک ما موستا به شیر موشییری
ره حمه تی بلیین (۲۵) میلیون برا کوردده کانی
ئیرانی . به لام ئه م شیوه لیکوئینه وه ونووسینه
به ههنگا ویکی دلسوزانه و لیکوئینه وه ی زانستی
نازانم . ناتوانم بلیتم ئه له ماته کان، به لام
شوقینیه ته کانی فارس و ترک و عه رب پيشوازی-
له م شیوه نووسینه ده کهن و به دلیان ده یی و
دووور نییه نووسه ر خه لاتیش بکهنه شوقینیه ته
داگیر که ره کانی کوردستان، میژوونووسه کانی
بۆرژوا ی نه ته وه ی ده سته لاتدار به هه موو توانا وه
هه ول ده دن که حاشا له بوونی نه ته وه ی کورد
بکهن. جا ئه گه ر کوردیکیش پهیدا بی وه کاک
نون بیکه س ئه ژماره ی کوردیان بۆ که م کاته وه
و په او ی کوردیان بۆ بخره سیی و له سالی ۱۹۶۶هه
ژنی کورد به ئه ستیور بزانی ، بۆچی ده ستی
ماچ نا کهن؟

ئه گه ر کاک نون بیکه س سه باره ت به
(لیکوئینه وه ی زانستی) نه یوسته وه و نه یه توا
نیوه توزیکی دیکه به نا و کتیب و نووسرا وه کا
- ندا بگه ری و ئه ژماره ی واقیعی کوردده کان له
سه رده می ئیستادا به دنیا بناسیئی و خوژی
له چوار چیوه ی بۆچوون و هه لوئستی (تایمز و
گاردین و شیکاگو دیلی نیوزو ۰۰۰) ده رباز
بکا و بیته سه ر ئه و با وه ره که کورد له باری
زن و میژدایه تییه وه له خه لکی دیکه که مترنییه
و له سالی ۱۹۶۶هه کوردچهند ئه وه نده ی زیاد

کردوه . ئه ر به پوانینیکی سه ریپی بۆشاره زایی
کاک سیامه ند زیدعوسمان ژماره ی کوردده کان له
چهند سه رچا وه وه باس ده که م . لام وایه ئه و
ژمارانه به پیچه وانیه ی بیرو پای (نون بیکه س)
جنگای (سه رلی شیواوی و بی نه تیجه یی نین) .
دکتور عبدالرحمان قاسملو که به شیوه یه کی
زانستی له ژماره ی کوردده کانی کۆلیوه ته وه ، سالی
۱۹۶۲ کوردده کانی به ۱۴ ملیون ۴۹۳ هه زار که س

هوی فه رق وجیایی و سه رلیشواویه ک که له هه موو
به شه کانی ژیان، سه رچا وه و میژووی کوردده کان
به رچا و ده که وی ، بۆ نمونه ته و او ی هه ول و
ته قه لای ئه نجام درا و بۆ وه ده ست هینانی ژماره ی
ته و او ی کوردده کان نه تیجه یه کی نه بووه . له نیو
ژماره ی سه رچا وه جوړ به جوړه کان دا فه رقوجیا
وازی فیه هیه . له و پوژنامه نه ی که به چه شنی
لیک و بلا و هه لیزیردرا و ئه ژماره ی ته و او ی -
کوردده کان ئا و ا بهر ئا ور ئه دن: شیکاگو
دیلی نیوز (۲۰ ماری ۱۹۶۶) (۸) ملیون که س .
گاردین (۲۱ ماری ۱۹۶۶) ۲/۵ ملیون . تایمز
(۶ / مای / ۱۹۶۶) ۳ ملیون . تریبون دونا سیوون
(۱۰ / دیسمبری / ۱۹۶۸) ۹ ملیون . سکا تزمین
(۹ / ژانویه / ۱۹۵۱) ۲/۵ ملیون و نیویورک
تایمز (۷ / شه وریلی / ۱۹۵۲) ۳ تا ۴ ملیون .
به رئا ورده کان نه ک هه ر له پوژنامه کانی
فه رقیان هه یه ، به لکو له ژماره جیا وازه کانی
پوژنامه یه کیش دا ئوژانیا ن به سه ردا ها تووه . بۆ
نمونه : لۆمۆندله چواری دیسمبه ری ۱۹۶۵ دا
ته و او ی ژماره ی کوردده کان به ۸ تا ۹ ملیون .
ده قه بلتی . به لام دوا ی شه ش سال له ۱۲ / ۷
۱۹۵۱ ئه ژماره ی ۳۱۳۰۰۰۰ پيشنیار ده کا " دراسات
کرده ژماره یه ک لایه ره ۱۰۳ " .

ئا وایه بۆچوون و لیکدانه وه ی زانستی کاک
سیامه ند زید عوسمان له باریه ی ساخ کردنه وه ی
ژماره ی کوردده کان که بۆ خو شی یه کپک له وانه .
سه ر ئه وه یه ئه م شیوه هه ول و ته قه لایه بو
کو کردنه وه ی ژماره ی کوردده کان به نا ویلیکو
لینه وه ی زانستی ئه نجام ده درئ .
لیزه دا ده کری دوو په رسیار له نووسه ری به ریژ
بکهن:

یه که م : داخو هیچ سه رچا وه ی دیکه له باریه
ژماره ی کوردده کانه وه ده ست نا که وی که کاک (تون
بیکه س) ئه و چهند پوژنامه کوئه ی دنیا ی سه ر
مایه داری چل سالی بیئی هه لیزاردوه ، داخو
هیچ زانا و میژوو نووسیکی کورد له باریه
میژوو و ژماره ی کوردده کانه وه نه یان نووسیوه ؟
دوو هه م : داخو له سالی ۱۹۶۶ و ۱۹۵۱ هه و کورده
کان زه ووزویان نه کردوه ؟ په او وه کانیان له
هیندوستان بوون خه سا بن و ژنی کورد ئه ستیور

داناوه . (کوردستان و کورد لاپه ره ۲۷) .

نیویورک تایمز له ژماره ۲۴ ی ژوئیهی ۱۹۶۲ دا میللهتی کوردی به ۱۲ میلیۆن کهس داناوه لۆموند له ژماره ۱۹ ی شوئی ۱۹۶۲ دا ده نووسی : " کوردستان وولاتیکه ۵۰۰ ههزار کیلۆ مهتر چوارگۆشهیه له نیۆان ئیژان و عیراق و تورکیادا دابهش کراوه . (شهوین سوریا ی بۆ خواردوین) ۱۰ میلیۆن کورد له م وولاته دا دهژین . شهوانه ژماره ی سالی ۱۹۶۲ ی زاینین . له وکاته وه کورد تا ئیستا زه و زوویی بووه و سه ره رای کوشتار و ئازارو شهشکه نهجه و نه بوونی دکتور و دهرمان و له ش ساخی به ههنگاوی خیرا زیادی کردووه . زیاد بوونی خه لکی کورد بۆته هۆی شه وه ی که سه رچا وه ی تازه که ژماره ی تازه مان به ده نه ده ست .

گۆفاری ژبانی نیونه ته وه یی چاپی سۆفیا له ژماره ی ۹ ی ۱۹۸۴ ده نووسی : کورده کان که گه وه ترین ده سته ی شه تنیکی نا وچه ی رۆژه لاتسی بزیکن و نایستناش له مافی نه ته وایه تی بی به شن له سه رده می شه ورپۆدا ژماره یان ده گاته ۲۰ میلیۆن کهس .

کتیبی "سترانی میر" (وولاته کانی دنیا) چاپی مۆسکو ۱۹۸۱ کورده کانی ئیژان به جهوت میلیۆن و نیو داده نی . جا شه گهر کورده کانی کوردستانی عیراق و سوریا و تورکیاشی لی زیاد کهین به هاسانی (۲۰) میلیۆنمان بۆ ساخ ده بیته وه .

تیگۆشه ری به ناوبانگ مامۆستا خالی سد به کداش له ووتاریکی خۆی دا له رۆژنامه ی "الضاره" دا شوباتی ۱۹۸۱ چاپ کرا وه ده لی : میلله تی کورد که پتر له (۲۰) میلیۆنه جوولانه وه ی رزگا ریخوازی خۆی وه ک واقعه تیکی راسته قینه سه پاندووه و نا کرئ بخریته پشت گوئی هه ره به ره شه وه له حیاتی دوژمنان و ناچه زان ، پشتیوان و یاریکارییان زیاتر ده بی .

ئۆسوالد سۆدر کوئست سکرتری حیزبی چه پی کۆمۆنیسته کان له سوید کاتی باس له سه ره مه سه له ی کورد له په رله مانی سوید دا ۳۰ / دیسا مه ری / ۱۹۸۰ ده لی : گۆفاری بانکی که گۆفاریکی

هه وتویی به و ئیستا ش ئۆرگانی جۆنتای ئیزامیه له ژماره چوار تا یانزه ی شه م سال داده نووسی که له ته وای خه لکی تورکیا (۹) میلیۆن کوردن رۆژنامه ی (داگنس نیوه تر) له ژماره ی ۳۰ دیسا - مبری / ۱۹۸۰ دا ده نووسی ۹ تا ۱۰ میلیۆن کورد له تورکیا ده ژین . شه ش میلیۆن له ئیژان و سی تا چوار میلیۆن له عیراق و شه گهر ده سته ی بچوکی کورده کانی له وولاتانی دیکه لی زیاد بکهین ژماره ی کورده کان به گشتی خۆ له (۲۰) - میلیۆن ده دا .

بیجئه له وانه گشت حیزب و ریکخوا وه سیاسیه کوردستانی هکان که سه لاهیته و مافیان له وه باره به وه له هه موو بیگانه ی هک زیاتره ، ژماره ی شه مرۆی نه ته وه ی کورد له (۲۰) میلیۆن کهس به زیاتر ده زانن .

کاک (نون بیگهس) ته نیا به که م کرد ته وه ی ژماره ی کورده کان وازی نه هیئا وه به لکو له قاست سنووری جوغرافیایی و جیگای ژبان و نیشتگی کورده کانی شه وه ، واته ، کوردستان ، شک و گومان و دردیگی ده خاته سه ره مه سه له که و ته نانه ت شه وه سه له یه ش که (کئ کورده) به جیگای مونا قه شه و دم به دمه ی داده نی .

لام وایه خۆینه ری کورد نا هه قی نیه شه گهر بلئ : تو شه وخوایه له دنیا ی شه مرپۆدا بۆ ده بی یه کییک ده ست بداته قه لهم و به ناوی لیگۆلینه وه ی زانستی مه سه له ی (کئ کورده و ج شتیگ کورده) و مه سه له ی سنووری جوغرافیایی و سه رچا وه و نیشتگی کوردان و کوردستان (بیئینه گوړئ و بیخاته ژیر پرسیاری شک و گومانه وه ؟ .

کورد لانی که م شه وه سه د ساله له پیناوی ئازادی و سه ره خۆیی دا خۆینی ده پرۆی خه یاتی کورد ، شه ده بیاتی کوردی ، نا و ناوبانگی سه ردار و شوپشگی و شاعیر و نووسه رانی کورد له لاپه ره ی میژوو و نووسرا وه ی بیگانان دا تو مار کرا وه و جیگای خۆی کردۆته وه .

له کوردستانی ئیژان پاش شه ری دووه می جیهانی گه لی کورد له به شیکی کوردستانی دابه شکرا و بۆ دابین کردنی مافی چاره نووس ده سته لاتر ، سیاسی گرتنه ده ست له ژیر ریه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیژان کۆماری

دېموكراتى مەھابادىدا مەزرا ئىدى. پىلوانى زانا
و ھەلگە وشووى ۋە ك. قازى محەمەد ۋە سەدىق قازى
سەيفى قازى ۋە ھاورپىكانىيان، لەپىئا ۋە ۋە دەست
ھىئانى مافى نەتە ۋە ايتى دا سەريان دانا .
لە كوردستانى عىراق ھەر لەم چارە كەسە دەپ
دا ، گەلى كورد چوار دە سال خەباتى كورد ۋە خوڭىنى
پشتو ۋە خوڭىنى پزا ۋە ۋە قارە مانە تى نواندو ۋە
مەسەلى كوردى گە يان دۆتە كۆرى نەتە ۋە
پەگرتو ۋە كان .

ھەر لەم پىنج سالەى دوايى دا گەلى كورد
لە كوردستانى ئىران دا دۆى دىكتاتورى پەشى
مەزھەبى ۋە بۆ ۋە دەست ھىئانى مافى نەتە ۋە ايتى
پتر لە ۲۰ ھزار كەس قوربانى دا ۋە .
دەيان شار ۋە گوندى كوردستان بۆمبا باران كرا ۋە
ۋە قاگريان تى بەردرا ۋە .
بە ھزاران تىكۆشەرى كوردى كوردستانى
توركيالە بەندىخانە كانى پزىمى فاشىستى
ۋە نەرالى كانى تورك دا ئىعدام كراون ۋە لە
ژىر شەكجە ۋە ئازاردا كوژراون ۋە لە كوڭت ۋە
زىھىردان .
لە سەرانسەرى كوردستان ھزاران پرونا كىر
ۋە زەحمەتكىش ۋە شوڭىڭىرى نىشتمانى پەروەرى كورد
لە چىنگ زولم ۋە زۆرى حكومەتە داگىر كەرە كانى
كوردستان دەربەدەر ۋە پەرە ۋە زەى ھەندەران بوون
لە سەر ئەم حالە تازە كاك (سىامەند زىد
عوسمان يا كاك نون بىكەس) دەنووسن: لە
ھەموو بارىكى ژيان ۋە ھەژمار ۋە سەرچا ۋە ۋە
نىشتگە ۋە مېژووى كوردان سەرلى شىئاوى بەرچا ۋە
دەكەوئ .

دېارە بوونى كورد ، نىشتمانى كورد ، ھەژمارى
خەلكى كورد ۋە مېژووى نەتە ۋە ايتى كورد ، ھەمىشە
لەلاپەن شوڭىتەپتە كانى مەزنىخواز ۋە دۆژمانى
كوردە ۋە حاشا لىكرا ۋە . جارى ۋە ھەبىو ۋە
مېژو ۋە نووسى كوردىش ھەولى دا ۋە كورد بى
فارس دا بىنى . مېژو ۋە نووسى تورك ۋە عارە بىش بۆ
تواندە ۋە ايتى گەلى كورد كەمىان ھەول نەدا ۋە .
كاك (نون بىكەس) بىش نەك ھەر بۆ شە ۋە
ھەولى نەدا ۋە كە ژمارەى راستە قىنەى كوردە كان
ساخ كاتە ۋە نىشتگە ۋە نىشتمانى كورد بى
خوڭىنەرى بىگانە بىناسىنى ، بەلگە ھاتو ۋە بى
شە ۋە پەرى شە ۋە پەرى كۆنە كىتەپ ۋە كۆنە پزىنەمى
نووسراوى بىگانان ، تازە دەپە ۋە پەگرتو گەرا
ۋە سەرچا ۋە ھەژمارى كوردمان بۆ بدۆژىتە ۋە .
پاش شە ۋە كەمەيارمەنى ئەم نووسرا ۋە ۋە كۆنە
بەيت ۋە باوانە ، كوردى بۆ ساخ نەبۆتە ۋە ۋە
ۋە بىستو ۋە كورد ۋە فارس ۋە مادو نامادىتىكىل
بىكا ۋە ئىرانىيەكى خەست ۋە خوڭى "قارىبايى"
يان لى درست بىكات .

ۋە دېارە نووسەر شە ۋە شى پى كەم بىو ۋە
شاخەكەى پەناى بردۆتە بەرئەفسانە ۋە بەيت ۋە
باوى دۆژمانى كورد ۋە كوردە كانى كوردۆتە
پاشا ۋە ۋە نەو ۋە نەتەزە ۋە نەبىرەى دىو ۋە درىج ۋە
جىنكەى سولەيمان پىئەمبەرى جولەكان ۱۱
كاك سىامەند زىد عوسمان تەنەت بە قسەى
(ۋە بىليام فېگلىتوئىش) پازى نىبە كە خوڭى لە
ۋە تارەكەى دا ھىئا ۋە ۋە گووتو ۋە : "بە واتەى
مۆدىرن كەشە واتەى خو بە كورد دەزانن بى
كوردىان بزانىن " .
(نون بىكەس) شە بىرو پايەى بىنى
(لىكدانە ۋە ۋە سىياسى يە نەك ئىنسان ناسى)! بە
بىرو با ۋە پى نون بىكەس بۆ شە مېژو ۋە زەسى
كورد (ئىنسان ناسى) گىرگە شە ۋە بىش بەم شىو ۋە
كە (گومان بىرئەتە سەر سەرچا ۋە ۋە گىزە ۋە
نىشتگەى كوردە كان ۋە بە (اجىر شە) دا بىرئىن ۋە
بىرئىن بە (سىژدە ھەمىن ساتراى پارس) !
ئەم جۆرە بىرو با ۋە پە چەوتانە ھەزار
مىدالى زانستگىيان پىئە ھەلا ۋە سىرئە بەكارى
شە مېژو كورد نايەن بۆ كورد لە قوئاخسى
ئىستادا مەسەلى سىياسى ، مەسەلى خەبات بە

زانستی نیه . راسته ، من هەرگیز بو لیدانی میلیهتی خۆم که لکم له زانست وهرنهگرتوووه . تائیسنا هیچ نهته وهیه که له جیهان دا له بهر خاتری ژهگزه و تیره " منشا " و سه چناوه پرگار نهیوه و سه به خۆیی وه دهست نه هیئاوه .

له میژوودا قهوم و تیره و تایفه ونه ته و مکان ته وه ندهیان دهستا و دهست کردوووه و لیکیان داوه و تیکه لیبوون و له نیۆ یه کتردا قال بوون و خۆبێیان لیک دراوه ، بهزه هه مه ت لیک جیا ده کربنه وه . هیئدی له زانایان ده لیبس : " نه ته وه پرۆباریکی مه زنه . کهس ناپرسی شه م پرۆباریه که ی و له کام ده و ورو زه مان دا بیسک ها تووه . چوتکه له هه موو لایه که وه ئاو پرژا و ته نیوی و شه م پرۆباریه ی بیک هیئا وه . تیکه لیکه له به فرو باران و لیته و قورپا و وئاوی پرۆنوله هه زاران شیو و دۆل و چیا و که ژه وه پرژا و ته خوارو به چه زه تی فیلیش ساخ نایسته وه .

شه م شیوه نووسین و لیکۆلینه وه یه کاک (نون بیکهس و کاک سیامه ند زید عوسمان) هه ویش له گۆقاری شه نستیتوی کورددا ، په نگه شو فینیس ته کانی ده سته لاتدار به سه ر کوردستاندا به دلایان بی ، به لام هیچ ده ردیکی کورد ده واناکا گه لی کورد که وتۆته بهر هه ترسکی درپندانه بیۆسته له میژووی پر له هه ورازو نشیو و پر له خۆین و فیداکاری به ند وه ربگرئ ، و دۆست و دوژمنی خۆی بناسی . له قور و چلپاوی ناته بایی و تاریکی و دووبه ره کی بیته ده رو ، سوودی تایه تی فیدای سوودی گشتی بکـا و ده رگای سیاسه تی تا قم گه ری و عه شیره تی دوا پر و داخا . سیاسه تیکی له بارو پرۆ شو ئینگی دنیا په سه ندانه بو خه باتی دژواری خۆی دیاری بکا . چاره نووسی خۆی له چاره نووسی که لانی ئازادبخواز و پیشکه و تنخواز گرئ بذا ، چی دیکه له سیاسه ت دانان به ترخی پرۆژ نه خوا و به سیاسه ت و به هه وای داگیر که رانی کوردستان و ئیمیرالیزم و کۆنه یه رستی هه لئه په رپۆ فریو نه خوا .

شه وه په مه سه له ی پرۆژ بو کوردی تیکوشه رو شو ر هگرتی و به ش خورا و . شه وه په ریگای پرگاری گه یشتن به ما فی ره وای نه ته وایه تی .

هه موو شیوه کانی به وه مه سه له ی به کیتی بیۆسته ، هه رکی نوو سه رو زانا و شاعیرو هونه ره مند ی کورد شه وه یه که گیانی نیشتمان په روه ری ، هه سستی نه ته وایه تی ، روخی خه بات و به ره ره کاحی له مروۆتی کورد دا به هیز بکات .

کوردستان پروردگار مردم مصلحه ترکیب از ریشه های اقلهات پندگانه هستند. اختیار می کنند از او کشفه. منظر نیروست که ترکیب است همه در برابر حماقت کردها بکومات بلکه ده.

می توان گفت که ویرانی ایران کنونی کردها یعنی ویرانی این گروه از مردم که از همه بزرگ هادین جوریست کردها. در مردمی که فرهنگی نیست آمده است. این ناخن و تازی هندوایروانی در آسیای غربی دوسهون هزاره قبل از میلاد آغاز شد اما در عین حال بسیار کوچک نشانیان هزاره دوم قبل از میلاد بود که هندوایروانیان ایران منطقه را تصرف شهر شدند. قبیلهت هتا مردمی هندوایروانی. سینهت کهنایان اتانول، ارمنستان، کوردستان، این شهرین و کشورهای شرقی سدهزاره را در بر می داشت. ایرانیان تمدن مردم سلسله جبال زاگرس را تقویت و توسعه دادند. از طریق طاهر شدن مملکت، آفریقا و دیگر مرزهای ایران را فتح داد.

پس از قرن هفتم میلادی در میلاد. شاهان عرب ایران حمله کردند و از کوردستان مرزهای بطوری فراتر بردند که مرزهای واقع شده، محلول شدند. اقلهات را این نامیده است. این قوم ها و مردمها. طاهر پس از سقوط تیلوا بطور بیادین در آن منطقه. تحت تاثیر باد جریان آبیست ناشی قباائل پشتون از غربالی ها قرار گرفتند. به نظر می رسد که فرایند غربالی شدن کردها در طول حکومت گوروش و زروپوش، زمانی که ویرانی قوم اساس کرد امروزه انجام شده. نامشروعی است که در ۱۹۰۰

شاه روی از بهترین بروج ها در مستحضری منشا کردها های در علم اشتقاق و تازگیها واژه کوه باشد. دریاور دو یاد اثر کلمه یی برجهت کوشیه تا ارتباطات وسیعه به زیدو شدیدی تاریخی این واژه را بنامه. منابع تحقیق او مانند: موسی مخلصان و زروپوش. مکتوبه کوردی. که به نظری اشتقاق اثار کوردی در یک نوحه سدهای سومین هزاره پیش از میلاد صحیح است. وادی جویده نرسانه موسی مخلصان (۱۹۱۰) مصلحه های ویرانیشاهی وادی است. بنامشکته او.

«تاریخ مشهور برتلفون دریاور کوردی در آنداسیس. یکی از اولین ترین اکتشاف است که به کردها شده است. او آن پس. این واژه به شکل ما کنی اشتقاق در لوئیسیات کوردان و پودال و بروج یهات می باشد. واژه کردها ما به قدری از زروپوش آبیالی که به نظر می رسد از اشتقاق بکومت کوردی خوی ها این شده بود. مطلق می باشد. جواب است که به این نکته توجه شود که در تئوری تاریخ پیشانی قوی یا قورمان و کردها معنای ظاهریمان پیونده است. این اسم قورمانا بطور دقیق منطبق است با این واژه کوردی که در منابع سدهای و غربی پیدا شده است. جهت کوردی مردم های این نوحه و کوههای جنوبی کوردی از در بر می شود که به چندان دور از اینجا اید که آن را نوسنگان لیکساید قرار دادند. جانلی که. بنابر نظر فرودت. رومی ها و سگاشان مایل آن را به چنان سازه های پاریس را تشکیل می دهند. این اشاره او به جنت یا پستان یکی از نوحه های کوردی کردها است. (۱۹۱۱)

Mark Sykes, The Turk's Past Heritage. A Short History of the Turkish Empire, London, Macmillan and Co., 1913, p. 553.

cf. «Kurdistan», in Encyclopaedia Britannica, Vol. XIII, 1964, p. 571.

cf. Dinsler, «Die Name Kurd und sein Phonetische Entwicklung» in Journal of the Royal Asiatic Society, No X, 1921, pp. 391-403.

Wladimir Jemelka, The Kurdish Nationalist Movement: Its origin and development, Ph.D. thesis, Syracuse University, 1960, p. 22.

105

له همل و مه رچی شه و پرۆژا که سیبهری ره شی دیکتاتور و فاشیستی و شو فیننی عاسمانی کوردستانی گرتوووه نه ته وه که مان له هه موو کائی پتر که وتۆته بهر مه ترسی قهوتان، زۆر بیۆیست ناکا که سانی وه ک (سیامه ند زید عوسمان له وه بکۆلنه وه که گوایا کورد له کام په گه زو سه رچا ویه و له کوئ وه ها تووه و سه ر به کام تیره ی فاده میزاده و له کوئ دانه نیسی . کورد کورده و نه ته وه یه ، به درتژیایی میژووله م نیشتمانه ژیاوه و سه ره رای شه وه موو جنایه ت و تاوانی که له گه لی کورد کراوه ، بوون و زمان و داب و شو فیننی خۆی با راستوووه ، بیگانه و کاک (نون بیکهس) له سه ری بنووسن یا نه نووسن کورد نه ته وه یه و له کوردستان ده ژوی و خه بات ده کـا .

له وانه په ئیسنا کاک (نون بیکهس) و کهسانی وه ک شه و بلین جا خۆ شه وه لیکۆلینه وه ی

ژیان و خهباتی گهلی کورد له چیرۆکی «پیشمه رکهدا»

نووسینی: چه مشید کوردۆ

چیرۆکی ((پیشمه رگه)) به کێکه له و به رهه مه و بێزه بیا نهی زمانی کوردی که باش سی سال له نووسینی چاپ کراوه (1971) نزیکهی سه دو په نجا لاپه ره ئه بیته، نووسه ر به شیوه به کی ریالستانه ی - کوردی - و به زمانی کی پارا و و به کلۆک چاره سه ری گهرو گهرفتی سه ختی ژبانی جینا به تی و خهباتی نه ته وایه تی گهلی کوردی کردووه، هه ر چه نده که له سه ر کوردستانی ئه ئران ی سه رده می کۆماری دیموکراتی کوردستانه (مه هاباد) به لام له راستی دا به سه ر هه مۆو پارچه کانی ته سه ری کوردستانیش دا په سه ره و ئه کریته، به سه ری حیا وازی .

سه ره تای چیرۆک وه ک " با کرا و نه د - سه تابلوی زستانه یکی ساردو تووشی نا و جیاکانی نا و چه ی سه قه ر ده ستی ئه کات: هه موو شتییک، کێوه کان، ده شته کان، کۆلانه کان، ما له کان به کفینی سیی به سه ر دا بۆ سه را و ن.

چیرۆک نووسین به شیوه به کی ها و چه رخ له مه سه ده به دا که و ته و ته نا و په را و بزی پۆشنبیری کوردی به وه، هه تا ئه و کاته چیرۆک به شیوه ی هه له سه ست و داستانی فۆلکلۆری بووه، هه ز له دوای جهنگی جینانی به که مه و ته نا ئه مه رۆ گه لییک چیرۆک نه زمانی کوردی نووسرا و ن - به تر کورته چیرۆک - به لام به دا خه وه زۆر که میان مه به ستی بێکا وه، چه له باره ی نا و په رۆکی پێویسته وه، چه نکه - بێ هه ل و مه رچ - نووسه ران گه رۆده ی بیه ر کردنه وه ی دوور له زانستی کۆمه لایه تی و میژوووی به وه بوون، له توانایان دا نه بووه تیژ وانیی زانستی بۆ هه له بۆستی نه ته وایه تی و مرۆفا به تی به ره مه مکانیان به دۆز نه وه .

وه کو هه موو ئه زانین کۆمه لی کوردستان کۆمه لیکی کشتوکالی هه زاره، جووتیاران جه که له چه وسانه نه وه ی نه ته وایه تی دوو چاری کۆنتره یی شیوه کانی چه وسانه نه وه ی ده ره به گا به تیش بوون و ئه بن ئه و چیرۆکانه ی که زیه رکه نه بۆ دۆزینه وه ی پاله وانی راسته قینه ی کۆمه لی کورده واری چوون، هه ر ئه و چیرۆکانه ی که له ژبانی جووتیارانه وه هه له قولا و ن و نووسه ران جه له وه ی که به راستی و خاوینی تۆماریان کردوون له هه مان کاتیش دا هونه ره ندانه له چه وار چیوه ی ئایدۆلۆژی و بیه ر با وه ری به بیته دا - زاخاویان دا و نه ته وه، به کییک له و چیرۆکانه - پوهیست - ه، چیرۆکه درێژه که ی په حیمه ی قازی به ((پیشمه رگه))، که له گه ل ئه وه شدا ما وه به کی زۆر به سه ر نورسینی دا جووه (1958) به لام تائیس تاش نه رخ ی ئایدۆلۆژی و هونه ره ی خۆی پاراستووه، مۆزگه خانه به کی زینه دووی ژبان و خهباتی کورده و به ره مه میکی په سه نی خۆمالی که م ها و تابه، ئه بی له یاد نه کریته .

گوندی (کانی سهوزه) گوندیکی له بیرکراوی کوردستانی سهدهی بیسته مه ، که سه رباری بچووکی شه ویش به سه رهاتی تال و شیرینی خوی هیه که بو جیهانی بگیزیتنه وه ... نزیکه سه د مانی جووتیاری تیدایه ، ته وای کیلگه و باخه کانی دهورو بهر هی قهرنی شاغای زورداره ، کاک مامند یه کیلگه له و جووتیاره هه ژارانیه کنه گیرودهی دهستی شه و خوی نمزه ن. شه و ساله کولله و سینی بی تامان ته وای ده غله که کی کاول شه کن، توئنه که شی گاهلی مانی شاغای له وای شه بات .. وا زستانیشه ، زستانیکی په کجار سهخت - و هیچ به ره میکی بو نهختوو هه رچند خوی و مال و منالی به درینژیایی بو مانگ له تاریکی به یانییه وه تا تاریکی فیواره له کیلگه دا کاریان کردوو هه ، به لام شه و تا چوون په نجی به با چوو ، که خوی له خوی دا هه ره شه لیگردنی مردنه - له برسانا و له سه مانا - ... مناله کاریان چا وه پروانی شتیکن و چاویان زیتنه دی ، مامندیش ته نیا بال نازانیت خاکی کوئی بکات به سهزی خوی دا ، که چی شاغای زالمیش هیشتا چا وه پروانی سه رانه یه ، شه لین نا چاری سه ربه مانی دوژمنیش دا شه کات کاک مامندیش له نا چاری دابو شه وهی له برسا نمرن و هه رچونیک بیته تا به هاری بیگوزه ریئن، شه چیتته لای شاغای که به هه رز دا وای گهنم و جوئی لای بکات شاغای نه که هه ر گهنم و جوئی ناداتی ، به لکو دا وای گا جووتنه کانیسی لای شه کات و به نه ره نه ر قاوی شه دات و پیا وه کانی بانگ شه کاتو فله نی ؛ وهرن شه و سه گ بابی وه ده ریئن . کرمانج چیه که له قاستی شاغای خوی به عینسا نه حساب بکا و ... مامندی به دیهخت ته مانی له شه ست سال تیپه ریوه ، فیستا شه بی پروو بکات کوئی و چار چیه ... مه ره و مه زی نا چار به ره و هه لدیتری زیان به سواری که ره یوزه وه ، به و به فر و تو فانه به ره و چیا شه که ویتنه ری ، به نومیدی هیوا یه کی تر که پتر له به سه رهاتی ((شیردابیو داپیر دانه چیت)) . هه وت سه ر خیزانم ، دوو روزه بی نان و پیخور مانه ته وه هه موو چاویان له دهستی منه .. په سیاریکی چاره نووسی سهختو دژواره و هیچ چا وه پروانییه کی له سه رنا کریست ،

به لام با وه ر به دا هاتوو نابریت ، و بهت به شیره هه لاله که ی دایک که به سه ر به رزی گووشی کردوو هه بی یگه یان دووه .. هه موو شه خوانه ی بیداری ((پیا و هه تا نه مریت نازانی چی به سه ر دیت)) له جیمه نی ناماده بوونیکه بی په روادا ، له شیوهی لایشی و جوان م سه ردی پیروتی کوپی دا کو شه به وه ، که چه ند مانگی که به ره و ما کو کشا وه ، به سه رهات لیتره دا ، له هه مان کات دا زالمه و ماموستا شه ، به بی شه لینیکی شه و تو ، پیلانی نوئی مامند شه وه یه که به چیتته چیا دار ببریته و به که ره بیوژ بیبانه شارو بیفروشیت ، تا به هاری به و جووره بیگوزه ریئیت ؛ ((شه گفر له و ریگه یه دا بشمرم له وه چاکتره که چا و له دهستی شه و نامهرده بم)) مامند له به رخویه وه په سیار شه کات .. له کوئی پیروته ؟ به هه چه هه چه و چنگه کری و شه که تیه وه به و به فرو تو فله له کیوه که نزیک بووه . که ره یوزه ته وای مان دووه ، کریوهی په فرو زریانه نا و شه که و تاشه وی بی پروژ کرده وه . بیبری له سه رما و برسیتی نه ده کرده وه شه و نه دی بیبری له وه شه کرده وه که سه یینی هه تا و هه لیبو بجی دار کو بکات وه ، ((شاخو روزه یک بیته له و شه لاکه ته پرگاریان بیته)) بیرو با وه په کانی ریگای وه که نه خشی به رد و ابوون و له قولایی زیانی سهختی ملیونه های وه که خویه وه هه لقولابوون . زورداریش شه بی کوتایی هه بیته چونکه شه و چنده درینیش بیته پروژ هه ر شه بیته وه .

به سه رهاتی (تیبزود) ی دووه هم پیچه وانسه و کونتراستی یه که مه ، لیتره دا مانی دوو نهومی قهرنی شاغایه ، باس و خواس به جوژیکی تره زیانی گهرم و گوپی نا و دیوه خان، هه بیت وهوتی ده ره به گ و نو که رو ژهندرمه ، باسی راوشکار و تووله و تانجی به زمیکه و کوتایی نایه ته دیوه خان به فرش و مامووری نایاب و گه وره و جوان رازا وه ته وه ، میوان دیت و میوان ده روا ته کوره چابینن .. چای . به لی قوریانی خزمهت چی . نان بیئن .. نان بهرن . به زم و په زم و شایی لوغا - نی دیوه خانی شاغایه . قوما رکردنیش هه رباس ناکریت ، گورانی ووتنی نو که ری کو بیله ...

لہکوئی یہ ؟ زور مرؤتیکئی بہدفہرو ... ٹاغا نہ وہ لآم دا دلخوشی سرؤکی ژاندرمہی داپہوہ ووتی : خمت نہبی تؤلہم لہباب و خیزانہکھس کردوتہوہ ، بائہویش بؤ خوئی لہمہہاباد ہەر پیشمہرگہ بیٹ .

پوژ دہبیٹہوہ ، ٹاغا و سرؤکی ژاندرمہ و کورہکانی ٹاغا و نوکەرہکانی شہچن بؤراوشکار . لہ (ٹیزود ای سیہم دا نووسر دیتہ سرپالہوانی سرہکی کہ پیروٹی پیشمہرگہیہ : پیروٹ لاویکی کہ لہگت و چوارشانہ و چا و برؤ پرشو و سینگ پان و خوش مشرف وسہحت سوکیو پیروٹ لہ نیو لاوانی کانی سوزدا زور شوخ و بہقووت نیو ... ہتد .

نووسر وینہی پیشمہرگہ وہکوینہی روستہمی زال شہکشیت ، ہەر بؤبہ لہ جیکہیہکی تردا ٹہلی ((ٹہویالہوانانہی کہ فیردہوسی باسان شہکات ہہموویان کورد ہون ، بہلام پروویزہمانہ پرش بیٹ ٹیستا دہوران گؤراوہ و مشک وشہمشہمہ کویرہ سوارن ، شیرو پلنگ پیادہ ، لہجیئی بازارن قہل دہفرینئی ، لہجیئی قورینگ کوند دہخوینئی ...)) .

پیروٹ ژین نامہیہکی سہخت و ساکاری ہہیہ و ہەر وہک زوربہی پؤلہی رہنجدہرانی کوردستان کاتی خوئی بہ تیری شہقی کچہ ہہزاریکئی ناوچہکہ گرفتار ہووہ و بہلام ٹاغا یہک بہناوی مینہ ، قہو خوشہویستیہی لی ٹیک شہدات ، کہ بہ زور لہ دارستانیک دا پہلاماری دہزگیرانہکی شہدات و شہویش پاشان لہبەر ٹاپرووی خوئی بہیشتیئہکی خوئی شہختیئہی ، بؤیہکا شیرکوئی برای دہزگیرا۔ نہکی شہیئہ ہاوپہیمانی و دز بہدہرہیہگہ کان شہکہونہ کار و خہیات .

لہ چیرؤکی ((پیشمہرگہ)) دا ، نووسہر ، پیکہم شت دوست و دوژمن دیاری شہکاتہ ، دوژمنہ کان ٹاغا کان ودہستہ لاتی شہو حکومہ تانہی کہ کوردستانیان داگیر کردوہ ، واتہ : قہرہنی ٹاغا و سرؤکی ژاندرمہکان نمونہی ہہردوولان دوستہکانیش رہنجدہرانی کوردستانن ، کوشتنی مینہ ٹاغای تاوانبار بہوجورہی کہ پیوئیسنت ہو ، نیشانہی راپہرینی رہنجدہرانہ دژی چہوساندنہوہی ناوخو . ہہروہا داگیرکردنی

کوئیلاہ نیبہکی شہوتو کہ بہدہگمہن لہجیہانی شہمپوڈا ماوہ۔ لہم چیروکہدا ٹاغانموونہیہکہ بؤ ہہموو خراپی یہک کہ لہجووتیاران شہکریئت۔ ٹاغاوات تانجی دیہاتیبہکانیش داگیر شہکن ، شہو شہوی کہ بہفر دہبارئ لہ دیوہخانی ٹاغا وہک شاپی و زہ ماوہند وایہبو سہینئی راپا خو نامادہ شہکریئ ، مائی قہرہنی ٹاغالہلای ہہرہ ژووروی (کانی سہوزہ) ہہلکہوتوہ . شہو شہوہ سرؤکی ژاندرمہی سہقز بہمیوانی ہاتبہوہ لای قہرہنی ٹاغا . مہجلیسی قومار دیسان گہرم ہوو ، قہرہنی ٹاغا و کورہکانی لہ سرؤکی ژاندرمہ و شہسہرہکانی ترہوہ فیڑی ہووون ، کہ شہوانیش لہ شہمریکایی و ٹینگیلیرہکانہوہ خوپان فیڑ کردیوو ، نان شہخوریتہ سرؤکی ژاندرمہ بہ ٹاغا ٹہلی : تو شہحمہقیت ، ٹاعاش بی شہوہی بلئی بو ، نوکەرہ کورہکانی شہکاتہ شہودیو ، ٹینجا شہپرسی بؤ ؟ لہوہ لآمدا سرؤکی ژاندرمہ پیئی شہلیت کہ گواہیہ سیست و پیئج کہس لہ دیہاتیبہکانی تہ جوون بؤ ناوچہی مہہابادو ہوونہتہ پیشمہرگہ .

کات سالی ۱۹۴۵ پیشمہرگہ ٹیستا (بؤکان) پان گرتووہ و بؤلای سہقزیشہوہ شہچن . سرؤکی ژاندرمہکان بہ قہرہنی ٹاغا شہلیت ، شہوش لہگہل ٹاغاکانی تردا ناوت بہ خراپہ ہاتووہ لہو پوژنامہ کوردی یہداکہلہ مہہاباددہرہچئ پوژنامہ کہ ٹیوہی بہ نیشتمان فروش داناوہ قہرہنی ٹاغا ترسی لی شہنیشیت و لہ سرؤکی ژاندرمہ شہپرسیت کہ شہمیش خوئی بؤ ہہلآتن نامادہ بکات بہرہ و تاران ، بہلام بؤ دلخوشی خوئی لہ ہہمان کات دادہست شہکات بہباسی ٹازاہتی خوئی و پیاوہکانی و (بہپشتی لہشگری شاہنشا ، بہتایبہتی کہ تانکی شہمریکاییان و ہرگرتووہ و ... ہتد ، سرؤکی ژاندرمہ پیئی ٹہلی شہوہ تو باسی چہ شہکہیت . کورد بہ خہنجرہوہ شہچنہ سہر نانک و شہتانت لہ فروککش ناترسن . شہوہش بزاتہ کورد شہمپو ہہمووی بؤتہ یہک) .

بہلام سرؤکی ژاندرمہ لہپر لہ قہرہنی ٹاغا شہپرسیت : شہری چاک ہوو و ہبیرت ہیئامہ وہ ، شہو پیروٹہی کہ رہعیہتی شو ہوو ٹیستا

تانیوهی ریگه هاتوین

عبدالللا په شیو

تانیوهی ریگه هاتوین
بیر له چی ده که نه وه ؟
تازه بوکوئی ؟
بو دواوه ؟
ده ته ماشای دواوه کهن -

چ شوریه کی بلندن
به کاژله و په راسووی
شه هیدان هه لچنراوه!

* * *

فهرموون! له گولله بیرسن:
له دواي شه وهی ئاگر ده درئ
که پانه وهی دئ به بیرا ؟
فهرموون له ووشه بیرسن:
که له لانهی دم هه لدمه فرئ
که پانه وهی دئ به بیرا ؟

* * *

تانیوهی ریگه هاتوین
بیر له چی ده که نه وه ؟
تازه بوکوئی ؟
بو دواوه ؟

ده ته ماشای دواوه کهن
چ شوریه کی بلندن
به کاژله و په راسووی
شه هیدان هه لچنراوه!

* * *

چه کی شه قسره شیرانییه کان و په لاماردانیان
له لایه ن بیرووت و هاوه له کانی یه وه نیشانه یه کی
تری راپه رینی نه ته وایه تی یه دژ به داگیرکه را
- نی کوردستان، به لام همووی له و ریگه یه دا
کوته بیته وه که شیرکو و بیرووت ته بن به
ته دما می کوته له و پاشان ته بن به پیشمه رگه ی
کوتماری کوردستان، واته ته بنه خاوه ن بر و و
قایدو لۆژیای خبیات، له کوپوونه وه کانی
کوته له دا بو یه که م جار فیژی شه وه ته بن که
میژووی کوردستان چیه، بو داگیر کراوه و بو
ته بی هه موو پارچه کانی پرگار بکریت، جگه
له وهی که بو یه که م جاریش له لایه ن قازی محمدی
نه مره و نه خشی کوردستانیان پیشان شه دریت .
سه ر ته نجان هیژی گهل له سه رکه وتن دا یه ،
و هیژه کانی دوژمن هه ره س دینن و هه ر بو یه کا
نووسه ر چیرۆکه که ی به دوو دیمه نی جیا واز
ته واره شه کات که به که م دیمه نی پیشمه رگه ی
کوردستانه به سه ر کردایه تی بیرووت به ره و پرگار
کردنی نا وچه ی سه قه ر که وه نه ری، دووه هم
دیمه نی دوژمنانی گه له ، که قه ره تن ئاغا و
سه روکی ژاندرمه کان به جلی ژنانه وه به ره و -
تاران - سه ری لووتی خو یان په ش ته که ن بو
هه ل دین

شایانی باسه که نووسه ر گه لیک گورانی و
هه ل به ستی فۆلکلۆری نه ته وایه تی جیا جیا ی
تی هه لکیشی چیرۆکه که ی کردووه ، که دوا
گورانیان به شیوه ی لوپی یه ته لئێ؛
خۆم کوردستانی فارسی نازاتم
به زووانی کوردی ده ردت له گیانم
به ره و بیستوین هه ردووک وه رابیین
قسمت کاری کرد له یه ک جیا بین
کوردی من چه وتم تو چه شنه فتی
وه قسه ی ناکه س له لیم دوور که فتی

* شه ووتاره به بۆنه ی تیپه ر بوونی بیست و
بینج سال به سه ر نووسینی چیرۆکی پیشمه رگه دا
نووسه راره .

شيوه ئى بو كوردستان

ئەو دولاتى خۇرى سوورە و
كەللە سەرى ئىنا ئەكان ،
دەبىنە شوراي ..

ئەو دولاتى رۇزى شەو و
تولە تىلە پەسەيكان
دەبىنە هيواي ..

ئەو دولاتى سە دەپلە
بازار و زان و تىنويق
تيا سەوز دەپت ..

ئەو دولاتى سەدان سالە
ناو و جىلەي
بذر دەپت ..

ئەو دولاتى كوردستانە
ئەي رۇلە رۇ
كوردستانى سووتام رۇ

* * 2
ئەو مىللەتەي گشت ئەورۇزى
(عيسا) ي هولا و بزوتتەوئى
لەخاچ دەداي ..

ئەو مىللەتەي ھەمرو رۇزى
ناو چەوانى مۆووى زانى
بەر بەرد دەدرى ..

ئەو مىللەتەي كۆزبەكان
لە ئامىزى خويئاويا
گەورە دەپت ..

ئەو مىللەتەي رۇلە كاف
بە زە ھراوى رەشى دىلي
تۆو پۇ دەپت ..

ئەو مىللەتەي ناوى كوردە
ئەي رۇلە رۇ
گەلى كوردى بى دەستام رۇ

* * 3

ئەي مىللەت كوردى جى بەش
ئەي خەو گەلى سامناكە ..
ئەي ھەوئى بزوتتەوئى

دەي مىللەت ..
ئەي شۆرشە چەواشەكەي
نیشمان كوردى لەت لەت ..

بارگہ ی خو تان بیچینہ وہ
گورستان میژووی شہرم
جیلہ تان ب

چو نہ لوتک و گہ پانہ وہ
ہستانہ وہ و توانہ وہ
تاش بہ تال و چہ و سانہ وہ
تاش سہر لہ نوک گپانہ وہ
چہ و سانہ وہ و

چہ و سانہ وہ .
لہ فہرہنگی کام گہ لہ دا ،
بہم شیوہ یہ دوزرانہ وہ ؟
* * *

4

تہی پو لہ پو
چوار پارچہ گہ ی نیشمانی ،
خویناویم پو
تہی پو لہ پو

نہ تہ وہ گہ ی ژیرچہ پوکی ،
گوزراوم پو

شور شمان پو
ھیوامان پو
تہی پو لہ پو

شیخ سعید و تہ مزینیم پو
بہ درخان و شیخ مہمود پو

ھیوای سہ دە ی بیستہ م پو
دوا تراوات مہ زنم پو

کاروانی پر لہ خویناوی
کو ل نہ دان و خہ باتم پو
شہ ہیدانی نہ م پو
تارام پو
شہ ہام پو

تہ نیا ساوای پہ بجدہ دانی
گوردستانی و پوانم پو
دیار بہ ک پو
مہ ہاباد پو
تہ لادزی پایہ ریوی

گوزراوم پو
شورش .. شورش
جہ ماور و پیت مہ رگہ م پو
تہی پو لہ پو
گورد و گورد ستانہ کم پو

* * *

یاسین و ہوزیرا

* تی بیانی :-

بہشی سئی ہم می شہم شیعرہ بہا رچہ یہ کہ
لہ شیعریکسی دیکہ ی دورو دریت
لیترہ دا کہ لکی لی وەرگیرا وہ .
ی و

AXAYÊ MÎN

HOZAN

Axa axa ..Êdî nabêjim : Ezbenî
Xo naçemînim berpêt te û tu bikenî
Destê te maçî nakem û xo naşkênim
Ger bizanim dê tu biye pêt û renî

Nobedarê te bûm herşev li ber derî
Parêzerê te bûm li nav ceng û şerî
Bizav û xebata min bî navê te bû
Û hêştta te di hijmartim wekî kerî

Kincêst li ber min pizgur û pîs û qirêj
Paswan û rênçberê te bûm xuhrêj û gêj
Kincêst li ber te merez û avrûş bûn
Û her dem li ser serê min qêrî û pir bêj

Kê dayne te deselat û gund û zevî ?
Xuhdana eniya min û ewan û evî
Ger em nebayn da tu minî bê şwîn û nav
Ger tu nabay da me hebîtin wek-hevî

Ev burca te me avakir bi van destan
Li çwar kinar me çêkirin baxçe û bîstan
Behêştta îreme , bê supas û minnet
Kolkê me jî jî me ra bûye goristan

Ez karkerê te bûm, tu karkerê ewan
Bê ezman bûm, tu bi dev û peyvêt rewan
Tenha tu bûy xoperêş û kevneperêş
An dê ravdey kewan, an dê nwikey xewan

Ez ne kirmanç û nokerê te me axa
Dijî te me, jî te dwîrim sed qwînaxa
Hoke karkerekî serbest û azadim
Ez geş dikem bo welatî şevçiraxa

Çaxek nwi. Soşyalîzîm rêka gele
Çirayê ronakbîrî û zanînê hele
Derebeg û sermayedar neman, revîn-
îro dilê xurt û lawan pêt û pele
Axayê hezan û kore û ne xwindewar
Maye pepîk , bê hêz û bê gund û bê war
Hizir dikir Kîsra ye mîna Dehake
Dikir qêrî, li me xurrî , ma bê hewar!

Axa axa êdê nabêjim :Ez qurban
Ez dê rêjim ser serê te rikk û kerban
Kolkê min jî bûrca te bilîndtir lêhat
Min diwarêt avakirîn ya may serban.

GAZÎYEK

HÎLMET

Rabin dil bûye birîndar
Ee di nalînim hey hewar
Cerg û hinav li min hatin xwar
Qirî û gazî mam bendewar

X X X

Van sitemkarêt zik gemar
Raste wan xwîn gelek vexwar
Ma çî guneha çîna hejar
Tev karkerin mane bê zar

X X X

Werin hevalîno bi dijwar
Rêya bi evîn, lat û zinar
Deşt û çiyakî bi dar û bar
Hemû mêrgin li navda çinar

X X X

Rabin em rênçber û cotyar
Zevyê bi kêlîn, deşt û beyar
Dest rahêlîn zor bikine kar
Millet hemû bûn bextiyar

X X X

Çend hebin asteng û sêdar
Her dê xurrîn dijî neyar:
Gelê meyê bûye şiyar
Ji rêbaza xwe nahêyne xwar.

LÎ GEL XWENDEVANAN

Hevalên hêja

Alan, jî bajêrê Dihok,
Beyan Bamernî, jî Bamernê,
Hejar Doskî , jî Îranê,
Xelat, jî Zaxo,
Bawerî , jî Danîmark,

Berhemên we gehiştin zor supas.

Hevala xebatkar: Perwîn-Ş--: Laperên Pêşengê
vekirîne jî bo her babetekî derbarey rolê
jinên kurd, çî di Şoreşên Kurdî da û çî di wa-
-rê ziman û torevaniya kurdî da. çaverêy ber-
-hemên te û hevalayne di vî warî da.

Mayî ji (Partiya me û....)

nûnerên hinek hêz û rêçikên rastînin di Tevgera Nîştîmanî ya Îraqî da û bi ketina wana nav berey da, ewê hêzeka nû bidinê ji ber ku vana jêhatînen xwe di xebatê da diyar kirîne. Lewra ev kire gaveka giring bû û rewşa Tevgera Nîştîmanî ya Îraqê livlîvand û kênceka mezin dayê.

Bi rastî jî ev gave şayînî wê pwîte pêkirinê bû ya ku hêzên nîştîmanperwerên Îraqî û Kurdîstanî û dezgayên rageyandina Ere-bî û cihanî pêkirî.

Partiya me, Partî Demokratî Gelî Kurdistan, wê hemu pêçêbûnên xwe bi kar finit ji bo mikum kirin û pêşve birina xebatên bere-yî di warên polîtîkî û rageyandin û leşkerî da di hundurê welatî da û ji derve jî, û piştî bûye aliyek di vî berey da wê, bi şarezayîya xwe ya şervanîyê û kadroyên xwe yê leşkerî û pêşmergeyên xwe yê amade û rêkxistinên xwe, bikarî hêzeka çekdarî ya mezin li ser hêzên Berey zêde bikît.

Bereyê Nîştîmanî yê Demokratîk bi şeweyê xwe yê nû ve bereyekî xurt û bihêze, û em bibawerîn jî ku dergehê Bereyê Nîştîmanî yê Demokratîk wê tim vekirî bit ji bo hemu hêzên nîştîmanperwerên Îraqê. û xebat û bizavên wî dê kênceka baş li Tevgera Nîştîmanîya Îraqê û Tevgera Rizgarîxwaza Kurdistanê û hêzên nîştîmanperwer û pêşverû di deverê da kit.

Mayî ji lapere(46)

serhatiyên wisa wê bi serê me hatin, û gelek şoreşên kurdan di demekî da ku xwedî mezintirîn hêza çekdarî şoreşên kurdî jî layê polîtîkî ve yê şkestî di demekî da ku xwedî mezintirîn hêza çekdarî bûne.

Nabit em xwe bixapînin ku eger em bi çekdarî berengarî dijminan nabîn ewê me jinav bibin, renga jî layekî ve rast bit lê encamên xirab aliyên rast jî pûş dikin. Berî xebatê çekdarî pêwîste em xwe jî aliyê polîtîkî ve baş amade bikin.... Bi nêrîna min di -vê rêkxistina polîtîkî rêkxistina çekdarî dirust bikît.... Lez kirin li xebata çekdarî bêtir bibe polîtîkî yê şoreşgêr her -dem bêtir berheme. Pêwîste bizanîn ku çî şoreş bêtir rêkxistin sernakevin.

Mayî ji lapere(54)

sa bidest ve binit ku êdî aliyê paşverû get nekarît rabit ser pêya. Li vir rolê egerên xûyî diyar dibe anku rolê serokatîyan di kom kirina hemû hêzan û sûd ji hemû delîvan wergirin û hemû pêçêbûnên xwe bikar biniv ji bo pişkdariyê di guherîna terazûya hêzan da. Li vir xuya dibe ku gelek giring û pêwîste dîroka xwe têr û kûr bixwînin û bi taybetî dîroka xebata gelê xwe ya dûr û fêr kirina dîroka xwe, li gor pirogramekî zan-yarî, pêwîstî karekî zor bin em du car qasî wanî jî bo hindê çunkî gelek rûdanên dîroka me bi şeweyên şaş wê hatin nivîsandin û gelek jî her nehatîne nivîsandin û heya gelek jî nezanên şovênî hebûna dîroka gelê me yekcar înkâr dikin. Çawa dibe dîroka milletekî jî milletan bête înkâr kirin, nemaze mil-letekî kevnarî weku millete me. û jî bo meznatiya vê giriftariyê bête zanîn bese mirov destnîşanket ku hîç pertûkek yan çend pertûkên rêkûpêk nînin ku dîroka gelê me bi şewekî asayî(i'tiyadî)bas bikît.

Mayî ji lapere(58)

Wêneyek jê bo

1, Fermandarîya Yekîtiya Komarên Sovîtiyên Sosyallîst.	Endamên dayim di Civata Tenahiya Dewletan da.
2, " Welatên Yekgirtiyên Emrîkî.	
3, " Komara Fereensayî.	
4, " Paçatiya Yekgirtî.	
5, " Komara Çîna Millî.	
6, Xatun Endêre Xandî: Serokwezîra Hindostanê û Seroka Kongireya welatên Bêla.	
7, Serok Hafi. El-Esed: Serokê Komara Erebi ya Sûrî.	Ji bo agedarî û bi karên pêtîvî rabûnê.
8, Serheng Mu'amer Qezafî: Rêberê Şoreşa Cema-werîya Erebiya Libî.	
9, Serok Elî Nasîr Muhemed: Serokê Komara Yemena Demokratî.	
10, Dr. Fîdîl Kastru: Serok Wezîrê Koba, serokê berê yê Kongireya Welatên Bêla.	
11, Oluf Palmê: Serok Wezîrê Swêd.	
12, Şaziî El-Quleybî: Sikretêrê Giştîyê Komara Dewletên Erebi.	
13, Parlemanê Ewropa: Ji we dixazin rişîma fa-gîsta Turki derxin.	
14, Hilmut Kol: Pirsyarpêkerê Elmanyayê Fîderal, dixazin ku harkariyên aborî jî rişîma fa-gîsta Turki bibirîn.	
15, Rişîma Turki: We jî berdewambûna dijminatîyê agedar dikin û dixazin bi lez hêzên xwe vekêşin.	

-xistina hinek çavpêketinên din jî ji ber tengîya wextê min bû

Pirsyar : Te di ahenga Newrozê da li Avdara 1984 ê li ARNHEM beşdarî kir, îtîqa te li hember wê çawa ye? Û tu wê çawa di nirxîni bi ahengên din ra yên ku te beşdarî têda kirîn ?

Bersiv: Bi awayekî giştî yek ji wan take ahengan bû yên gelek serketî. Dikarim bêjim yekemîn ahenga serketî bû di sala 1984 ê li hemu Ewropa da ji ber ku şeweyekî fireh gir-tibû .Lê ahengên din yên ku di vî welatîda hatine saz kirin, ji aliyê layekî polîtîkîyê tenê ve dihatine diyar kirin , ji ser vê ye -kê ew aheng ne digehîştin armancên xwe çun -kî aheng bi partiyekê bitenê ve girêdayî bûn.

Pirsyar: Bi dîtina te çima ahenga îsal ye -kemîn bû?

Bersiv: Weku dizanin ahenga Newrozê ne tenê ji bo hindêye ku geveka folklorî û lîterato -rî bibûrinin. Lê divê çend xalên polîtîkî, ji bo xizmeta doza azadîxwaziya gelê me têda , bihêne xuya kirin, ku ew xal jî evin:-

1- Nasandina kurdan û doza kurdî ya dadmend bi şeweyekî fireh ji bo dezgahên rageyandinê.

2- Bidestve înana piştevanîya hindêk hêzên pêşverû yên Holendî

3- Nasandina huner û lîteratorê gelê kurd bi komelê Ewropa û biyanî, bi amade bûna wan di van ahengan da.

4- Amade bûna piraniya kurdan, li gel cihê bûna îdolojîkî, di ahengekê da jî bi xwe nîşana yekêtiyekêye.

Ev xale hemû û hindêkên din jî di ahenga îsal da li ARNHEM xuya bûn...

Pirsyar : Aya dikarî ji bo me pêtir aşkera bikî?

Bersiv: Belê, ji bo min diyar bû ku dezgahên rageyandina Holendî pêtir ji dewletên din yên Ewropa, yên ku ahengên Newrozê têda hatine kirin, pûte bi vê ahengê dikirin . Belav kirina raportajên dûr û dirêj li ser ahengê, û pêşî wê û paşî wê jî, di rojnameyên Holendî. Pêtir ji (10) rojnama, her wisa radyoya Holendî I2 caran û televizyonê jî li rojê 21/3/1984 gelek rûdawên vê ahengê belav kirin, eve û amadebûna hijmareka zor

ji partî û rêkxirawên çep yên vî welatî û xwendina gotarên wan piştevanîyeka Enternasyonalîzmîya qenc bû ji bo gelê me.

Pirsyar: Aya egerên vê serketinê çî bûn?

Bersiv: Bi nêrîna min ev serketine ji ber hindê bû ku aheng bi şeweyekî demokratîk hat-tibû rêkxistin û ew hevalên aheng rêkxistî bi dil û can ji bo serketina wê xebitîn.

Pirsyar : Peyama te ji bo hunermendê kurd çîye?

Bersiv: Kelepûrê netewayetî yê gelê me zorî zengîne. Û her hunermendekî rêyeka xwe ya taybetî heye ji bo nûjen kirina kelepûrî .Lê erkê ser milên meye ku pêtir pûte bi hunerê şoreşgêrî bikin, çunkî gelê me pêtivî wiye.. Her çende stiranên evîndarî jî pêtivîne lê bi dîtina min ew li pileya duwem da tîn .

divê viyana me bo " Xezalê delalê" bibit viyana "Kurdistan "ê çunkî hebûna me girêda -yî hebûna Kurdistanê ye. Lewra peyama min ji bo hunermendên kurd ewe ku hunerê xwe ji bo rizgarîya Kurdistanê bikar bînin, ji ber ku nemana Kurdistanê nemana kelepûrê Kurdîye.

Pirsyar : Tu yê agedarî ku Partîya me, Partî Demokratî Gelî Kurdistanê, di kongireya damezrandina xwe da bihayekî taybetî yê ji bo rolê te danay. Nêrîna te li ser hindê çîye?

Bersiv: Em çaverêy bihadanana xelkîne , di vîya Partiyên xwe yên polîtîkî da. Û bihadanana Partî Demokratî Gelî Kurdistan bo rolê min nîşan didit ku ew bi kûrî li hunerî û rolê hunermendan dinêrit.

Pirsyar: Van heyama tu zû zû sera li Holenda û paytextên din yên Ewropa didî, aya te çî piroje hene?

Bersiv: Ji bilî nûjen kirina çend ahengan , min hinek pirojeyên heyn ku xizmeta doza me dikin. Lê ezê di demê wanda bidim xuya kirin.

Pirsyar: Tu pêşendeya Xebata çekdarî li Kurdistanê çawa dibînî?

Bersiv: Bi dîtina min jî bilî xebata çekda -rî li Kurdistanê çî şeweyên din nînin, weku dibêjin " Tiştê bi zorî birî her bi zorî dihête standin" . Lê divê xebata çekdarî ti -mamkera xebata polîtîkî bit, çunkî bêy pê -gehîştina polîtîkî nikarin şoreşeka demokratîk bikin û bigehînin armancên qenc, û gelek

Bo lapere(45)

welatê me wê kirî qada cengî û me pê bêhêz dikin û em bixwe jî xwe bêhêz dikin . Bila bînî bîra xwe ku çawa dagîrkêrên welatê me, li gel şaş û berûvajbûna îdolojîkî ya wan û dijatîyên li navbera wan, tim ji bo vemirandina serhildan û raperînên gelê me li hevîn. Vêca çima em ji bo rizgar kirina nîştîmanê xwe yê dagîrkirî yek negirîn û dest nedeyne destê hev ? Birastî divê em çak li xwe vegeirîn neku dem bibûrît û emê peşîman bibîn, bêy ku em hest pê bikin emê xizmeta dijminên xwe bikin.

Pirsyar : Me,Partiya Demokratî ya Gelê Kurdistanê, ji bo yêketîya hemû hêzên nîştîmanperwerên Kurdî bang kirîye, tu li vî bareyî çî dibêjî?

Bersiv: Bêguman eve helwêsteka bi dilsozî, û nîştîmanperwerîye ...Hêvîdarim ku hemû hêzên din li dû vî bangê we bînin,..Her weku min gotî ez ji wan kesanim ku ji bo yekîtî -yê bang dikin û piştevanê wî alî me yê ku alayê yekîtîyê helgirî û ez dibînim yekîtî pêtîvîyeka neteweyî û şoreşgêraneye....

Pirsyar: Aya tu bi hîç yek ji partiyên polîtîkî yên Kurdistanê ve girêdayî?

Bersiv: Weku rêkxistin ez bi çî partîyan ve girêdayî nînim...Lê weku hunermendekî min dostayetî bi tevan ra heye....Ez wisa dîza -nim ku hunermend divê ji bo xelkî bin neku ew nikarin bi awayekî rewan xizmetê bi -kin...Eger partîyeka şoreşgêr karî bawerîya pîranîya xelkî bi xwe bînit wî demî ez jî wê li kêleka wê partîyê bim.Çunkî ez pareka biçûkim ji wî xelkî... Û hêvîdarim ew roj ya nîzîk bit.

Pirsyar : Mebesta te di çavpêketinan li gel çend endamên parlemanê Holendî çî bû? Aya peywendîyek li navbera perlemanî û huner-rê Kurdî da heye?

Bersiv: Ji alîyekî ez dixwazim dengê Enternasyonalîzmî bo layê netewê xwe rakêşim . Û ji alîyekî din jî min xwest çend rastîyan bêxim pêş çavên perlemanî bi taybetî ew yar -metîyên ku rijmên wan didine dijminên me ku li dijî me bikar tînin, da bi erkê xwe yê mirovatîyê di perlemanî da hestînin. Eger wisa têdîgehî ez tenê hunermendekî sazvanîm , hêvîdarim bibûrî. Çunkî huner perçeke je xe -bata min li dijî kolonyalîst û paşverûyan

ji bo serxwebûna Kurdistanê.

Pirsyar : Bi tayê dîplomatkî ra ?

Bersiv : Dixwazim di rêya tayê dîplomatkî ra kar bikime ser welatên wan...Dixwazim jê -ra bêjim : Bese , netewekî pêtir ji "25"mil -yonan cengê man û nêmanê dîkî û raya giş -tî ya cîhanê ya bêdenge û her weku naxwaze guh li azar û nexweşîyên wan bibe...Her wisa divê em dan û standînen xwe bi welatên pêşketinxwaz ra xurt bikin, û jêra bidin za -nîn ku gelê me îro di çî durumên nexweşda -ye.

Renge hinek kes wisa bizanîn ku berêxwe -dana dezgayên rageyandina Holendî bo layê doza netewê me ji ber guherîna polîtîka fer -manrewaya Holendî ye bo layê me, lê ez ba -wer nakim ku polîtîka Holendî ji ya welat -ên din yê Ewropa Rojava cihê be... Û weku diyare polîtîka wan li dijî doza meye , her çende eger rojekê ji rojan, guherîn li Roj -helata Navîn da bi giştî û li Kurdistanê bi taybetî çêbibe, dibe ev polîtîke jî bihê -te guhertin...Lê pêtîvîye ku rageyandinê ji helwêstên rijîman cihê bikin...Çunkî çî caran helwêstê Holenda Dijî Turkiye nabe ji ber ku herdu di peymanan "NATO"dane... Û niha welatên sermayedar qenc dizanin ew dem bûrî ku ew bikarin doza kurdan ji bo armancên xwe yê taybetî bikar bînin . Û belkî baş jî dizanin ku niha şoreşa kurdî metirsîyeka me -zîne li ser berjewendîyên wan.

Ez wisa li mesela giring wergirtina dez -gahên propagandeyên Holendî bo doza Kurdî dinêrim , bi taybetî yaku ji ahenga îsal ya Newrozê li bajêrê ARNHEM bo min derketî, ku ji ber rolê mezinê hinek ji wan hevalên zî -rek bû yê ku karînin dengê rageyandina Holen -dî bo layê doza gelê me rakêşin...Lewra wi -sa dizanim eger karên min qenc ligel zîre -kîyên wan hevalan bêne rêkxistin wê encamên gelek baş bidest ve înin.

Pirsyar: Ji çî helwêstekî te hindê çavpêke -tînen rojnamevanî kirin û hinekên din neki -rin?

Bersiv: Weku hunermendekî, bi her awayekî ku ez bikaribim dê xizmeta doza netewê xwe kim. Û çavpêketînen min bi rojnamevanan ra kirin ji bo hindê bûn ku bikarim doza gelê kurd bi awayekî fireh bidim nasîn . Û paş

ÇAVPÊKETINEK LI GEL HUNERMENDÊ ŞOREŞGÊR ŞIVAN

Pirsyar: Em te weku hunermendekî şoreşgêr di -nasîn... Aya em dikarin ji serboriya te age -dar bibîn?

Bersiv: Eger hûn li dîroka xebata min a polê -tîkî binêrin wê aşkera bibe ku çima min rê -ya hunerî bijartîye... Ez di xêzaneka he -jar û tepeser kirî da hatîme perwerdekirin û tûşî gelek gîrûgirift û tengasiyan bûyn li jêr destê dagîrkerên Turkiye ji layekî, û ji layekî din jî li jêr destê hêzên kevneperes -tên navxweyî yên Êlî û derebeg....

Helbêt helbijartina vê rê jî ber barê ji -yana min bû, ku girêdayî guherîna civakiye , ne jî ber hêz lêkirina stiran û awazan bû, we -ku hinek kes hizir dikin.

Pirsyar : Aya tu li hêvîyêyî ku bizivirî we -latî? yan tu bi baştir dizanî ku her pen -ber bimînî?

Bersiv : Her weku aşkeraye çî xebatkarek ni -karit bêy gel û cemawer bijîtin... jî ber wê ez tim li hêviya vegeryanême bo welatî. Lê gelek mixabin ku perçebûna Tevera Rizgarî -xwaza Kurdî rêya vê daxwazê li min, û gelek kesên min min jî, ya girtî... Dizanî eger ez li gund û bajar û li ser çiyayên Kurdistanê û li nav pêşmergeyên qehreman da bistirim û li xweşî û nexweşiyên wan da bim ezê çiqas dilşad û kêfxweş bibim... Lê gelek caran serû -berên taybetî û yên babetî mirovî naçar di -kin jî bo karekî taybetî... Va (9) sale ez li Ewropa dijim , eve demekî kurt nîne jî bo yekê weku min ku jî gel û nîştimanê xwe dîr bit. Lê li ser hindê ra pêwendiyên min bi gel ra nehatîne birin, li hêviya vegeyanê bo Kur -distanê li gel yekgirtina hêzên Tevera Kur -distanê weku rêxweşkerê jî bo vegeryanê bo welatê xweştivî .

Pirsyar : Aya bawerîya te bi dirûşmê" Huner weku çekekî bikar di rêya rizgarîyê da" heye? Bersiv: Belê... Netenê weku çekekî lê huner weku çekekî gelek bikar di şerê serxwebûnê

da... û eger ev çêke çak bi kar bihêt wê ser -encamekî baş hebit... çunkî piraniya gelê me nexwendeware û stiran û awaz zûzû karî li wan dikin û lewra divê ku hunerî jî bo bili -nd kirinê pileya çanda wî bikar binin, û bi vî awayî emê bikarin karî li wan bikin, weku teorîya zanyarî ku zor ya girane jî bo wan heya têbigehin. Bi dîtina min hunerî di dîro -ka Kurd û Kurdistanê da rolê xweyê gêrayî di berengariya hêrişên dijminên dagîrker da bo ser welatî û lewra ku huner, weku stiran û awaza, bi awayekî rewan jêra dihête darêj -tin ew zû zû lê têdigehin û karî li wan dike.

Her wisa çunkî huner li cem kurdan azirîn û evîn û xweştivîye pêtir hestên wan dilivî -nit, û eger li stiranên min binêrin, bi taybe -tî ewên ku li dijî fêodal û paşverûyan hatî -ne vehandin , di binin ku heya çî radeyekî berê xelkê rênçer yê daye xebata netewaye -tî li kêleka xebata çîneyetî ... û lewra dijminên me yê zanf ku huner çendî tûje lew tim dikoşin ku dengî jê bibirin.

Pirsyar : Tu durumê perçebûyî li navbera hê -zên polîtîkîyên kurd da çawan dil'în?

Bersiv: Zor mixabin jî ber wî durumî, ez jî ber şerên navxweyî gelek dêşim. Hêviya min ewe ku hêzên polîtîkîyên kurd bi hevra rûnin û çareyekî jî xebata gelê mera bibînin... Sûdî jî serhatiyên gelên cihanê wergirin, çunkî pi -raniya partiyên Kurdistanê di warê îdolojî -kî da jî hev nizîkin divê hevbigrin yan bere -yekî Kurdistanî pêkbînin yan her nebit Pey -manekê bi hevra girêdin. û eger hinde alî wî -sa hizir bikin ku ewê bikaribin aliyekî din jî nav bibin bi dîtina min ew mezintirîn çê -setîye çunkî ew alî hindî bi zor jî bit ew nikarî bi zorê bigehit armancên xwe , û di -vê van awayên hizir kirinê jî rih derînin.

Tenha bi rêya gotûbêjên birayane dikarin aloziyan nehêlin. Bese ev halê em têda divê em hest bi berpirsariyê bikin ... Dijminan

va nameyên xweda hîvî dikin, ku sitiranên bi qedandina Karapêtê Xaço bi radioa Kurdî bidin.

Ev distirê , distirê û ew sitiran ge' dê wê yekêye, ku gelê ermeniya timê jî hindava kurdada xemxuriya mezin diyar kirîye, hatîye alîkarî û hawara kurda. Kê zane, dibe hema wê deqê gava Karapêt distirê, bizîşkê kurdî nav-dar Joraê Xudo zareke ermenî qenc kir. Awa Kurd û Ermenî bi vî awahî bûne dost û bira.

Haqas derheqa wîda. Niha em binihêrîn çika ew derheqa xweda çi dibêje û yê wî nas dikin derheqa wîda ser çi bîr û bawerîne?

-Min çavê xwe vekirîye-venekirîye., nava kurdada bûme, -Karapêtê Xaço dibêje û bi laqirdî serda zêde dike: Ez çiqasî ermenî me, haqas jî kurdim. Mamostaê minî pêşin dengbêjê kurdî bi nav û deng, sitiranbêjê pêlwe-şa Bexdadêye Kurdî Mehmed Cizrayî bûye. Gava ewî kilamên min bihîstin, awa got:

" Firqiya nava sitiranbêjî û dengbêjî da ewe, ku sitiranbêja fêrî sitirana dikin, lê ya te tebiyetê tu kirî dengbêj. Ji te dengbêjek mezin wê derê".

Ji sitiranên Karapêtê Xaço çend dengbêjê mayn jî distirên, Lê ya baş ewe, ku xut kilamêd bi sitirana wî pêlweşa kurdîda hatine nivîsarê. Ewî derheqa wê yekêda awa got:

-Eger bi rastî usane, ez gelekî memnûnim. Lê ew mezinaya min nîne. Gereke gelê kurda minetdarî hukumeta Ermenistanê be, ku destûr da çanda xwe pêşda bibe, gerekê em razîbûna xwe bidîne serokêradioa kurdî berê Xelîlê Çaçan, ku ewî nava 24 salêd serokatî-êda 1.400 sitran berev kirin û bi radioê dane weşandin, kire milkê gelê kurda. Bi bawerîya min, hemû sitiranêd kurdî bi radioê ji alîê dengbêjê herî başda tene sitiranê.

Karapêtê Xaço niha 71 salîye. Dest ji xebatê kişandîye (dev ji kar berdaye), dewlet her meh pera dide wî, lê ewî dest ji sitiranê ne kişandîye. û ew distirê, ewê bi sedsa-la bistirê...

Gava ku gelê kurda dibêje: " Dengê te ji mera, kerema xudê tera".

TÊMÛRE XELIL MÛRADOV

Yekîtîya Sovêtî

ZAROKÊN ŞOŞENGÊRA

Di nav gelên bindestên cihanê da tişteki gelek asayî ye ku jinên xebatkara di demekî da zarok peyda dibin ku babên wan li mal nî-nin, yan li qada şerî ne. Li dijî dagîrkera şerî dikin, yan di zîndanên dijminan da ne, û yan jî berî çend meha bi destê zordarên dagîrker hatine şehîd kirin.

Gelê kurd jî weku hemu gelên bindeste, ji Kurdistanê her sal hezaran zaro peyda dibin bêt ku babê yekî ji wan li hindavî serî bit. Pêşeng û Kawe jî du ji wan zarokane ku demê çavên xwe li cihanê vekirîn hiç yekî ji wan babê xwe ne dît. Babên her duya Pêşmergehên Partîya mebûn, Partî Demokratî Gelî Kurdistanê, û pênc meha berî ev zaroye bihêne cihanê herdu, bi hevra, bi destê rijîma xwînmêja Seddamê faşîst hatin girtin û ketin zîndanê. Hejî gotinê ye ku yek ji wan zaroyan bi navê govara partiyê "Pêşeng" û yê din bi navê şehîdekî qehremanî partiyê "Kawe" hatin navîn kirin.

Em peyda bûn û navîn kirina wan pîroz di-kîn û nêvîdarîn ku roja roxandina rijîma Seddamê xwînmêj ya nêzik bit da ku babên her-du zaroyên Kurdistanê bizivirin mal û bi hevdu şad bibin.

" P Ê Ş E N G "

TÊBÎNÎ :

Xwendevanên hêja :

Li ser para kurmancî ya herdu jimarên bûrî yê Pêşengê hatibû nivîsandin (Sala:3) û li ser para soranî jî (Sala:2) hatibû nivîsandin. Lê ya rast ewe ku Pêşeng bi vê jimara xwe (jimare:7) kete sala xwe ya Sêyem, Vêca em daxwaza lê bûrinê dikin, û zor supas.

JÎ CERGA DENG BÊJ Û SAZBENDÊN ME DENGÎ LI DÎNÊBÊ - KARAPÊTÊ XACO

Bal gelê Kurda edeteki awa heye: Gav deng -bêjek kilamê bi hostati distirê, hizdiki ew kilam ewi sêwirandibe, yanê jî cimê, hesab yeke, ew dengbêj dikeve bîra merîya.

Her dengbêjek çiqas kilamajî bistire, ji wana yek tenê dibe sertaca kilamêd wî û cim -et hîmli bi wê kilamê wî nas dike. Dengbê- jê jêhatî Karapêtê Xaço, ku eslê xweva erme -niye, bi kilama "Dayikê" va hatîye nas ki- rin. Lê gelo ew tenê bi vê kilamêva eyane? Na ew gelek kilamêd xweş distirê û bêy zêdeki- rin em dikarin bêjin, ku her kilameke wî he- sab dibe dur û cewahira sitranbêjîya Kurdî.

Zarotî û xortaniya Karapêtê Xaço li gun- dekî Kurda, li navça Cizîrê derbas bûye. Day -ka wî bi kilamêd lûrîkirinêva colanka wî hejandîye, bi nazikî ew razandîye. Û dengê kilamêd dayka wîye xweş, akil û kubara kur- dî tê qey bêjî bi şîrê dê ketiye nava xwîn û ruhê Karapêtê biçûk, û çawa ku niha ew bîr tîne, gava ancaxkî 3-4 salî bû û sarwendîya cihê-cihê dibihîst, haqas şa ne dibû, lê ga- va sazbandîya kurda dibihîst, bê hemdî xwe direqisî.

Karapêtê Xaco bi sitiranava mezin bû, gi -hişt. Ewî sitiranêd cihê-cihê distira, herwa -ha sitiranêd derheqa wê newekehevtîya sos- yalîfêda (ciyakî), ku li wî welatî hebû, û bavê wî jêra digot: "Bistirê, kurê min, bistirê, ro -jek ji rojan wê ber me jî dergê xêrê vebe, emê jî ji vê qultîya sala xilasbin".

Û ew dengê xêrê sala 1946 a vebû, gava bi gelek ermenîyara tevayî mala wan jî hate welêtê kal û bavê xwe Ermenîstana Sovîet. Ga -va lingê xwe danî ser xweliya wetenê, ew ramûsa û got: "Şikir xudê, em îdî li mala xwedanin. Xiyalêd meye bi sala hatine sêrî, mîeser bûn."

Ermenîstana sovîetda ew bi dil qebûl ki- rin, avayê jiyînê danê, bi bax û baxçeva. Ka -rê Karapêtî pêşin, ku ewî kir, ew bû, ku ha -te rêdaksîona radioa kurdî, û ew bû dengbê -jekî radioa kurdîyê pêşin û yekî herî hiz- kirî.

Ew bi xwe kilama naefrîne, lê kilamêd usa distirê, kîjan temamiya cimetekê sêwirandîye û niha jî ew zên û şureta xwe qulixî wê cim -etê dike. Îro 30 sitiranêd wî li dengxana radioêda têne xuyakirinê.

Sitira, sitira û rojekê jî dengê wî gi -hişte Kombozîtorê gurc, karkerê hunurmendî- yî emekdar-Çixîkvadzê û hêjayî vî qîmeta bilind bû.

Nikare biqewime, ku Karapêtê Xaço îdare- ke sazbandîfêda xwendina xwe tamam ne kiribe. Ew dengbêjekî eynaf û bê qusûre.

Belê, ewî dengê xwe bal tu pêşekzanekî h'el ne kirîye, lê li çiya û banfêd gundê xweda h'elkirîye, li kîderê bûye şivan û ga -van. Bilûra wî tunebû, lê ewî bi dengê xwe- yî zîz gazî berxa dikir. Dengê wî ew dor-ber hildida, digihîşte hetanî gund. Û gava gunf- ya hîvî dikirin kilamekê bistirê, ewî awa ber -siv dida" Li vira cî tenge, werin çiyê, ezê li wêderê wera bistirim".

Karapêtê Xaço bi kilamêd xweva nava deng -bêjîya Kurdada şorişek kir. Ew kilamêd kur- dîye mêranîfê haqas bi hewes, aza distirê, we- kî meriv tirê ew bi xwe tevî wan qewmandina bûye û niha jî bi kilamekî distirê. Ji ki- lamêd wîye evîntîfê û govendê niha gelek şa- yada distirên. Lê, diyar, ku yek bikaribe ji kilamêd wîye mêrxasîfê wek wî bistirê. Xwe -zma, kilama "Edûlaê" û "Lê dayê". Van kila- mada nezikayî û dewlemendîtiya sazbandîya kurda bi şam-şureta xweva tê kivşê.

Dereca çanda kurdaye dengbêjîfê haqasî bi -lînde, haqasî dewlemend û kevne, wekî gelek sazbandzan, firmayên sazbandîfê guhdarîke me -zin danîne ser. Awa, bo nimûnê, sala 1978 -a koma hemcîhanê-YUNESKO du selikêd kilamêd kurdî derxistin, li ku kilamê Karapêtê Xaço jî hene. Kilamêd bi sitirana wî ji alîfê kome -lên kurdaye "Pale", "Azadî", "Dengê Komkar" da ser kasêd û selika hatine weşandinê.

Eva weka 40 sale, ku ew bi radioa kurdî distirê. Lê hetanî niha jî gelek radfoguhda -rêd welatê me û welatên Rohilata Navîn na-

1973 ê ji bona çapkirina dîwana xweya dûwem "Kime EZ ?" çû lubnan û heta sala 1975 ê li wir maû paşî hateve Sûrîyê û ta havîna 1978 ê li Qamişlî ma û piştê ji bo çapkirina dîwanên xwe çû Siwêd û li wir jî(4) dîwan çap kirin.

Jibîlî (7) dîwanên Seyday(Diwana YEKAN , SEWRA AZADÎ : KÎME EZ ? , RONAK , ZEND-A-VÎSTA , ŞEFEQ (Û HÊVI) û Ferhenga Kurdî , û Gotina Pêşînan ,du çîrokên kurdî bi navên : Cim û Gulperî, û Reşoyê Darê jî nivîsandîne û sê pirtûk wergerandîne ser zimanê Kurdî: " Rikeberî li ser Kurdistanê ,ya Xalffîn ,fir -tûka ku "Îgiltin" li ser Komara Mehabaç ê nivîsandî û çîrokeka Farsî li ser kuştina Şoreşvanekî Iranî.Eve û bi deyan gotar û helbestên ku di rojname û govarên kurdî da (weku govarên Hewar,Roja nû û Stêr) belavbû -yîn.

Di demekî da ku Seydayê Cigerxwîn pir bê -rîya gel û welatî dikir û tim daxwaza vege -ryanê dikir dilê wî rawesta û êdî lînexist. Û li gor wesiyeta wî cenazeyê wî anîn Qamiş -lî veşartin,li roja 5/II/ 1984 ê netenê xel -kê bajêrî belkî bi deyan hezar kes ji dûr

û nêzîk hatine pêşwazîya cenazey û tevda bi yek deng hawar dikir"Cigerxwîn namirî"Erê, seyda namirî"Namirin ewên ku li nev dilê gel da dijîn " nemaze mamostayekê weku Cige -rxwîn yê ku tim yar û evîndarê gelê xwe ma -yî û yê ku helbestên wî li ser zimanê her rênçberê kurd,li ser perên defterên her şagirdekî kurd,Casimê Celîl di pêşgotina dî -wana ŞEFEQ da dibêjît"Zarokê' kurd li Erme -nistanê,şagirtên koma çaran gava pirtûke

xweyê(ZÎMANE KURDÎ) vedikin, şêra Cigerxwîn "Xwendin" dixwînin.Ewana dengê helbestvanê şoreşvan dibehên,dengê nalîna dilê wî bona halê welêt,gazîya wî,ku xort û keç baş dix -wînin).Cigerxwîn wê her û her bimîne hest û hoşê nivîskar û helbestvanên kurda.Ewê her bimîne piştevan û dilgerimkerê rencberên xe -batkerên kurd di şerê wan da li dijî degir -kerên welatî, û li dijî begler û kedxwarên dengê wî di guhên xortên têkoşer da wê tim bimîne dema jêra digot:

Em şêrên çiya , piling û ejder
Zaz û bext û lör,sor û hekarî
Rabin bibin yek , destan bîdin hev
Ji bo me divêt tenê hişyarî.

(Zend-Avista ,laper 66)

Her weku Profîsor Qenatê Kurdo di pêş gotina xwe da ji bo dîwana ZEND-AVÎSTA nivîsandî"Cigerxwîn bi rewşa xweva bi efi -randinên xweva, bi ramana xweva behra bê berî û bê binîye, gelek girane meriv noqî wê behrê be ûbizanibe çî di wê behrê da he -ye.Bona vê yekê divêt meriv noqimvanê za -na û pispor be."Mirovên pispor û şareza -yên zimanî nebin çî kes nikarin durr û gewherên nivîsarên mamostay binasin. Tenê mirov dikare bêje :Cigerxwîn hosta û mam -stayê helbest û nivîsandina zimanê kurdî bû.Helbestên wî xetîrin di rêya serxwebû -na Kurd û Kurdistanê da.Cigerxwîn xazokê dostî û aşîyê bû li navbera gelên cihanê li dijî Emperyalîzm û Kevneperestîyê."Pir -sa dostî û biratîya hemû gelên cînar û tema internasyonalîzmê Cigerxwîn her dem dike binyata helbestên xwe.Eve meznaya Cigerxwîn û bîr - bawerîya wî."(Ordîxan ê Celîl,ji pêşgotina HÊVI.)

Lê,mixabin, daxwaza xebatkar û helbest -vanê mezin nehate cih ku digot:
Mebêjin Seyda Cigerxwîn bûye kal

Divê bimînim heta dilber bibînim.

Lê belê dîsa em bi bawerî ku ew xurtên ku mamostay bi xebat û helbestên xwe hişyar kirin wê dilbera wî, Kurdistanê şîrîn bixemilînin û dilê mamosta Cigerxwîn û tevayîya cigerxwînen we -latî wê şad bikin.

Hizar silav û rêz bo canê te ey mamosta Ci -gerxwîn , ey hestiyarê gelê xwe, ey piştevanê çî -na xwe û ey dostê gelên bindestên cihanê.

Belê , Seyda Cigerxwîn bi helbestên xwe yê agirîn xurtên kurd li dijî zordarî û bindestiyê han didan lê demê xebatkar radibûn, ji ew di pêşîya wan da bû. Demê şoreşa Şêx Seîd li Kurdistanê Turkîye çêbûy helbestvanê me xwe geyande rêza xebatkar û şoreşvana li qada şoreşê , û li şoreşvanan di kire qirî :-

Dizanim di dilda tu şoreşgêrî
 Di vê rê da nemrî tu jê nagerî
 Bibe canfidayek bi nav û bi deng
 Digel dijminê Kurd bi êriş û ceng
 Tu rextan girêde bibe nijdevan
 Bi kom û bi leşker wekî Erdewan
 Bi top û tivingan herin ser çiya
 Tu bistîne tola jin û sêwîya.....

(Zend-Avîsta laper 63)

Û piştî wê şoreşê hate Kurdistanê Îraqê û piştra çû Kurdistanê Îranê jî . Li sala 1927 ê zivirî gundê " Hesarê" cihê bab û ba -pîran li Kurdistanê Turkîyê, çunkî li sala 1903 ê li wî gundî hatibû cihanê, û li wir

jinek ji xwe ra anf, û sala 1928 ê zivirîye -ye Sûriyê û li gundên Kurdistanê bû Mella. Lê seyda herî berdewam bû li ser nivîsandî -na helbestên niştimanperwerî. û bere bere bîr û bawerên pêşverû di helbestên wî da xu -ya kirin. Û her wekî Kemal Burkay di pêşgo -tina RONAK da gotî: " Di dinyayê da hertişt görê şiroten dorberê xwe pêk tê , merivên rê -ber, serok û senatkarên mezin jî gora hew -cayên . zeman û mekan derdikevin, dighên. Mil -letê me şairek mîna Cigerxwîn derxist , ji

ber ku Kurdistan hewcedarî wî bû." raste ku di wî demî da gelê Kurd hewcedarî xebatê çinayeti jî bû, li kêleka xebatê neteweyî , vêca seyday di helbestên xwe da dev avête axa û beg û birciwaza û bê tirs û bê veşartin ji karker û rênçbera dixwest guh nedin wan çunkî ew heyranê canê xwe ne ne heyranê gelê xwe ne û jêra digot :-

Ev bûye sed salên we
 Kûçik dixun malê we
 Keşê û şêx û mela
 Li we dikin teşqela

Axa û mîr û paşa
 Wek hirç û gornepaşa
 Ew tev beg û efendî
 Lê win ji wan ra gundî...

(Zend-Avîsta, Laper II4)

" Seyda rast bi rast bala xwe dabû mîr, beg axa û şêxan. Ji lewra ji xwe re dijminine xurt û dijwar peyda dikirin. Carna cih lê te -ng dibû. Lê seyda pê perwa, gûrê xwe di ser serê wan ra wediweşand û eşkere digote wan ez dikim bi wî gûrê serê we jêkim". (Celadet Alî Bedirxan, ji pêşgotina Diwana YEKEM)

Hêr ji ber wan xebat û bîr û bawerên niş -timanî û pêşverû bûn ku seyda rast gelek tengavî û nexweşîya hat, çî bi destê dagîrke -ran û çî ji destê beg û mîrên paşverû , lê ewan nekarî wî ji rê biderxin û yan li ser xebatê dilsar bikin. "Ji vê pêva, di rojên tengî û zîvarîyê da jî, dilgeşî û comerdî ji Cigerxwîn bi dûr neket. Rojekê min ew di teng û bêhêvî nedît, çî dema lê qewimîya....stevî zîvarîya xwe her û her destê alîkarîyê dirê -jî heval û hogirên xwe kirîye "(Osman Sebrî, ji pêşgotina SEWRA AZADÎ).

Demê şoreşa niştimanîya I4 ê Temozê li Î. raqê rûday seydayê Cigerxwîn bi lez xwe geha -nde Îraqê da ku ew delîva bo kurdan peyda -bûy, ji bo pêşvebirina zimanê Kurdî bikar bi -nit, û bû mamostayê zimanê Kurdî li Zanku -ya Adab. Li Danîşgoha Bexdad û bi dil û can ji bo zimanê kurdî xebitî û pirtûkeka kurdî bi navê "Awa û destûra zimanê kurdî" û fer -hengek jî bi navê "Ferhenga Kurdî" nivîsan -dîn. Û piştra zivirî Sûriyê, û li salên 1969ê û 1970 ê seyda li nav rêzên şoreşa Kurdistana Îraqê da bû. Paşî zivirî Sûriyê .Li sala

CIGERXWÎN JÎ HESARÊ TA STOKHOLM HER XEBÎTÎ

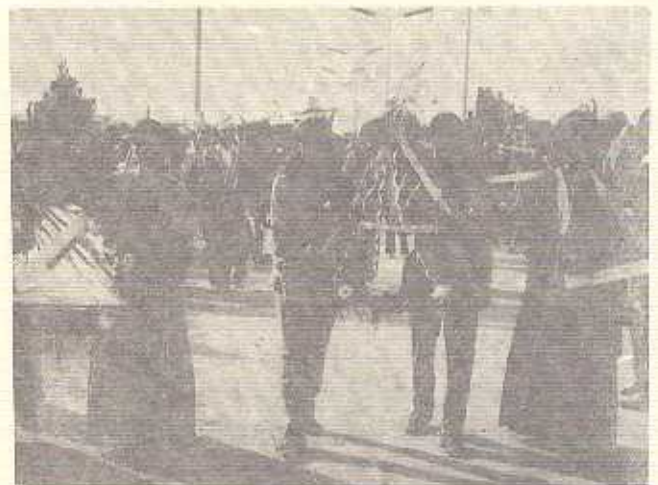
Li roja 22/Çirya Paşîn a bûrî da dilê helbestvan û hozanê rênçberên Kurd û Kurdis-tanê ji lêdanê rawesta,erê, li wê rojê Sey-da Cigerxwîn çû heqiyê,hozanê gelê Kurd li pêşçavan winda bû, lê ew berzenebû,belkî di kûratîya milyonan dilên evîndarên wî da ma, û ewê tim bimîne jî.Çima ku Cigerxwîn jî di jiyana xwe da evîndar û şeydayê gel û nişti-manê xwe bû jêra xebitî û xwe gorî kir ,wî di zarokîya xwe da weku zarokên kurdan teva birsêti û mandibûn pir dîtin.Di xurtaniya xwe da jî,dîsa , weku hemî xurtên Kurda zor û sitema dagîrkera dîtin, û li her çar par-çan ,gund bi gund bajêr bi bajêr,gerîya û li dest û çiya û kanî û rûbarên Kurdistanê seydebû, û hest û sozên wî livlivîn û pir bi dengê xwe hewar kir:

Dilber ciwane şirîn û rinde
Şox û şepale bejin bilinde
Serî gihaye ber tacê gerdûn
Li ser serê wê taca Ferîdûn
Bi jêr de berdun guli û reşbisk
Kiras bihare, sor û zer û kesk
Dur û cewahir ji dême, xweş rû
Kevanê Behram - çopîne ebrû
Du çavê mêrkuj , pingav û pêtrol
Lê sing û gerden Cezîr û Bîngol
Hêstir ji çavan cobar û robar
Li ser me digrî ,nalîn û hawar
(Şefeq,Laper 51)

Wî ew welatê pir xêr û bêr dît ku çawa bi destên dagîrkeran hatiye parçe parçe ki-rin, û kul û derdên hejarên Kurd ji nêzik-ve dîtin û ew milletê mêrxas û kêrhatî û kevnar dît ku çawa bê maf û bindest dijîjîn lewma navê xwe danî CIGERXWÎN .

Rastê ew ji bo xwendinê digerîya lê ewî li gel xwendina xwe xebata niştimanî jî dikir û dengê xwe digehande rênçber û hejar

û bindestên Kurdistanê da ku wan ji xewa bindestiyê hişyar kit." Dî ber xwendina xwe ra xebata niştimanî û milletperweriyê jî meşand,bi dengê bilind û bêtirs û bê pirs Li ristên xwe da gazî milletê Kurd kir, ji bo hişyar bibin, bindestî û sitemkarîya di-jmin li ser xwe rakin!(Hemîd Derwêş , ji pêşgotina KÎME EZ? ,1973 Lubnan).Hîngî ma-mostay ji milletî ra digot:-
Bese,millet li te şerme
Hetta kengî di xew da bî?
Di bin destên neyaran da
Hejar û dîl û kola bî ?
Bihar va tê çiya xweş bûn
Weke şeran herin şer em

Çima wer jar û xemgîn bî
Hetta kengî tu ranabî ??...

(Şefeq,Laper 15)

Û bangî. xurtên kurd dikir û digotê :-

Tu xortê ciwanî, tu zana û jîr
Xebatê bike xweş bi tektîk û bîr
Bixwêne, bibêne mirovên şiyar
Gihan ser sitêran, tenê bendewar....

(Zend-Avista,Laper 87)

JÎ RAPORTA POLÊTİKÎ YA PARTÎ DEMOKRATÎ GELÎ KURDISTAN

(JÎ BINGEHÊ ÎDOLOÎK Ê PARTÎY PÊŞENG)

Di her rûdaneka siruştî û dîrokî û civakî da dijayetî hene û çî ji wan rûdanan tunene ku dijayetiyên xwe yê taybetî nebîn û dijayetîya dijan û yekêtiya wane ku bizavê pêşve dibit.

Dibê mirov dijayetiyên serekî û yê duwemîn bi hûrî destnîşan bikit, çunkî şaşbûn di destnîşan kirina dijayetîya serekî û dijayetiyên duwemîn da û tevlihev kirina wan şaşetiyên mezin û belkî karesatan bi xwera dînit.

Dibê gişt qenc bête fêmkirin çunkî taybet pareke ji giştî, û belkî pareka gelek biçûk, û mirov bi diristî li taybetî tênegêhit bêtê têgehîştina giştî. Ji bo têgehîştina her tevgera şoreşgêrî ya îroyîn pêwîste tevgera şoreşgêrî bi awayekî cihanî bête fêmkirin û di nav rêveçûna mirovatîyê li dîrokê û pêşveçûna tevgera dîrokê ya îroyîn, yanku derbazbûna komelên sermayedarî bo sosyalîzmê û nemana rijîma kolonyalistîyê û zêdebûna têkoşîna gelan ji bo azadîyê û dijî Emperyalîzmê ku eve du nîşanên serekîne ji bo demê îro.

Piştî têgehîştina giştî bi awayekî fireh û kûr dibe taybet bête fêmkirin li ser hîmê tênerîna wî di siruştî da, yanku berdest û destnîşankirina dijayetîya wî ya serekî û dijayetiyên diwemîn û paşî girêdana vê taybetê bi giştî ve li tevgera şoreşgêrî di rêya helwestên navneteweyî, û ev rêbaze çavêkirinê û mîkanîkîyê qebûl nakit.

Têgehîştina kira şoreşgêrî bi awayekî cihanî (yanku têgehîştina giştî) pêwîstî lêkolîneka berfireh û kûre yekem li ser hîmê destnîşan kirina dijayetiyên vê kirê bi awayekî cihanî û îroyîn, û diwem lêkolîna dîroka vê kirê di pêvajoka mirovatîyê da, û sêyem hûrik li pêşendeya wê nêrin. û lêkolîna dîro-

-ka wê karekî pir girîng, çunkî halêhazir pa-reke ji kira şoreşgêrî di dîrokê da, û gelek zehmete mirov kireka şoreşgêrî têbigehit bêtê ku dîrok û rihên wê têbigehit. Yanku dîrok pêvajoka mirovatîyê yan pêvajoka civaka mirovatîyê di demên bûrî da.

Bêguman dînamîkiya dîrokê dijayetîya çîna-yetîye bi awayê deverî (mihelî) û cihanî ve yanku dijayetîya ji ber çewsandina çîneyetî

bi destê çînekê, yan çend çînen çewsêner, û çewsandina gelekî, yan çend gelan, tevda bi destê çînekê yan çend çînen çewsêner ji netewên din. û her weku sosyalîzma zanyarî daye xuya kirinê şerên mezinên dîrokê ew şerî ku li navbera çînekê yan hînek çînen çewsandî û çewsêner, yan li navbera gelekî tevda û çîneka çewsêner ji neteweyekî din.

û ji bo têgehîştina kira şoreşgêrî ya deverî dibe tiştên me li jor baskirîn bêne zanîn û bawerî pê hebit û xwe bi aliyê pêşverû di hevrikîyê da bi hizr û xûyê xwe ve li gel hevjinê bi kira şoreşgêrîya deverê ra û pişqdarîyê têda bikit û di serhatiyên wê da niqûm bibit. û herwesa dibe dîroka kira şoreşgêrî ya nîştimanî qenc û bi hûrî bixwînit, çunkî kira şoreşgêrî ya nîştimanî hevrikîyeke dîrokiye û rihên wê hene. û egerên ^{ku} hevrikîyê rên ku vê hevrikîyê pêk tînin hêdî hêdî tene guhertin û tim gelek saxlemiyên xwe diparêzît, lê serketin her ji bo aliyê pêşverûye di hevrikîyê da anku her ewe ku dê bihêz kevit û pêşkevit û pêşende her ji bo wî aliye. Lê aliyê paşverû di hevrikîyê da herçend hêz û zor jî hebit di encam da herî bîhêze. û demek wê bê ku terazîya hêzan wê di berjewendîya aliyê pêşverû da be û ewê serketinek wî-

Bo lapere(45)

-yêda hemû hêzên nîştimanperwerên xebat ji bo çarenûsê civaka kurdewariyêda dikirin li dora xwe kom kiribûn, piştra li Îraqê û Turkiyê her bi vî navî partî çêbûn. Partiya Demokrata Kurdîstana Îranê rolekî rêkxistinî yê giring di rabûna tevgera Kurdî li Kurdîstana Îranê, li piştî şerî, gêra û herweha li tevgera netewî ya kurdî li Îran û Îraqê li salên 60 an û nîva yekê ji dehşalên 70ê da.

Kurdîstana Îranê û ya Îraqê qada serekîbûn ji bo xebata netewî bi dirêjîya qonaxa piştî gerê cihanî, û Mistefa Barzanî serokê Partiya Demokrata Kurdîstana Îraqê taku naverasta salên 1970 serkirdayetiya tevgerê dikir û pêrsinalekî here mezinbû, bi dijayetiya xweve, ji bo tevgera netewî ya kurdî li sedşala bîstê da.

Serencam, xebata girana milletê kurd ji bona mafên netewiyên rewa çend aliyên wê he - ne, ew ne tenê koma alozî û dijayetiya Rojhelata Dûr û cihanê nîşan dide, belkî ne- wekhevîya ku dirokê li hêla pêşketina civakî û aborî û polîtîkîya navxweyî li perçeyên Kurdîstanê pêkainî. Bi vî rengî di bî- nin ku kurdên Turkiyê tiştek bidestve ne a- niye û rewş û pergala wan niha jî ji berê qenctir nîne, kurd bê parin ji hemû mafên xwe yê netewî, xwendin li dibistana û weş- na belavokan bi zimanê xwe yê zikmakî qede- xeye. Li gor rêbaza şovênî ya resmî kurd li

Turkiya bi "Turkên çiyayî" tên nav lê kirin her bizav û livîneka polîtîkî di nav kurdan da bi hovêtî tête serkût kirin.

Li Kurdîstana Îranê rewş bi awayekî dîna

li Kurdîstana Îranê rewş bi awayekî dîna li wir. Ji ber hinek boyên bahetî ku delîve ji bo tevgera netewî çêbûye ku fireh bibe. Piştî şerrê cihanî yê diwê, her zû, bo deme- kî kurt û bo cara yekem li diroka gelê kurd da. Li Kurdîstana Îranê rişîmeka Komarî ya Otonomî dirust bû ku paytextê wê Mehabad bû lê li dawîya sala 1946 û da bi destê hêzên kevneperestên îranî û Emperyalî roxa. û hi- kometa zordara şahîşahî li demê van 30 sal û çendên bi şûnda zor bi hovêtî tevgera ne- tewî ya kurdî serkûtkir, (piropagendeya res- miya îranî ji kurdan ra digot "Ew farsên rewş û nêrînen xwe yê netewî ji bîr kirin)

û ev şewaze jî bi şeweyekî nerm û bi xapan- din bi kar tanî û her di wî demî da jî îra- nê hewl dida ku tevgera kurdî li Îraqê jî ji bo mebest û daxwazên xwe yê tenekar bi kar bînit. Şoreşa Îslamî li Îranê û bi şûn -da şerrê îran û Îraqê bûne egerên hindê ku tevgera netewî ya kurdî ji nûve bête ser şa -noyê, niha çare serkirina mesela netewî û bi taybetî mesela kurdî li Îranê giranîyek peyda kirîye.

Tevgera netewî ya kurdî li Îraqê şeweye- kî firehtir yê peydakirî. Şoreşa Kurdî ji 1961 ve (li gel hinek çaran şerr rawestandi- nê) li Kurdîstana Îraqê berdewam bûye û or -dîyê Îraqê hiç demekî karîne ji nav biri -na wê nebûye. Tenê wî çaxî tevger rawestabû ku sala 1968 ê serokatîyek nû li Bexdayê de -stheletî bi destê xwe girtî û gelek tenaz- ul jî kurdan ra kirin. Yasaya II/Avdarê/1970 ya ku i'tiraf bi mafên gelê kurd kirî li ser hîmê Otonomîyê, li ser hindê ra ku hemû daxwaz û mafên rewa yê kurdan bi cî neanîn (bi taybetî diyar kirina sinorên devera O -tonomî) , ya birastî jî naveroka wê bi cih ne anî, lê dîsa wê yasayê giringîyeka dirokî hebû ku ta niha cara yekem bûye. Ji xwe eger ev rêye ne hête wînda kirin û dirêjî pê bî- te dan renga çarekirina mesela kurdî ber bi nêzîk bûnê bibe.

Gelê kurd yê (20) milyonî, bi hêviya stan -dîna mafên xweye (bila li destpêkê da sade jî bin) li hemû perçên Kurdîstanê. Xebatê di ke ji bona mafê çarenûsê ku di durumên îro da Otonomî giringtirîn neyê. Ev xe- batejî sext û dirêje, dijminên gelê kurd pêşberî armancên wan gelek asteng û tegere danîne, lê niha hinek nîşanên dilgermker he -ne, çunkî ew dîtina ku çareser kirina bin -gehîna rewşa aloz ya kurd têda dijîn bi pê- tivî dizanin, roj bi roj firehtir dibe.

Ev gotare di jimara (12/meha12/1983)ê da rûpelê 36-39 ji govare (Asîya û Afriqa îro) hatibû belav kirin, ev govare govareka polê -tîkiya mehaneye Enstîtuya Rojhelatnasîyê, ya ser bi korrê zanyarî yê Sovêti, dardêxit. Herwisa ev gotare li vê dawîyê li rojnameya Pravda da hatîye belav kirin.

-rden, jibilî hindê jî serokên ayînî û hozê
-tî û derebegî û...HD bertîl dikirin.Û kêma
nî nekarîn

-tîyên netewî yê ji bo azadiyê di xebitîn
li Imperatoriya Osmanî û Îranê nekarîn tiş
-tekî bi dest-xweve binin, belkî gelek aloz
û şepirze jî bûn, kurd jî gelek aliyan ve
wisa lêhatin û di encamê da milletê kurd pi
-ştî şerrê cihanî yê yekan zêdetir parçe pa
-rçe bû.Û kurd,yên berî hîngê li deverên E-

rebî yê bindestê Turkîya Osmanî dijîyan
niha ketin Iraqê û Sûriya,yên li Iraqê ke-
tin bin destelatdarîya kolonyalîya Îngilîzî
û yê li Sûriyê ketin bin destelatdarîya
Kolonyalîya Fransê da.

Hatine dinavda ya rast bi xweya Imperya
-lîzmê bo Kurdistanê çend astengên din yê
nû dirust kirin di rêya çareserkirina mese
-la netewî ya Kurdî da.

Ji aliyekî din ve piştî şoreşa Oktoberê
û bilind bûna rivîna(gurriya) şoreşê li he-
-mû cihanê da û gels bûna sîstema kolonya-
lîzmê û Imperyalî,Ronahîyeka mezin li pêşî
-ya milletê kurd peyda bû ku li berî hîngî
û li hîç demekî nedîtibû, vê jî rolekî des-
-stnîşankirer hebû di çarenûsa milletê ku-
rd da,ne wan aloziyên katî, ku ji ber xurt
bûna Emperyalîzmê li Rojhelata Nêzîk da pe-
-ydabûyn.

Baştirîn nimûne bi nîsbet kurdan tecru-
ba Yekîtiya Sovyêti bû di çareserkirina me-
-sela netewî da, û bi taybetî dana hemû de-
-lîvan bo Kurdên Sovêtistanê,bi şeweyekî
giştî li komarên xwarê yê Qefqazê dijîn ,
li pêşveçûna mafên netewî û serbestiya wan.

Li salên 1920-1930 an da li Turkîyê û
Îranê û Iraqê bi awayekî bihêz berxwedanên
Kurdan li dijî desthelatîya Imperyalîzmê û
polîtîka şovênî ya welatên Rojhelata Nêzîk
sebareti bi mesela kurd destpêkirin,vê carê
jî ser ji nû berxwedanên kurdan ser ne ke-
tin. Û li hîç yekî ji van welatan nekarîn
bi kêmişî hinek ji mafên xwe yê rast û di
rust bi dest ve binin,encama wê jî hoyla
-waziya leşkerî û polîtîkiya wan berxweda-
nan bû li gel paşvemana timamî ya bîr û ba
-werên civakê kurdî ,her weha rewşa bi
kêr nehatiya cihanî bo kurdan,li gel hindê
jî ev deme bû qonaxek ku tevgera netewîya

kurdî havête di qonaxekê nû da ku bêguman
hemû taqet û şîyan xistibûne karî bo ji nav
birina şeweyên hozetî û fêodalî yê xebatê û
dirust kirina rêxista polîtîkî ya çalak û
gelêrî ku bikaribe pêşengîya milletî bike.
Milletê kurd jî taqîkirinên demê navbeyna
herdu şerên cihanî di xebata azadîxwazî da
bi taybetî berî dawî bûna cenga duwê û pêşî

wê feyde wergirtin. Guherînên dirokî-cihanî
yê ku piştî şerrê cihanî yê diwê rûdayn ze-
-mîneyeka dahatina qonaxeka nû ya baş bû ji
tevgera netewî ya kurdî ra,mîrov dikare vê
çendê ji pêkhatina hêzên wê yê dinamikî û
serkirdayetiya wê û şeweyê xebatê destnîşan
bike ku demokrati şoreşgêre,herçende ku ji
aliyê çîneyetî ve vê tevgerê komeka berfi-
reh ji hêzan li dora xwe civandine.Û xebata
milletê kurd jî bo mafê çarenûsa xwe li ser
himên demokrati fireh bû û her di wî çaxida
guherîna civakî di vê xebatê da roj bi roj
giringtir dibûn û ev guherîne berjewendî
-yên çîneyetiyên xelkê tepeserê kurd dipare

Pêşevaniya tevgerê kete destê Partiya De-
-mokrata Kurdistanê Iraqê,ya ku her li dawî
-ya cengê cihanîyê diwê xuyakirî,û di rastî

KURD Û MESELA KURDÎ

PARA 2.

LAZARÎF

Rewşa aborî û civakî ya rênçberên kurda gelek xirabe, li çav rewşa cotkar û karker û kasibkarên Turk, Fars û Ereb û bi kêmfî dikarin li van hejmarên xwarê da vê çendê bidîne pêş çav:

Sala 1975 ê dahatîyê her mirovekî li Kurdistana Îranê ji 150 dolaran pêkhatibû beranber bi 1340 dolaran li hemû Îranê. Li Kurdistana Îraqê kêmtir ji %10 î wan pera yên ku li pey nexşa bo pêşvebirina welatî danayî ber dikevin. Ji 150 pirojeyên pîşezazîyê tenha ji bo (4) pirojan li kurdistanê biryar dabûn, herçende vegarên xav ji bilî pitrolê, ku naxazit mirov bas bikir, di kevne nav Kurdistana da. Sala 1970 li Kurdistana Turkî ji bo her 10 hezar kesên yek dîktor hebû ku bi nîsbeta hemû Turkîyê ew hejmare pêkhatî bû ji 3/4 ê .

Li Kurdistana Îranê deverên wesa hene ku 200 hezar kes têda dijîn bêy ku dîktorekî wan hebe. Pitir ji %50 î xêzanên kurd li Kurdistana Îranê li Odekê da di jîn. Pitir ji %80 î hemû xanîyan bi teqê (kurrê) hatîne ava kirin. Rûniştvanên Kurdistana Îranê û ya Îraqê, li çav rûniştvanên deverên din yên Îran û Îraqê, destkevtîya wan gelek kêmtire, eve jî di demekî da ku ew hemû dolarên pitrola wan herdu welatan li van 10 salên dawî da destkevtîya wan bû jibîlî ku çend cara li vê dawî yê behayê pitrolê hatîye giran kirin.

Bi vî rengî dibînin ku deverên kurdî li Turkîyê û Îranê û welatên Erebi di pêşveçûnê gelek lawaz û bê serûber dane bi hevberî kirin li gel wî astê nizmê îro yê welatên Rojhelata Nêzîk.

Vaye encama tepeserkirina kurdan bo çendîn sedsalan ji aliyê xundkar û çînên desthelatdarên wan dewletên ku Kurdistana di nav wanda hatîye parçe kirin.

Milletê kurd wê hatîye tepeser kirin ji aliyê damûdezyayên dewletên Rojhelata Nêzîk

û ji aliyê welatên Emperyalîst jî yên ku ku Kurdistana bo demekî dirêj, çî bi awayekî ras-tewxwe yan nerastewxwe, li jêr çavdêriya xwe hiştî (bi taybetî Îraqê ku 40 salan li jêr desthelatîya Îngiltera da dayî). Bê gumana wê rewşê gelek asteng û alozî existîne rêya pêşveçûna neteweyî ya milletê kurd

Ji layekî dinve hêzên kevneperist yên navxweyî û derve herdem paşvemanan kurdan ji aliyên civakî, aborî û çandeyî ve ya bi sîdê xwe bikar anî, bo nimûne hevrikîyên li navbera hozan yan nezanî û nexwîndewariya xelkî.

Ji encama wan tiştan diyar dibe ku mese-la kurda niha û ji niha û pêve jî yeke ji mezintirînû aloztirîn meselên netewî yê de-vera Rojhelata Nêzîk.

Kurd milletekî tihniye ji bo serbestiyê, tevaya difroka wî ya pirre ji berxwedanên azadîxwazîyê dijî mêtîngeh karên biyanî. Eger serneketina wan berxwedanan, di demên berêda jî hevbelavbûna feodalana bû, ku li Kurdistana zor bûn, û zordestiya Imperatorîyên leşkerî ku axa kurdan parçe û zeft kirîne.

Li sedsaliya nozde da, ji ber lawazbûna Imperatorîya Osmanî û Şahîngahîya Îranê, ku vana li destpêka sedsaliya şazde da axa kurdistana parçekirîne, tevgera azadîxwaza kurrdî gelek geş û fireh bû û bûye tevgera netewî ya rastîn, çunkî armanca wê ya serekî damezrandina dewletê Kurdî ya serbixwe bû.

Lê gelek astengên mezin hatîne ser rêya bi cih anîna daxwazên netewî yên milletê kurrdî. Giringtirîn asteng jî eve bûn: Destdirê-jîkirinên dewletên kolonyalî ku ji ber lawaziya Tirkiya Osmanî û Îranê destên xwe bigehînin ser aborî û cihên giring û sîtratişk yên wan. Û ji bo vê mebestê jî welatên dagîrker bi şeweyekî fireh tevgerên neteweyî bikar anîne, û bizav kirîne ku wan bikirine da-redest û dwîvelankên Emperyalîzmê, û herwi-sa hevrikîyê di navda peyda kirin û vêkra be

BÎR ÎNAN

Bo: Sekritêrê giştî yê Netewên Yekgirtî
Berêz Xavyêr Dî Kwîlar,

Silav û rêzên germ

Li roja 28/Gulanê/1983 ê da me îranînek pêşkêşî we kirbû, li derbarey hêrişê hêzên leşkerî yê Turkiye bo ser welatê me, Kurdis-tana Îraqê, ji bo serkût kirin û nehêlana Tevgera Rizgarîxwaza Gelê me.

Niha, piştî ku nêzîkî du sal û nîv li ser wê dijîminkariyê dirindane bûrîn, rijîma leşkerî ya dîktator a Turki, ya endam di pe-ymana NATO da, ya xwe amade dîktî ku care-ka din hêrişekê bînit ser welatê me, bi bi-haneyê hinek girûgiriftan ku li Kurdistana Turkiye rûdayn. Ku birastî ew rûdanên li wê-derê qewimîn encamê rastewxweyî polîtîka qirkirin û di xwîngevzandinê û bê par kirina kurên gelê meye, ku jimara wan ji 12 mîl-yanan pêtîre, ji sadetirîn mafên mirovatîyê û nikolî kirin (înkâr kirin) ji neteweyê wan û geşekirina kirên xwe ji bo tawandina ne-tewayetî û zirbarkirina deyan hezara ji tê-koşeran û birina wan bo jêrî eşkencê û bi-darvekirina bi sedan ji wana. Û ev karê li gor pîlanekê dîne kirin ku ji demê kodîta ceneralan li 12/îlon/1980 ê, bi harîkarî ya Waginton, ji bo pêşî kirina hêzên demokra-tîk û pêşverû li seranserî Kurdistana, hatin ser hukmê Turkiye.

Li 17 yê vê mehê "Parleman" a Turkiye ba-werî daye ser peymanekê ku şalyarê derve yê wê li gel rijîma faşîst a xwînmêja Seddam Husên ku li gor vê peymanê, bêy ku hiç yek ji wan fedî bikît, biryar hate den ku hêzên Turkiye bi panîya (120) Kîlômîtran û bi kû-rîya (16) Kîlômîtran derbazî nav xaka Îraqê sîbin ji bo bi cih anîna armancên xweyên eş-kerî kirî bi hevpişkî ku nehêlana hê-zên çekdarên nîştîmanperwêre û herîşandina gelê meyê Kurdî ji nav birina Tevgera wîya Rizgarîxwaz û tirsandina tevayîya gelê meyê Îraqî û pêngav havêtinê ji bo bi cih anîna xewnên paşatîyê yê fireh kirinê yê ku di gehne cihên Pêtolê li Kerkûk.

Eve ji heftîyekê pêtîre ku Turkiye hêze-ka mezin ya leşkerî. Ku pêkhatîye ji bi de-yan hezaran li ser sinorê bakurê Îra-qê kom kirî û balefirên Turki ji bo kom ki-rîna zanyariyan dihêne nav xaka Îraqê. Ka-resavek, li derheqê gel û welatê me, ya bi rêve, li gel hindê ku bawerîya me ya mezine bi xurtên gelê xwe ji pêşmergeyên mêr-xas û xelkê têgihîştî, ku dê li hember hê-zên Turki û hêzên rijîma faşîst a serşor û dûvelank a Seddam Husên westin, her we-ku ewey destpêka şoreşa îlonê li sala 1961 ve li dijî zordara rawestyayn.

Ev rêkketina fihêt li navbera herdu rijî-mên faşîstên Îraqê û Turki kêmatîyeke ji bo serxwebûna Îraqê û serpêçîyeke aşkeraye ji yasayên cîhanî û yê mafên mirovan, û ya berûvajîye li gel rêbîrên Neteweyên Yek-girtî û programên wan, û metirsîyeke li ser aşîyê li devera Rojhilata Navîn da.

Em nerazîbûna xwe ji vê rêkkeftina ki-rêt diyar dikin û komkirina hêzên Turki li ser sinûrên welatê xwe tawanbar dikin û ji we û dewletên endam di Civata Tenahiya Cîhanê da, û tev pûtepekerên aşîyê di deve-ra me û di cîhanê da, ku her karê pêti-vî bit bikin ji bo rûnedana vê dijîminahiya ku birêveye. Û destdirêjkeran tawanbar bi-kin û wan ji serencamên destdirêjî kirine ser serxwebûna Îraqê û berdewambûnê li ser nikolêkirina mafên gelê me û azadîya wî agedar bikin.

Li gel silav û rêzan....

23/10/1984

MEKTEBA SİYASÎ
PARTÎ DEMOKRATÎ GELÎ KURDÎSTAN

Wêneyek jê bo

Mayî ji lapere(45)

PARTÎYA ME, P.D.G.K, Û PARTÎYA SOSYALÎST ÎRAQ

Û TECEMU'A DEMOKRATÎK A ÎRAQÎ ÇUNE NAV BEREYÊ NÎŞTIMANÎ YÊ DEMOKRATÎK

Li roja 13/11/1984 ê, Bereyê Nîştimanî yê Demokratîk beyannamêk derxist li bareyê ketina partiya me, Partî Demokratî Geli Kurdistan , û Partîya Sosyalîst li Îraqê û Tecemu'a Demokratîka Îraqî bo nav vî bereyî.

Di wê beyannamê da hatibû (Rijîma dîktatora Îraqê ya ketîye aloziyêka mezin, û roj bo rojê ev aloziye ji hema aliyên jiyanê ve, aborî û polîtîkî û civakî û leşkerî, mezintir dibitin. Û li gel bi hêzketin û firehbûna xebatên hêzên nîştimanperwer û neteweyî û yên pêşverû û demokratîk yên gelê me, ku awayên gelêrî û berew zêde bûnê bi xweve dibînin, aloziyên rijîmê jî pêtir dibin

Li hember xurt bûna bitenêmana navxweyî ya rijîmê, û bi hêz ketina aloziyên wê fermawer û rojekên wê bi hema rê û şêweya berevarîyê jî bo parastina cihên xwe dikin bikur anîna kuştin û birin û teror û serkût kirinê, ... Û her di wî demî da jî rojekên rijîma dîktatora faşîst jî bo dirêj kirina jiyê rijîma xwe bi kiryarên xwe yên kirêt hewil didin bereyê Opozîsyona Nîştimanî ya Demokratîk parçe parçe bikin , û bi her awayekî jê negerin rêzên xwe bi kîl yek du ku xwe ragirîtin...

Gelê me, yê ku her roj li çaverêy dawî ya geva wê rijîma faşîst , bi nêrîna xweya şoreşgêrî dizanît pêwîstîya bingehîn ji bo dawîya rijîma dîktator her ew çekê bikar hatîye, çekê bereyê nîştimanî yê berfireh, yê ku Cêgirê Şoreşgêr bo rijîma dîktatorî pêk dînit...

Daxwaz û mebestên gelê me û hêzên wî yên nîştimanperwer û neteweyî û pêşverû û demokratîk bo damezrandina cêgirekî demokratîk bi diristî li gel xebatên Tevgera Şoreşgêrîya cihanî rêk dikevin li dijî Emperyalîzma û hevpeymanên wê yên leşkerîyên dijminahîker û ew kuncên nexogîyan yên ku li her derê helkirin ji bo bi cî anîna pî-

lanên xwe jî bo rawestandina pêvajûka rizgarîya nîştimanî û pêşveçûna civakî di cîhanê tevê da...

Hêrişa Emperyalîzmê da çarkî arasteyê devera Rojhelata Navîn dibit jî bo bi cihkirina Kump Dêvid û milşûr kirina welatên deverê û gelên wê bo talan kirinên Emperyalîzmê...

Û her wisa di wê beyannamê da hatîye: (Bereyê Nîştimanî yê Demokratîk jî gelê sê partiyên nîştimanperwer rêk ket ku sê partîye : Partîya Sosyalîst li Îraqê û Tecemu'a Demokratîka Îraqî û Partî Demokratî Geli Kurdistan bihêne nav Bereyê Nîştimanî yê Demokratîk . Ev destkêtinê gavêka girîng bû di rêya pêkanîna Bereyê Nîştimanî yê berfireh, yê ku bûye pêwîstîyêka bi-îez. Û bi wê helketinê diyar dikin ku nikum kirina bingehê Bereyê Nîştimanî yê Demokratîk, bi aliyên nîştimanperwer û neteweyî yên Erebiyên pêşverû dikare xebata meya hevpişk xurt bike di çarçêwayê dirûgmên navînî da, dirûgmên Bereyê Nîştimanî yê Berfireh , jî bo roxandina rijîmê û pêkanîna cêgirê demokratîk yê ku tê xwestin û cêgirê ku gelê me bêy serda-sepandin baxwazit,

... Û amade bûna xwe diyar dikin ku he-wildanên me yên bi dilsozî li gel hewildanên hema hêz û partiyên nîştimanperwerên din bigihin hev jî bo damezrandina Bereyê Berfireh li ser hîmê xebatê jî bo armançên me yên nîştimanî û demokratîk û neteweyî, li ser rêbirên wekhevîyê û rêzê-girtina du layî û rêz li serxwebûna aliyên hevpeyman girtin, û bêy dîr xistina hîç partiyekê û yan hêzeka nîştimanperwer . Û bêy pêşgotina mercan, ya ku heya niha bûye asteng di rêya damezrandina bereyê berfireh da.)

Hejî gotinê ye ku ev sê partîye, ku ketî-ne nav Bereyê Nîştimanî yê Demokratîk da,

Bo lapere(45)

PÊŞENG

JIMARE : 7 SALA : 3 BEFRANBAR 1984

GOVAREKA RAMYARÎ Û ÇANDEYÎ YE RAGEYANDINA
NAVÎNIYA PARTÎ DÎMOKRATÎ GELÎKURDISTAN DERDÊXIT

BAJÊRÊ SÎLÊMANÎYÊ
DÎ SALÊN SÎHAN DA

سليماني له سانی سیه كاندا
بویادی دووسه دساله ی شاری سلیمانی